BANKI KÁROSULTAK
FOGYASZTÓVÉDELMI SZÖVETSÉGE
Egyesület

A DEVIZA ALAPÚ HITELEZÉS JOGI ÉS TÁRSADALMI KÖVETKEZMÉNYEI KÉT ÉVTIZED TÁVLATÁBAN

Elektronikusan aláírta:
Dr. Marczingós László
2026-11-03 11:03:47 +0100
Szigná

2026. november 4.

A tanulmány jogtulajdonosa:

Banki Károsultak Fogyasztóvédelmi Szövetsége Egyesület *(1083 Budapest, Práter u. 52., bírósági nyilvántartási száma: 01-02-0018553, adószáma: 19421153-1-42, képviseli: dr. Zsiga-Kárpát Dániel elnök)*

Székhelye: 1083 Budapest, Práter u. 52.
Iroda: Budapest, III. kerület, Madzsar J. u. 7-9.
Telefon: +36703718543
E-mail: bkfsz.ugykezelo@gmail.com

A tanulmány szerzői:

Andrejkovics Mihály

Gyöngyösi Viola

Kis Laura

Mercz Viktória Fanni

Mészáros Bence József

Molnár Benedek

Szabó Lilla

Szabó Luca

Szanyi Gabriella

Trautmann Botond

Varró Patrik

Zsibrita Emese

Szakmai vezető:

dr. Marczingós László

A tanulmány szerzői mind az ELTE Állam- és Jogtudományi Karának nappali szakos hallgatói, akik harmadik félévet töltik a dr. Marczingós László által vezetett „Az Európai Unió Bírósága ítéleteinek elemzése, jogi és társadalmi hatásai" fakultatív tárgy képzési rendszerében, melyet az ELTE ÁJK Jog- és Társadalomelméleti Tanszéke hirdetett meg.

A tanulmányt szerkesztette és kiegészítette saját gondolataival:

dr. Marczingós László

TARTALOMJEGYZÉK:

Egy Magyarországon egyedülálló szakmai kezdeményezésről (Z. Kárpát Dániel elnök) - ***4. oldal***

Előszó (dr. Marczingós László) - ***5. oldal***

A tanulmány elkészítésének célja és körülményei - ***7. oldal***

A deviza alapú hitelezés rövid története
(szerző: dr. Marczingós László)

1. ***EU-csatlakozás előtt megkötött szerződések*** - ***9. oldal***
2. ***Fogyasztói és annak nem minősülő személyek*** - ***19. oldal***
3. ***Kölcsön- vagy lízingszerződések*** - ***22. oldal***
4. ***Főbb, releváns EUB ítéletek*** - ***25. oldal***
5. ***A C-26/13 Kásler-ügy ítélete*** - ***26. oldal***
6. ***A C-118/17 Duna-ügy ítélete*** - ***29. oldal***
7. ***A C-932/19 Kraváczné vs OTP ítélet*** - ***35. oldal***
8. ***A C-472/20 Lombard/AxFina ítélet*** - ***40. oldal***
9. ***A deviza alapú fogyasztói szerződések teljes semmisségének levezetése*** - ***44. oldal***

Az egyesület által vizsgált ügyek főbb jellemzői:

1. ***Bankok szerinti felosztás*** - ***67. oldal***
2. ***A semmis szerződésekből eredő vélt követelések engedményezése*** - ***69. oldal***
3. ***Faktor cégek*** - ***72. oldal***
4. ***Bíróság előtti jogérvényesítés*** - ***75. oldal***
5. ***Ingatlant vagy ingót érint a finanszírozás*** - ***77. oldal***
6. ***Finanszírozási összegek*** - ***79. oldal***
7. ***Végrehajtási eljárások*** - ***81. oldal***
8. ***Az adós visszafizette-e a követelt összeget?*** - ***83. oldal***
9. ***Az adós legalább a kapott tőkét visszafizette-e?*** - ***85. oldal***
10. ***A végrehajtás során volt-e ingatlan árverezés?*** - ***87. oldal***
11. ***Fogyasztók dokumentumainak teljessége*** - ***89. oldal***
12. ***Fogyasztói ismeret*** - ***91. oldal***

Zárszó - ***94. oldal***
(szerző: dr. Marczingós László)

Egy Magyarországon egyedülálló szakmai kezdeményezésről

A Banki Károsultak Fogyasztóvédelmi Szövetsége Egyesület a maga nemében egyedülálló abban, hogy országos, mintegy ötven települési csoportból álló hálózatot hozott létre a devizahitelesekből, ugyanakkor a szakmai munka iránti elköteleződése által érdemi szakpolitikai javaslatokat is képes volt megfogalmazni, lényegében a C-630/23-as, mérföldkövet jelentő ítélet ismertté válása óta folyamatosan. Egyszerre váltunk tömegszervezetté és tárgyaltunk a mindenkori politikai vezetéssel arról, hogy a banki károsulti problémakör nem maradhat kezeletlen, s nem lehet egyszerű „rendszerhibaként" beállítani több tízezer honfitársunk otthonvesztését, valamint azt, hogy százezreket a mai napig korlátoz a pénzintézetek visszaélésszerű gyakorlata. Mivel utóbbit az állami szervek vagy megtűrték, vagy egyenesen segítették, nem túlzás kijelenteni, hogy nagy bátorság kell a velük való szembeszálláshoz: ez a legtöbb kormánynak sem sikerült, nemhogy egy civil szervezetnek.

Hogy történelmi távlatból mi egy biztatóan induló fellobbanás leszünk, vagy esetleg egy folyamatosan terebélyesedő, közéleti hasznossággal bíró közösség, azt majd a jövendő dönti el. Arra ugyanakkor büszkék lehetünk, hogy mi legalább megpróbáltuk – és próbáljuk. A szó szerint százas nagyságrendű országos eseményeket követően úgy gondolom, komoly rálátással bírunk a problémakör országos mélységeit illetően, a tanulmány mögött rejlő műhelymunka mélysége pedig talán eddig példa nélkül álló.

A feladatvállalás során a legnagyobb nehézséget (az erőforrások hiányán túl) egyértelműen a társadalmi közöny jelentette: ahogy egy demonstrációra is nagyon nehéz mozgósítani az érintetteket, úgy egy országos szakmai koncepció megismertetése, közérthetővé tétele is egyértelmű nehézségekbe ütközött. Ezen ez a tanulmány érdemben segíthet, és bízom benne, a mi eddigi közös próbálkozásaink másokkal is beláttatják majd, hogy elaprózódva, egyénenként az ilyen neuralgikus válságtünetek kezelése rendkívül nehéz, míg erős közösségbe kovácsolódva talán megoldható lehet. Legyünk őszinték, a devizás megoldás kicsikarása és ennek szakmai mélyfúrásai nem feltétlenül a mi feladatunk lenne, hiszen itt alapvetően hiányzó állami funkciókat kell(ene) pótolnunk.

Úgy gondolom, e téren az elvárható szint felett teljesített mindenki, aki a munkában részt vett, vagy annak hátországát biztosította, ezért mindannyiuk felé szeretném tolmácsolni őszinte köszönetemet.

Székhelye: 1083 Budapest, Práter u. 52.
Iroda: Budapest, III. kerület, Madzsar J. u. 7-9.
Telefon: +36703718543
E-mail: bkfsz.ugykezelo@gmail.com

ELŐSZÓ:

A Banki Károsultak Fogyasztóvédelmi Szövetség egyesület megalapításának alapgondolata akkor fogant meg, amikor dr. Marczingós László 2023. áprilisában az Európai Bizottság Jogérvényesülési és Fogyasztópolitikai Főigazgatósága előtt tárgyalt, illetve az FSUG (Financial Services User Group, azaz Pénzügyi Szolgáltatások Felhasználóinak Csoportja, mely a Bizottság által létrehozott szaktanácsadói szervezet) előtt – kollégájával – előadást tartott.

A Bizottság számára szakpolitikai javaslatokat tevő szervezet előtt vetődött fel a kérdés, Magyarországon létezik-e olyan szervezet, mely a fogyasztói jogokat képviseli. A válasz egyértelmű volt: nincsen. Hiszen az állam csak formálisan hozott létre olyan szervezeteket, melyek fogyasztóvédelmi feladatokat lát el, ezek azonban a központi állami szervekhez kötötten működnek és érdekvédelmi tevékenységet nem fejtenek ki.

Az EU tagállamaiban jelentős költségvetéssel rendelkező szervezetek alkotnak szakmai láncokat, és valójában Magyarország az egyedüli, ahol nincsen ilyen tagszervezet.

Amikor az Európai Unió Bírósága meghozta ítéletét a dr. Marczingós László ügyvéd praxisába tartozó C-705/21. ügyben, az ügyvéd pont a bizottsági tárgyalóban ült és elsőként a brüsszeli szakemberekkel sikerült elolvasni az ítéletet.

A C-705/21 AxFina-ítélet jelentősége abban állt, hogy a kúriai Konzultációs Testületet meg kellett szüntetni annak hatására, illetve a Bíróság kimondta, hogy a teljes egészében semmis szerződéseket nem lehet érvényessé nyilvánítani többlettartalom utólagos beillesztésével, továbbá az uniós joggal az is összeegyeztethetetlen, hogy a teljes egészében semmis szerződéseket hatályban tartják a forintosításig, majd behelyettesítenek utólagosan olyan feltételeket, melyben a felek a szerződéskötéskor nem állapodtak meg.

A Bíróság ítélete nagyon nagy társadalmi mozgásokat nem váltott ki, ám a magyar jogalkotónak kötelezettsége lett volna a DH törvényeket megsemmisítenie, illetve az ún. devizás-perekben eljáró bíróságoknak megtagadniuk a DH törvények alkalmazását - kivéve a DH1 tv. 3.§ (1) bekezdésében és 4.§ (1) bekezdésében szabályozott törvényi vélelmeket.

2023. áprilisában már ismert volt a később döntő jelentőséggel bíró lengyel, C-520/21 ügy, ugyanis Anthony Michael Collins főtanácsnok 2023. február 16-án tette közzé indítványát. Ennek központi gondolata az volt, hogy a 93/13 irányelv nem bankvédelmi, hanem fogyasztóvédelmi irányelv, így nem bír jelentőséggel az, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményeként milyen helyzetbe kerül a bank, hiszen „annak megállapítását javaslom a Bíróságnak, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azokkal ellentétes a nemzeti jog olyan bírósági értelmezése, amely szerint annak megállapítása esetén, hogy a fogyasztó és a bank által kötött hitelszerződés az abban foglalt tisztességtelen szerződési feltételek miatt kezdettől fogva semmis, a bank az e szerződés alapján kifizetett pénzösszegek visszafizetésén, valamint a fizetési felszólítás időpontjától törvényes kamatlábbal számított késedelmi kamatok megfizetésén felül további követeléseket is érvényesíthet a fogyasztóval szemben az említett megállapítás következményeként."

Ehhez képest nem volt váratlan, hogy a banki-igazságszolgáltatási kartell lépni kényszerült, így két nagy jelentőségű előzetes döntéshozatali kérelem vált ismertté a szakmai közegben:

A C-630/23 AxFina ügyet a Kúria 2023. október 17-én küldte ki, míg a C-565/23 Cofidis ügyet a Fővárosi Törvényszék 2023. szeptember 14-én.

Mindkét magyar bíróság határozott célja az volt, hogy az EUB C-705/21 ítélet hatályát korlátozzák annak érdekében, hogy a magyar bírói kar fenntarthassa szokásos ítélkezési gyakorlatát.

A C-630/23 üggyel kezdett előbb foglalkozni a Bíróság, így a C-565/23 ügyet felfüggesztették a másikra tekintettel. Amikor megszületett a C-630/23 ítélet, az EUB megkérdezte, fenntartja-e a törvényszék a kérelmét – amit fenntartott –, így a Bíróság végzése nem csak megerősítette a C-630/23 ügyben hozott ítéletét, hanem azon túllépve sokkal komolyabb kritikát fogalmazott meg.

A C-630/23 ítélet meghozatalát követően vált szélesebb körben ismertté dr. Marczingós László ügyvédi munkája, melyet 2008 óta folytat a devizás ügyekben. Nagyon sokan úgy állítják be, mintha „egy ügyet nyert" volna, ezzel szemben el kell mondani, hogy a C-932/19 ügy még 2019-ben indult, 2021-ben hirdettek ítéletet, csakhogy a magyar bíróságok megtagadták a döntés alkalmazását. Ha csak szigorúan az EUB előtti jogi munkát nézzük, akkor az 2019-től napjainkig áll fenn. És nem az EUB vagy az ügyvéd mulasztása, hogy nem került ki szélesebb nyilvánosság elé az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlata.

Z. Kárpát Dániel ilyen előzmények után kereste meg dr. Marczingós Lászlót és közösen léptek fel az ügyben, a Parlamentben és azon kívül. A „lex Marczingós" tervezet 2025. májusában került a Parlament elé, és 2025. május 25-én tagadta meg az illetékes parlamenti bizottság a kérdéses tervezet tárgyalását. A Banki Károsultak Fogyasztóvédelmi Szövetsége egyesület 2025. július 5-én alakult meg, és a jogerős bírósági bejegyzést követően kezdte meg működését.

Az egyesület felvállalta az országos méretű tájékoztatási kampányt, így Z. Kárpát Dániel és dr. Marczingós László 2026. áprilisáig 100 esemény feletti, fizikai megjelenést biztosított az egyesület már belépett vagy belépni kívánó tagjainak. Az egyesület taglétszáma 3.000 fő körülire emelkedett, ám a szimpatizánsok száma a közösségi médiában ennek hatványozott többszöröse.

A parlamenti választások után az egyesület országgyűlési támogatottsága megszűnt, hiszen a volt ellenzékből csak egy párt került be a törvényhozásba, kis létszámú képviselőcsoporttal, melynek saját elképzelései voltak a társadalmi szervezeteket illetően. Így vetődött fel annak kérdése, érdemes-e személyes „ügyfélszolgálati" kapcsolatokat kiépíteni a fogyasztók felé. Z. Kárpát Dániel egyesületi elnök hozta tető alá az óbudai önkormányzattal azt a kapcsolatot, mely során 2026. augusztus 1-jén megnyílhatott az egyesület irodája.

Az egyesület vezetésének határozott elképzelése az volt – és ezzel lehetett meggyőzni az önkormányzati képviselő-testületet –, hogy az egyesületi tagok, és helyi polgárok számára olyan szolgáltatást nyújt az egyesület, mely a fogyasztók joghoz való hozzáférését elősegíti. Ennek kapcsán a nyilvánvaló cél az volt, az egyesülethez forduló személyek a meglévő iratok és személyes előadásuk révén lehetővé teszik azon jogi és ténybeli helyzet rekonstruálását, melynek összegzéseként egyértelműen megfogalmazható, az adott fogyasztót milyen jogok illetik meg a velük szemben fellépő tisztességtelen hitelezőkkel, azok jogutódaival, illetve a magyar állam szerveivel (bíróságok, végrehajtók, ügyészségek, etc.) szemben.

2026. augusztus 1. és 2026. október 30. között hozzávetőlegesen 150 esetet lehetett feltárni. *De kik végzik ezt a munkát és miért pont ők?*

Az egyesületi iroda megnyitását az egyesületi elnökség úgy tervezte megvalósítani, hogy hetente két napot áll nyitva az ügyfelek előtt. Ezek az időpontok nagyon hamar beteltek és sorban állás alakult ki. Ilyen mértékű munkaterhet csak több olyan ember képes ellátni, akiknek van valamilyen jogi előképzettsége. Mivel az egyesületben nem voltak olyan szakemberek, akik társadalmi munkában lettek volna képesek a feladatot ellátni, szóba került annak lehetősége, hogy az egyetemen már két félévnyi speciális képzéssel bíró joghallgatók képesek ellátni azt a feladatot, hogy az egyesülethez forduló személyek ügyét dokumentálják, értékeljék és azt a társadalmi szervezet érdekérvényesítési feladatainak megalapozásához feldolgozzák.

Augusztus hónapban bele kellett tanulni a feladatba, és félreértésekre adott alapot az egyesület hiányos vagy szerencsétlen kommunikációja. Ugyanis sokan azt várták, hogy egy ügyvéd majd ügyvédi megbízás keretében, ingyenesen fogja vállalni az adott ügy jogi képviseletét. Erről szó sem lehetett, hiszen ennek lehetőségét jogszabály kizárja. Ilyen eset lehetséges, ám egy ilyen jogviszonyhoz az egyesületnek semmi köze.

Az egyetemi joghallgatókat tehát az egyesület megbízási szerződéssel alkalmazta, és az egyesület GDPR szabályzata alapján kezelték az ügyeket. Az értékelések végén egy teljesen anonimizált adattömeg állt rendelkezésünkre, melyeket 12 szempont szerint értékeltünk. Ebből készült a tanulmány.

(A feldolgozott konkrét ügyek kezelése az egyesület GDPR szabályzata szerint zárul le, vagy folytatódik.)

A gyakornoki program – forrás és igény hiányában – 2026. október 30-án megszűnt, így az egyesület legfőbb döntéshozó szervének és elnökségének döntése alapján folytatódik tovább a működés az egyetemi hallgatók és szakmai vezetőjük közreműködése nélkül.

A TANULMÁNY ELKÉSZÍTÉSÉNEK CÉLJA ÉS KÖRÜLMÉNYEI

Miként arra fentebb utaltam, az egyesület nem lehet zugírász és nem is pártolhat ilyet. Az ügyvéd–ügyfél kapcsolat pedig olyan jogviszony, melyben az egyesületnek nincsen szerepe. Az egyesületnek jogában áll saját tagját képviselni egy adott eljárásban, de az egyesületnek nincsen forrása arra, hogy ügyvédet alkalmazzon ebből a célból. Másfelől milyen jogi vagy ténybeli alapon dőlne el, hogy mely ügyet, tagot képviselje az egyesület?

Ha források hiányában az egyesület konkrét ügyekbe nem tud beleavatkozni, akkor egyedüli cél az lehet, hogy a véletlenszerűen időpontot kérő fogyasztók ügyeinek elemzése révén megpróbálja pótolni azt a hiányosságot, hogy a magyar állam egyszerűen nem mérte fel a deviza alapú hitelezés szociológiai hátterét és nem vont le semmilyen következtetést az elenyésző adatokból arra nézve, miért sodródtak tömegek a deviza alapú hitelezés csapdájába, illetve a tisztességtelen feltételek alkalmazása miért és milyen társadalmi katasztrófát okozott, végül a magyar állam szervei miért nem álltak ki az uniós jog teljes érvényesülése mellett, miért nem nyújtottak magas szintű, hatékony jogvédelmet a fogyasztók számára – ahogyan egyébként azt az európai uniós alapszerződések megkövetelik.

Az egyesületnek hiába van 3 ezer fős tagsága, ha az alacsony tagdíj melletti fizetési hajlandóság szintúgy alacsony, és az egyesület vagyona egy három hónapos projektet tett lehetővé.

Az egyesület nevében eljáró gyakornokok feladata volt:

1. *A fogyasztók elmondása alapján rekonstruálni a szerződéskötés körülményeit*
2. *A rendelkezésre álló okiratok alapján felfedni a hitelező és adós közötti jogviszony természetét*
3. *A jogügylet adatait (pl. kölcsön összege, fedezet, felek jogállása, etc.) megállapítani*
4. *A hitelező szolgáltatását megállapítani, illetve az adós ellenszolgáltatását valahogy kiismerni*
5. *A jogügylet biztosítékait feltárni*
6. *A fogyasztói szerződés kapcsán gyakorolt hitelezői jognyilatkozatok rögzítése (pl. felmondás, engedményezés, etc.)*
7. *A hitelező engedményezése alapján történt események feltárása*
8. *Esetleges végrehajtási eljárások és azok eredményének dokumentálása*
9. *Esetleges peres vagy peren kívüli jogviták lényegének feltárása*
10. *Végül olyan összegzés készítése, mely alapján az adott fogyasztó minden adat birtokában legyen képes önállóan jogérvényesítésre*

A fenti szempontrendszer nem azt jelenti, hogy a fogyasztóknak bárki is konkrét „ügyvédi" tanácsokat ad, hanem olyan állapot kialakítása a cél, hogy egy ügyvéd képes lehessen a későbbiekben konkrét jogi értékelést végezni, mely elvezethet egy konkrét jogi eljáráshoz.

Azonban az egyesület abban bízik, hogy a „lex Marczingós" alapján a Parlament csak meghozza azon intézkedéseit, melyre tekintettel a 2026. évi XVI. törvény a pereket és végrehajtásokat felfüggesztette. Ugyanis a DH törvények megsemmisítésével utat kaphat a fogyasztó és hitelező közötti perenkívüli párbeszéd, ahol a fogyasztó képessé válik jogainak artikulált érvényesítésére.

A DEVIZA ALAPÚ HITELEZÉS RÖVID TÖRTÉNETE

E kérdésben segítségül kell hívni a hasonló ügyekben eljáró ügyvédek tapasztalatait, melyeket így lehet összefoglalni:

1. Az EU-csatlakozás előtt megkötött szerződések:

*Az **első ismert és polgári peres jogvitában felszínre került deviza alapú szerződés 2001-re datálódik.** A vételi és eladási árfolyamok alkalmazása (kétnemű vagy különnemű árfolyamok) és az ún. értékállandósági kikötés/valorizáció nem azonos fogalmak.*

A modell (carry trade) lényege, hogy a hitelfelvevő (adós) egy alacsony kamatozású külföldi deviza (történelmileg leggyakrabban a svájci frank, a német márka vagy az amerikai dollár) kamatelőnyét használja ki egy olyan országban, ahol a helyi fizetőeszköz kamatai nagyon magasak. A külföldi devizában történő hitelezés nem modern találmány; gyökerei a nemzetközi kereskedelem és az államadósság-kezelés korai szakaszába nyúlnak vissza:

Hollandia (1695): A modern nemzetközi devizahitelezés legelső formái a Holland Köztársasághoz köthetők. A holland aranykorban felhalmozott hatalmas tőkét a helyi bankházak külföldi uralkodóknak kezdték kölcsönözni. Az első dokumentált külföldi államhitelt a Wed. Deutz & Co. bankház nyújtotta az osztrák császárnak 1695-ben.

London és az "Exchange Clause-ok" (1820-as évek): Miután Nagy-Britannia visszatért az aranyalapra, London vált a világ pénzügyi központjává. Az 1820-as évektől kezdve a fejlődő európai országok (pl. Oroszország, Ausztria) és latin-amerikai államok brit fontban vagy külföldi deviza-klauzulákkal (úgynevezett specie clause vagy rögzített árfolyamú kikötésekkel) bocsátottak ki kötvényeket, hogy megnyugtassák a befektetőket a helyi pénzük leértékelődésével szemben.

*A klasszikus magyar magánjogban (az 1875-ös Kereskedelmi Törvényben, majd a két világháború közötti ítélkezési gyakorlatban) **az értékállandósági kikötés azt jelentette**, hogy a felek a pénztartozás névleges összegét (a névértéket) hozzákötötték egy olyan külső értékmérőhöz, amely az idő múlásával is megőrzi a vásárlóértékét.*

A törvényi szabályozás alapvetően háromféle értékállandósági formát ismert el:

- *Aranyklausula (aranyzáradék): A tartozást aranyban, vagy egy meghatározott súlyú és finomságú aranypénz (pl. aranykorona) értékéhez kötve határozták meg. Ha a papírpénz inflálódott, az adósnak annyival több papírpénzt kellett fizetnie, amennyi az arany rögzített értékének megfelelt.*
- *Áru- vagy indexklausula: A tartozás összegét egy fontos árucikk (pl. búza) vagy a megélhetési index piaci árához igazították.*
- *Devizaklausula (valutazáradék): Ez a mai devizahitelek közvetlen elődje. A szerződésben a felek a tartozást egy stabil, külföldi fizetőeszközben (pl. svájci*

frankban vagy dollárban) határozták meg, de a kifizetés és a törlesztés a belföldi valutában történt, az aktuális napi árfolyamon.

Amikor a 2000-es években Magyarországon tömegessé váltak a devizaalapú hitelek, a bíróságoknak el kellett dönteniük, hogy ezek a szerződések jogilag érvényesek-e. A Kúria (akkor még Legfelsőbb Bíróság) a döntéseiben pontosan ehhez a régi, klasszikus magánjogi elvhez nyúlt vissza és azt mondta ki, hogy az ilyen szerződések nem tekinthetőek eleve jóerkölcsbe ütközőnek, azaz nem semmisek. Más kérdés, hogy ez az indexálási rendszer olyan összetett mechanizmust és okozatosságot jelentett, melyet fel kellett tárni a fogyasztó előtt azért, hogy megalapozott döntést hozhasson a szerződéses feltételek elfogadása tárgyában.

> **„A deviza alapú kölcsönszerződés mint szerződéstípus** önmagában amiatt, hogy a kedvezőbb kamatmérték ellenében az árfolyamkockázat az adósnál jelentkezik, **nem ütközik jogszabályba, nem ütközik nyilvánvalóan a jóerkölcsbe, nem uzsorás szerződés, nem irányul lehetetlen szolgáltatásra és nem színlelt szerződés.** A szerződési terheknek a szerződés megkötését követő – előre nem látható – egyoldalú eltolódása az érvénytelenség körében nem értékelhető, tekintettel arra, hogy az érvénytelenségi oknak a szerződés megkötésekor kell fennállnia."

(Kúria 6/2013 PJE határozat)

A mai értelemben vett lakossági és széles körű vállalati devizahitelezés az 1950-es, 1960-as években vett lendületet.

Az első olyan rendszerszintű és tömeges devizahitelezési hullám, amely a fejlődő országok belföldi piacát (cégeit és lakosságát) célozta meg, Dél-Amerikában (például Chilében) csúcsosodott ki, az 1970-es évek végén és az 1980-as évek elején. Chile és több szomszédos ország liberalizálta a pénzügyi piacait, aminek következtében a bankok tömegesen helyeztek ki olcsó, dollár alapú hiteleket olyan helyi szereplőknek, akiknek csak chilei pezóban volt jövedelmük. Ez az 1982-es latin-amerikai adósságválság idején összeomláshoz vezetett.

> **„A deviza alapú hitel-, kölcsön- és pénzügyi lízingszerződések** (a továbbiakban: deviza alapú kölcsönszerződések) **devizaszerződések.** A felek a hitelezőnek és az adósnak a kölcsönszerződésből fakadó pénztartozását egyaránt devizában határozták meg (kirovó pénznem), és azt mindkét fél forintban volt köteles teljesíteni (lerovó pénznem). E szerződéstípusnál az adós az adott időszakban irányadó forintkölcsönnél kedvezőbb kamatmérték mellett devizában adósodott el, amiből következően ő viseli az árfolyamváltozás hatásait: a forint gyengülése az adós fizetési terhének növekedését, erősödése pedig a csökkenését eredményezi."

(Kúria 6/2013 PJE határozat)

„A deviza alapú kölcsön lényege, hogy az adós tartozása devizában keletkezik, a kölcsön folyósítására és a törlesztésére pedig forintban kerül sor. A tartozás devizában van megállapítva, az adós forintban teljesítendő fizetési kötelezettsége ezért a forint erősödésétől, gyengülésétől függ. A devizában meghatározott kölcsönért az adósnak a forint gyengülése esetén többet kell visszafizetnie, terhei növekednek, míg erősödése esetén kevesebbet, terhei csökkennek. A hitelező

helyzetére ugyanakkor az árfolyam változása nem hat ki, hiszen az adós általi visszafizetéskor forintban ugyanolyan értékű devizához jut, mint amennyit folyósított."
(Kúria)

Az 1982-es chilei devizahitel-krach a modern gazdaságtörténet egyik legbrutálisabb pénzügyi összeomlása volt. A katasztrófát az okozta, hogy a Pinochet-rezsim gazdaságpolitikája 1 dollár = 39 chilei pezó szinten rögzítette az árfolyamot, miközben a bankok tömegesen ontották az olcsó dollárhiteleket. Amikor a külső gazdasági sokkok miatt a rögzített árfolyam tarthatatlanná vált és a pezó hirtelen szabadesésbe kezdett, a dollárhitel-állomány azonnal fenntarthatatlanná vált.

Az adósok, a bankszektor és az állam rendkívül fájdalmas módon élte meg ezt a válságot, a rendezési folyamat pedig évekig tartó gazdasági stagnálást hozott.

A lakosság és a belföldi vállalatok számára a fix árfolyam eltörlése egyik napról a másikra valóságos gazdasági armageddont jelentett.

- ***Azonnali fizetésképtelenség:*** *Mivel a pezó értéke a dollárhoz képest töredékére esett, a helyi pénzben keletkező jövedelmekből hirtelen képtelenség lett kitermelni a dollár alapú törlesztőket. A gyárak, üzletek és magánszemélyek tömegesen váltak fizetésképtelenné.*
- ***Tömeges csődök és munkanélküliség:*** *Chile történetének legnagyobb csődhulláma söpört végig az országon. A vállalati csődök miatt a munkanélküliség ugrásszerűen megnőtt, és 1982 végére közel 30%-ot ért el.*
- ***Elszegényedés és társadalmi sokk:*** *Családok ezrei veszítették el otthonaikat és ingóságaikat, a középosztály gyakorlatilag megsemmisült. A gazdasági sokk akkora felháborodást váltott ki, hogy a Pinochet-diktatúra történetében először törtek ki tömeges, országos tüntetések és sztrájkok, amelyeket a rezsim csak erőszakkal tudott elfojtani.*

Az állam kezdetben ideológiai okokból tétlen maradt, de a teljes összeomlás szélén drasztikus beavatkozásra kényszerült.

- ***A teljes bankrendszer csődje****: Mivel az adósok nem tudtak fizetni, a bankok nyakán maradt a gigantikus méretű, behajthatatlan dollártartozás, miközben nekik maguknak is külföldi hiteleik voltak. A chilei bankrendszer technikailag teljesen csődbe ment.*
- ***Az állami dogma feladása:*** *A chicagói iskola neoliberális elveit követő gazdasági miniszterek (a „Chicago Boys") korábban azt hirdették, hogy az állam soha nem avatkozhat be a piacba. A valóság azonban felülírta az ideológiát: az állam kénytelen volt államosítani vagy közvetlen felügyelet alá vonni a legnagyobb magánbankokat, hogy elkerülje a teljes gazdasági megsemmisülést.*

A helyzetet végül hosszú évek alatt, az állam (és így az adófizetők) óriási anyagi áldozatvállalásával, valamint nemzetközi segítséggel sikerült stabilizálni. A rendezés főbb lépései a következők voltak:

<u>1. A „preferenciális dollár" bevezetése az adósoknak</u>

Az állam létrehozott egy mesterséges, támogatott árfolyamot (az úgynevezett dólar preferencial-t) kifejezetten a devizahitelesek számára. Az érintett adósok a piaci árnál jóval olcsóbban vehettek dollárt a pezójukért, hogy törleszthessék a hiteleiket. A piaci ár és a támogatott ár közötti hatalmas veszteséget a chilei jegybank nyelte le.

2. A rossz hitelek állami felvásárlása

A Chilei Központi Bank gigantikus összegekért megvásárolta a kereskedelmi bankoktól a nem teljesítő, bedőlt hitelportfóliókat. Ezzel tehermentesítették a bankok mérlegét, cserébe a bankok kötelezettséget vállaltak arra, hogy jövőbeli nyereségükből évtizedeken át törlesztenek a jegybanknak.

3. Nemzetközi adósságátütemezés és a Baker-terv

*Mivel Chile állami szinten sem tudta fizetni a külföldi adósságait, a Nemzetközi Valutaalap (IMF), a Világbank és az amerikai kormány (**a Baker-terv keretében**) beavatkozott. Átütemezték a hiteleket és újabb kölcsönöket nyújtottak az országnak, de cserébe szigorú megszorításokat és strukturális reformokat követeltek meg.*

A dolog pénzügyileg rendeződött, de az ára rendkívül magas volt. A chilei gazdaság egy teljes évtizedre megbénult – az 1980-as éveket Dél-Amerikában a mai napig „az elveszett évtizedként" (La década perdida) emlegetik. Chile GDP-je csak a '80-as évek végére érte el a válság előtti szintet.

A chilei állam és jegybank olyan hatalmas adósságot halmozott fel a bankok és adósok kimentése során, amelyet közel 30 évig, egészen a 2000-es évek végéig fizetett vissza a költségvetés. A válság tanulságaként Chile később a világ egyik legszigorúbb bankfelügyeleti és tőkekorlátozási rendszerét vezette be, hogy a magánszektor soha többé ne adósodhasson el ellenőrizetlenül külföldi devizában.

Az elhibázott konstrukció mögött meghúzódó elmélet az, hogy a stabil gazdaságú országok (mint Svájc) devizája mögött alacsonyabb az infláció és a jegybanki alapkamat. Ha egy magas kamatkörnyezetű ország (mint a korabeli Magyarország vagy a latin-amerikai államok) lakosa ebben a stabil devizában adósodik el, a havi törlesztőrészlete töredéke lesz a hazai valutában felvett hitelének. A rejtett csapda – amit a történelem során sokszor tapasztaltak az országok – mindig az, hogy ha a helyi fizetőeszköz hirtelen leértékelődik, a hitel összege és törlesztőrészlete kezelhetetlenné válik.

A „devizás körökben" az ausztráliai devizahitel-botrány („Westpac-ügy" vagy „Westpac–CBA ügy") az egyik legfontosabb nemzetközi és történelmi párhuzam a magyar esetkörrel – habár a chilei történelmi eseményeket ismerte a magyar állam és a magyar bankszektor is.

Ez a válság harminc évvel a magyarországi események előtt, az 1980-as évek első felében zajlott le Ausztráliában, és kísértetiesen hasonló forgatókönyv szerint követték egymást az események.

Az ausztrál pénzügyi piac liberalizációját követően a nagy ausztrál bankok – leginkább a Westpac és a Commonwealth Bank of Australia (CBA) – elkezdtek külföldi devizában (főként svájci frankban [CHF], japán jenben [JPY] és amerikai dollárban [USD])

denominált hiteleket kínálni. A célcsoportot nem a nagyvállalatok, hanem a belföldi kisvállalkozók, gazdák és magánszemélyek jelentették, akiket az ausztrál dollár (AUD) akkori magas kamataival szembeni, alacsony külföldi kamatokkal csábítottak el.

Az ausztrál dollár árfolyama 1985 elejétől drasztikusan és hirtelen zuhanni kezdett az amerikai dollárral és a svájci frankkal szemben. Ennek következtében az adósok tőketartozása és törlesztőrészletei pillanatok alatt megduplázódtak vagy megháromszorozódtak. Egy átlagos, egymillió AUD értékű hitel tőketartozása több mint kétmillióra ugrott, ami ezrek csődjéhez és családi tragédiákhoz vezetett.

Az ausztrál perekben (pl. Westpac v Spice vagy a híres Dr. Mehta-ügy) a bíróságok kimondták, hogy a bankok ügynökei és hitelügyintézői agresszív értékesítési céllal, lényegében szakképzetlen „pénzügyi tanácsadóként" léptek fel. Elhallgatták az ügyfelek elől, hogy a lehetséges árfolyamveszteség elméletileg végtelen nagyságú, miközben a fedezeti ügyletek (hedging) korlátozottak vagy elérhetetlenek voltak a lakossági szektor számára.

Ez volt az első olyan globális precedens, ahol a bíróságok több mint egy évtizedes jogi csatározás során bizonyos esetekben megállapították a bankok kártérítési felelősségét és hanyagságát, mivel nem adtak releváns információt a valós kockázatokról.

1. A Spice ügy

Ez volt az egyik legsikeresebb korai adósi per az első fokon, ahol a bíróság kimondta, hogy a Westpac bank hanyag módon járt el és elhallgatta a kockázatokat.
Hivatalos név: Westpac Banking Corporation v Spice
Hivatalos citáció (ügyszám): (1990) ATPR 41-024 (vagy szövetségi bírósági szinten: Spice v Westpac Banking Corporation [1989] FCA 355)
Bíróság: Ausztrál Szövetségi Bíróság (Federal Court of Australia)
Dátum: 1990. szeptember (a fellebbviteli ítélet)

2. A Chiarabaglio ügy

Hivatalos név: Chiarabaglio v Westpac Banking Corporation
Hivatalos citáció: (1989) ATPR 40-971
Ebben az ügyben mondta ki híres ítéletében Foster bíró, hogy a Westpac bankárja úgy viselkedett, mint egy "kígyóbűvölő", amikor a svájci frank alapú hitelt az ügyfélre beszélte.

3. Dr. Mehta ügye

Ez az ügy mérföldkő volt, mivel a legfelsőbb szintig (a Másodfokú Bíróságig) jutott, ahol a bankoknak sikerült a maguk javára fordítani a korábbi ítéletet, ami óriási felháborodást váltott ki az adósok körében.
Hivatalos név: Commonwealth Bank of Australia v Mehta and Others
Hivatalos citáció (ügyszám): (1991) 23 NSWLR 84
Bíróság: Új-Dél-Wales-i Legfelsőbb Bíróság Fellebbviteli Tanácsa (New South Wales Court of Appeal)
Dátum: 1991. március 28.

A Dr. Mehta-ügy (Commonwealth Bank of Australia v Mehta and Others, 1991) az ausztrál devizahitelezési válság egyik legfontosabb mérföldköve, amelynek lényege a banki tájékoztatási kötelezettség és a hallgatás (elhallgatás) jogi határa.

Míg a korábbi perekben (mint a Spice vagy a Chiarabaglio ügy) a bíróságok súlyosan elítélték a bankokat a megtévesztő magatartásuk miatt, a Dr. Mehta-ügyben a fellebbviteli bíróság a bank javára döntött. Ez az ítélet alapjaiban változtatta meg a bankok felelősségre vonhatóságát.

Dr. Mehta egy indiai származású, Ausztráliában élő és praktizáló orvos (orvos-vállalkozó) volt, aki ingatlanbefektetésekhez keresett finanszírozást az 1980-as évek első felében. A Commonwealth Bank of Australia (CBA) hitelügyintézője felajánlott neki egy svájci frank (CHF) alapú hitelt, kiemelve annak rendkívül alacsony kamatát az ausztrál dollárhoz (AUD) képest. Az AUD 1985-ös összeomlásakor Dr. Mehta adóssága hatalmasra duzzadt, és fizetésképtelenné vált.

Dr. Mehta pert indított a bank ellen az ausztrál fogyasztóvédelmi törvény (Trade Practices Act 1974, 52. szakasz) alapján. Azzal vádolta a bankot, hogy megtévesztő és hanyag magatartást tanúsított, mivel elhallgatta a devizahitel katasztrofális kockázatait (különösen az árfolyamveszteség elméletileg végtelen nagyságát).

Első fokon a bíróság Dr. Mehtának adott igazat. A bíró kimondta, hogy a bank elszalasztotta a kötelezettségét: nem magyarázta el megfelelően az árfolyamkockázatot, és nem figyelmeztette az ügyfelet arra, hogy a kamatelőnyt teljesen felemésztheti a helyi valuta gyengülése. Az elsőfokú bíróság szerint a bank hallgatása megtévesztőnek minősült.

A bank fellebbezett, és az Új-Dél-Wales-i Legfelsőbb Bíróság Fellebbviteli Tanácsa (Court of Appeal) 1991-ben megváltoztatta az ítéletet a bank javára. A fellebbviteli bíróság (Samuels és Meagher bírák) egy nagyon fontos elvi különbségtételt fogalmazott meg:

Az ügyfél státusza számít. A bíróság kimondta, hogy Dr. Mehta egy magasan képzett értelmiségi, sikeres üzletember (orvos) volt, nem pedig egy kiszolgáltatott, pénzügyileg teljesen analfabéta fogyasztó. Elvárható volt tőle, hogy megértse: az alacsonyabb kamatnak ára van, mégpedig a kockázat.

A bíróság kimondta a híres elvet: önmagában az, hogy a bank tesz egy kijelentést (pl. hogy a svájci frank kamata alacsony), de nem tesz meg egy másikat (hogy az árfolyam elszállhat), még nem meríti ki a megtévesztő magatartás fogalmát. Kivéve, ha a körülmények arra utaltak volna, hogy a bank teljes körű, független pénzügyi tanácsadást nyújt. A bank azonban itt hitelezőként, kereskedelmi partnerként volt jelen, nem pedig az ügyfél fizetett független tanácsadójaként.

A bíróság szerint nem bizonyítható, hogy ha a bank részletesebb figyelmeztetést ad, Dr. Mehta nem vette volna fel a hitelt, hiszen az alacsony kamat annyira vonzó volt a piacon abban az időben.

A magyarországi devizahiteles perekben mindkét oldal használta a Mehta-ügy tanulságait:

A bankszektor előszeretettel hivatkozott a Mehta-ítélet azon elvére, hogy egy felnőtt, cselekvőképes, racionális adóstól elvárható az alapvető logikai összefüggések felismerése (alacsony kamat = magasabb kockázat). A bank nem felelős az ügyfél rossz üzleti döntéseiért, ha az ügyfél nem kért vagy nem fizetett külön kockázatelemzést.

A magyar fogyasztóvédők arra mutattak rá, hogy míg Dr. Mehta egy gazdag, egyéni szerződést kötő üzletember volt, addig Magyarországon tömeges, sablonos lakossági fogyasztói hitelezés zajlott. A magyar átlagadós nem volt üzletember, a bankok ráadásul agresszív marketinggel, „forint hitelnek álcázva, csak frankban elszámolva" típusú érveléssel adták el a terméket, így a Mehta-ügyben a bankot felmentő indokok a magyar lakossági hitelekre nem alkalmazhatóak.

Tény, hogy a Dr. Mehta és Westpac ügyet állandóan hivatkozzák, de elfelejtik, hogy az EU joga szabályozta azt a kérdést, ki minősül fogyasztónak, és azt milyen privilegizált védelem illeti meg. Így ezen ügyek történelmi lényege nem más miatt fontos, minthogy bemutassuk, a 2001-es deviza alapú hitelezés bevezetés időpontjában a pénzügyi szektor pontosan tudta, mivel játszik.

A másik kérdés a Lombard-club ügy, mely szintén ismert volt a banki szektor előtt:

Az Európai Unió Bírósága (EUB) előtt megfordult „Lombard-klub" ügyben (elsődlegesen a C-125/07. P. és társai egyesített ügyek) nyolc vezető osztrák bank (köztük az Erste Group Bank, a Bank Austria Creditanstalt és a Raiffeisen Zentralbank) vezérigazgatóinak és felsővezetőinek rendkívül szigorúan megszervezett, intézményesített csoportja volt Ausztriában. A nevüket onnan kapták, hogy a bécsi Lombard Hotelben (illetve a bankok székhelyein) gyűltek össze.

A bankárok minden hónapban (augusztus kivételével) titkos találkozókat tartottak. Ezeken a megbeszéléseken teljesen kiiktatták a piaci versenyt:

- *Közösen rögzítették a lakossági és vállalati hitelkamatokat.*
- *Megállapodtak a betéti kamatok maximális szintjében, hogy a fogyasztók ne tudjanak magasabb kamatot kialkudni.*
- *Koordinálták a banki díjakat, jutalékokat és egyéb költségeket.*

A hálózat olyan kiterjedt volt, hogy az egyik bank belső jelentése szerint a kartellmegállapodások Ausztria egész területét lefedték, „egészen a legkisebb falvakig".

A kartell már jóval azelőtt működött, hogy Ausztria 1995-ben belépett volna az Európai Unióba. A jogsértésnek az Európai Bizottság vetett véget, amely 1998 júniusában előre be nem jelentett, meglepetésszerű házkutatásokat (razziákat) tartott a pénzintézetek székhelyein. A Bizottság 2002-ben 124,26 millió eurós gigantikus bírságot szabott ki a nyolc érintett bankra. A bankok nem akarták kifizetni a büntetést, és fellebbeztek az EU bíróságainál. Azzal védekeztek, hogy a megállapodásaik tisztán Ausztrián belüliek voltak, így azok nem sértették a tagállamok közötti uniós kereskedelmet (azaz szerintük az EU-nak nem volt joga eljárni az ügyben). Az EUB 2009-ben hozott végső ítéletével teljesen elutasította a bankok érvelését. A bíróság kimondta:

- ❖ *Ha egy tagállam szinte teljes bankrendszere összeesküszik a kamatok rögzítésére, az automatikusan elszigeteli a hazai piacot a külföldi versenytársak elől.*
- ❖ *Ezáltal a belföldi kartell is súlyosan torzítja az Európai Unió belső piacát.*

Az ügy pont „elcsípte" a magyar EU-csatlakozást, mivel habár a 2002-es bizottsági döntéskor Magyarország még nem volt EU tag, de az EUB meghozott ítéletekor már igen, így alkalmazni kell az EUB C-125/25 ítéletét.

Ha nem a versenyjogi „Lombard-klubot", hanem a tényleges ausztriai svájci frank alapú hitelezést nézzük (ami a '90-es és 2000-es években szintén nagyon elterjedt volt az osztrák lakosság körében), ott sem a magyar mintájú árfolyamrés volt a fő probléma:

Ausztriában a frankhiteleket általában egy tőketörlesztési járműhöz (tilgsträger), leggyakrabban egy befektetési alaphoz vagy életbiztosításhoz kötötték. Az ügyfél a hitel futamideje alatt csak kamatot fizetett, a tőkét pedig a befektetésnek kellett volna kitermelnie (ami a tőzsdei válságok miatt végül nem sikerült). Az osztrák bankok az átváltásoknál a normál piaci devizaárfolyamokat alkalmazták, és a jogi viták ott nem a tisztességtelen árfolyamrésből, hanem a befektetési termékek kockázatainak elhallgatásából és a magas folyósítási/kezelési díjakból származtak.

A kirovó összeg (folyósítás) vételi árfolyamon, és a lerovó összeg (törlesztés) eladási árfolyamon történő elszámolása egy specifikus kelet-közép-európai (leginkább magyarországi) banki termékfejlesztési torzszülött volt.

Foglaljuk össze, mit tudott a magyar bankszektor 2001-ben, amikor a Magyar Külkereskedelmi Bank Rt. alkalmazta az indexálási mechanizmust!

a) *ismerték az értékállandósági kikötés magyar (osztrák) jogintézményét*
b) *ismerték a chilei tragédia adatait*
c) *ismerték az ausztrál ügyeket*
d) *ismerték a magyar EU csatlakozás előtti osztrák kartell és CHF alapú hitelezés történetét*

A magyar piacon főként osztrák és német tulajdonú bankok jelentek meg és a teljes piac 70-80%-át uralták. A lakossági piacot az OTP Bank mögé felzárkózva az ERSTE vitte, de a Raiffeisen, a Volksbank és a HVB is erős volt. A német tulajdonú bankok 2004-ben a vállalati finanszírozás felé fordultak.

De meg kell jegyezni, a Magyar Külkereskedelmi Bank (MKB) a Bayerische Landesbank többségi tulajdonában állt. Így fel kell tenni a kérdést, kinek az ötlete volt az, hogy az idegen devizában kirótt pénztartozással jellemzett ügyletet megtoldják még a vételi- és eladási árfolyamok fiktív alkalmazásával is, abból a nyilvánvaló célból, hogy két bőrt húzzanak le egy rókáról.

Az MKB Bank (Magyar Külkereskedelmi Bank) elnök-vezérigazgatója 2001-ben Erdei Tamás volt, aki a magyar bankvilág egyik legmeghatározóbb, korszakos alakja: a rendszerváltás óta, 1990-től egészen 2011-ig, azaz több mint két évtizeden át megszakítás nélkül vezette a pénzintézetet elnök-vezérigazgatóként. Az ő nevéhez fűződik a bank sikeres privatizációja, a bajor tulajdonosok (BayernLB) integrálása, valamint az MKB univerzális nagybankká történő átalakítása is, a kérdéses 2001-es évben. Emellett hosszú éveken át a Magyar Bankszövetség elnöki tisztségét is betöltötte (1997-2008 és 2009-2011).

A konstrukció bevezetésének három fő oka lehetett:

1. *Az MKB 2001-ben alakult át klasszikus külkereskedelmi bankból lakossági univerzális bankká. Mivel a lakossági piacon óriási hátrányban voltak az OTP-vel vagy az Erstével szemben, egy rendkívül agresszív, újító és versenyképes termékkel kellett előállniuk.*
2. *A BayernLB és az osztrák/német minták jól ismerték a devizaklauzulákat és az értékállandósági kikötéseket (pl. az osztrák piacon már régóta pörgő CHF-hiteleket). Az anyabanki háttér biztosította a közvetlen és olcsó hozzáférést a külföldi devizahorizontokhoz.*
3. *A forint kamatai ekkor rendkívül magasak voltak (10% felett), miközben a devizakamatok (akkor még elsősorban az euró, később a svájci frank) jóval alacsonyabbak voltak. Az MKB menedzsmentje felismerte, hogy ha a hitel összegét devizában tartják nyilván (kirovó összeg), de forintban folyósítják és szedik be (lerovó összeg), akkor papíron rendkívül olcsó, vonzó havi törlesztőrészletet tudnak villantani az ügyfeleknek, miközben a bank az árfolyamréssel extra profitra tesz szert.*

Itt kell eljutni odáig, hogy mennyiben vált követendő példává a tisztességtelen szerződéses feltételek és gyakorlat alkalmazása a magyar banki piacon úgy, hogy pontosan minden hitelező ismerte a fentebb ismertetett negatív következményeket és jogellenes jelleget? Hiszen 2001-ben Magyarország a Koppenhágai Kritériumrendszer alapján már folyamatosan harmonizálta az uniós jogot és a 93/13/EGK tanácsi irányelv rendelkezéseit igyekeztek (rosszul és időben elcsúszva) implementálni a nemzeti jogba.

A folyamat három jól elkülöníthető szakaszban zajlott le:

1. fázis: A kezdeti óvatosság és az „OTP-monopólium" (2001–2002)

Amikor az MKB 2001-ben megjelent az első devizaalapú autóhitelekkel, a többi bank nem rohant azonnal utána a lakossági szegmensben. Ennek oka az volt, hogy az első Orbán-kormány 2000–2001-ben bevezetett egy rendkívül bőséges, államilag támogatott forintalapú lakáshitel-rendszert (a köznyelvben a „szocpolt" és a kiegészítő kamattámogatásokat).

Ebben a támogatott forinthitelezésben az állami beágyazottsága és hatalmas fiókhálózata miatt az OTP Bank járt az élen, és szinte a teljes piacot letarolta. A külföldi tulajdonú bankok (mint az Erste vagy a Raiffeisen) nem rúgtak labdába az OTP támogatott forinthiteleivel szemben, az MKB devizaalapú kísérletét pedig ekkor még egy szűk, főként járműfinanszírozási résterméknek tekintették.

Csakhogy az internet megőrizte annak a Fidesz-kongresszusnak az anyagát, mely 2001-ben már arról beszélt, hogy nem lehetséges hosszú távon fenntartani a kamattámogatást, hiszen az a költségvetést kiüresíti, így valami új mézesmadzagot kell bevetni, és ez legyen a devizaalapú hitel konstrukciója.

2. fázis: A kényszerű fordulat (2003)

A helyzet 2003-ban gyökeresen megváltozott. ugyanis az akkori kormány 2003 decemberében drasztikusan megvágta a forint alapú államilag támogatott lakáshiteleket. A forinthitelek kamata azonnal 10-12% fölé ugrott, így a lakosság számára a forintalapú hitelfelvétel megfizethetetlenné vált. A bankok választ elé kerültek: vagy végignézik,

ahogy a lakossági hitelpiac teljesen kiszárad, vagy előhúzzák az MKB által korábban már tesztelt devizaalapú modellt.

3. fázis: A bankháború és a devizarobbanás (2004-től)

A külföldi tulajdonú bankok azonnal meglátták a lehetőséget, hogy megtörjék az OTP egyeduralmát. Az osztrák és olasz anyabankoktól kapott olcsó forrásokra támaszkodva elárasztották a piacot az euró-, majd szinte azonnal a svájci frank (CHF) alapú lakás- és szabad felhasználású hitelekkel. A havi törlesztőrészleteket a piaci forinthitelek felére lőtték be. Az Erste Bank például – amely ekkor vette meg a Postabankot – óriási marketingkampánnyal és rendkívül laza hitelbírálattal kezdte ontani a devizahiteleket.

Csányi Sándor, az OTP vezére kezdetben nyilvánosan is bírálta a devizahitelezést, és belső elemzéseikben pontosan látták az óriási árfolyamkockázatot. Az OTP hónapokig ellenállt, és megpróbált kitartani a forinthitelek mellett. Azonban 2004 folyamán a külföldi bankok olyan ütemben kezdték elszívni az OTP ügyfeleit, hogy a piacvezető pozíció megőrzése érdekében az OTP is kénytelen volt megadni magát, és elindította a saját devizaalapú jelzáloghitelezését.

Bár 2001-ben az MKB lépése még csak quasi kísérlet volt a banki szolgáltatások bővítésére, a többi bank reakciója 2003–2004-re egy olyan dominóeffektust indított el, ahol a piaci részesedésért folytatott küzdelem felülírta a kockázati aggályokat. A bankok közötti verseny odáig fajult, hogy 2004 után a hazai hitelintézetek szinte teljesen elsorvasztották a forinthiteleket, és szinte kizárólag a devizaalapú konstrukciókat erőltették a fogyasztókra.

Az EU-csatlakozás (2004. május 1.) előtti időszakban kötött szerződésekre az uniós jog nem alkalmazandó és az EUB bírósági ítéletekre sem lehet hivatkozni. Az EUB C-302/04 Ynos kontra Varga János ügyben mondta ki a Bíróság, hogy a csatlakozás előtti időszakban keletkezett jogi tények vonatkozásában nincsen hatásköre eljárni.

Azonban fel kell idézni a Kúria 2/2014 PJE határozatának 3. bekezdését, mely kimondta, hogy a vételi és eladási árfolyamok alkalmazása esetében úgy követel a hitelező ellenszolgáltatást, hogy közben szolgáltatást nem nyújt, így ez a feltétel tisztességtelen. Azt már a Kúria nem fűzte hozzá, hogy a rPtk. 201.§ alkalmazásával az ilyen feltételt alkalmazó fél a rPtk. rendelkezéseit kívánta megkerülni, így ez nem megtámadási ok, hanem semmisséget jelent. Ám a Kúria a mai napig fenntartja magának azt az értelmezési jogot, hogy a rPtk. tételes szabályainak megszegése nem semmisséget jelent, ami jogi nonszensz.

2. Fogyasztók és annak nem minősülő személyek:

Miként arra utaltam fentebb, a deviza alapú kölcsönszerződéseket lakossági és vállalkozási célú felhasználással is alkalmazták a hitelezők. Csakhogy a fokozott jogi védelem két külön irányban halad:

Fogyasztók:

A 93/13/EGK Tanácsi, fogyasztóvédelmi irányelv a legfontosabb jogi aktus, melyet alkalmazni kell, melynek tagállami implementációja, átültetése révén a nemzeti jog részeként kell arra tekinteni.

A 2005/29/EK, tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatoktól szóló irányelv a szerződéskötések előtti hitelezői magatartást szabályozza. E norma megszegése nem önálló semmisségi okot jelent, hanem az átvezet a 93/13 irányelv sérelmére, mely a nemzeti jog szerint jelent teljes semmisséget.

Egyes esetekben a fogyasztói hitelmegállapodásokról szóló 87/102/EGK, és később a 2008/48/EK irányelv is szóba jön. Ez vezette be a THM kötelező feltüntetési gyakorlatát.

Végül az EU Alapjogi Chartájának 38. cikke, mely kifejezetten nevesíti a fogyasztóvédelemmel kapcsolatos tagállami kötelezettségeket. Kiemelendő, hogy a fogyasztóvédelem az EU hatáskörébe is tartozó kérdés, így az EU szabályozás megelőzi a tagállamit.

A fogyasztók jogállását az EU jogrendszerében nem egy adott norma határozza meg, hanem több jogi előírás: EU alapszerződései, irányelvek, mint másodlagos jog és az EUB ítéleteinek közvetlen anyagi jogi hatálya. (EUMSz 169. cikke, 12. cikke, Charta 38. cikke, továbbá 2011/83/EU irányelv (CRD)

A hivatalos definíció:

Fogyasztó: bármely természetes személy, aki olyan célból jár el, amely kívül esik kereskedelmi, ipari, kézműipari vagy szakmai tevékenysége körén.

A fogyasztói státusz két legfontosabb feltétele: ***csak természetes személy (ember) lehet*** *(cég nem), és az adott ügyletet* ***a magánszférájában*** *(nem a munkája/üzlete részeként) kell megkötnie. Az EUB C-210/96 ítélet fektette le a „szokásosan tájékozott, ésszerűen figyelmes és körültekintő átlagfogyasztó" fogalommeghatározását.*

Az EUB az ausztrál Dr. Mehta ügy ítéletében foglaltakat elvetette, és a ***C-110/14*** *Horatiu Ovidiu* ***Costea kontra Volksbank*** *Romania SA ügyben hozott ítéletében kimondta:*

- ***Az aszimmetria objektív:*** *Még ha egy ügyvéd magas szintű szakmai ismeretekkel is rendelkezik, a bankkal szemben akkor is strukturális hátrányban van. Nem rendelkezik azokkal a technikai, információs és pénzügyi eszközökkel, mint egy globális pénzintézet, és a bank által előre megírt általános szerződési feltételekre (szabványszerződésekre)* ***neki sincs érdemi alkupozíciója.***

- ***A funkcionális kritérium:*** *A fogyasztói státuszt kizárólag az határozza meg, hogy a természetes személy az adott szerződés megkötésekor* ***a szakmai vagy kereskedelmi tevékenységén kívül eső célból*** *járt-e el. Mivel Costea a hitelt magáncélra vette fel, az ügyvédi hivatása jogilag teljesen irreleváns.*

- ***A fedezet jellege nem számít:*** *Az a tény, hogy a hitel biztosítéka (a jelzálog tárgya) egy ügyvédi iroda tulajdonában lévő ingatlan volt, nem változtat azon, hogy maga a főkötelezettség (a kölcsön) magáncélú volt, így ez sem vette el a fogyasztói státuszt.*

Az EUB A ***C-410/23 Pielatak-ügyben*** *mondta ki a Costea-ítélet megerősítésével, hogy a fogyasztó fogalma olyan objektív státusz, melyet nem befolyásol a fogyasztó hivatása, végzettsége. És nem minősül joggal való visszaélésnek az, ha egy jogász magánszemély a fogyasztói jogvédelemre hivatkozik.*

A nem fogyasztónak minősülő jogi entitások:

A fogyasztónak nem minősülő jogi entitások (példából adódóan a vállalkozások, gazdasági társaságok, egyéni vállalkozók vagy civil szervezetek) nem élvezhetik a lakosságnak járó, aszimmetrikus uniós fogyasztóvédelmi jogot. Ez azonban nem jelenti azt, hogy teljesen védtelenek lennének.

A jogrendszer – mind uniós, mind hazai szinten – a versenyjog, a polgári jog és a tisztességtelen piaci magatartás elleni szabályok révén biztosít védelmet a cégeknek a nagyobb, erőfölényben lévő gazdasági szereplőkkel szemben.

1. A Versenyjog védelme (Antitroszt és erőfölény)

A versenyjog elsődleges célja a piac tisztaságának és a versenynek a védelme, de ezen keresztül közvetve védi a kisebb vállalkozásokat a gazdasági óriásokkal szemben. Az EUMSz 101. cikkére és 102. cikkére sokat szoktam hivatkozni:

Erőfölénnyel való visszaélés tilalma: *Az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés (EUMSZ) 102. cikke (és a hazai tisztességtelen piaci magatartás tilalmáról szóló törvény, a Tpvt.) megtiltja, hogy a piacon erőfölényben lévő cégek (pl. egy domináns bank, egy energiaszolgáltató vagy egy techóriás) egyoldalúan indokolatlan és hátrányos feltételeket, tisztességtelen árakat kényszerítsenek rá az üzleti partnereikre.*

Kartelltilalom: *A vállalkozásokat védi a beszállítóik vagy a bankok titkos összejátszása ellen (mint amilyen az osztrák Lombard-klub esete volt). Ha a bankok kartellbe tömörülve mesterségesen magasan tartják a vállalati hitelkamatokat, a vállalkozások a versenyhatósághoz fordulhatnak, és kártérítési pereket indíthatnak.*

Az EUMSz az EU elsődleges joga, és a perekben, jogvitákban közvetlenül lehet hivatkozni e normákra. A fogyasztókat is megilleti az a jog, hogy a fentiekben foglalt kartelltörténeti bemutatás alapján hivatkozzanak arra, hogy 2001 után a magyar hitelezők kartellbe

tömörülve számolták fel a piaci versenyt, így az EU-csatlakozás után már e kész kartell uralta le a piacot a fogyasztók, vállalkozások és az önkormányzatok (!) esetében is.

A versenyjogi normák alkalmazhatósága kapcsán a magyar bírói kar eléggé felkészületlen minőséget mutat fel, hiszen eleve megkérdőjeleződik az EUMSz 101. és 102. cikkeinek alkalmazandósága, hiszen azt a nemzeti joggal írják felül, és a Kúria kétségbe vonja azt is, hogy a versenyszabályok megállapítása esetén a szerződés érvénytelen lenne. Csakhogy ezzel az a probléma, ha nem érvénytelen, akkor hogyan érvényesíthet valaki kártérítési igényt abból eredően?

2. A tisztességtelen kereskedelmi gyakorlatok elleni B2B védelem

Bár a klasszikus fogyasztóvédelmi marketing-szabályok a lakosságra vonatkoznak, létezik a vállalkozások közötti (B2B) kapcsolatokat szabályozó védelmi rendszer is.

A megtévesztő és összehasonlító reklámokról szóló irányelv (2006/114/EK): Ez a norma kifejezetten védi a vállalkozásokat az olyan megtévesztő reklámoktól, amelyek alkalmasak arra, hogy megtévesszék a cégeket a piaci döntéseik során.

Platformok és vállalkozások közötti (P2B) rendelet (2019/1150/EU): Ez egy modern uniós norma, amely a digitális platformok (pl. Booking.com, Amazon, Google Play) és a rajtuk értékesítő kisvállalkozások közötti kapcsolatot szabályozza. Megköveteli az átláthatóságot, tiltja a fiókok indokolatlan felfüggesztését, és védi a kis cégeket a platformok önkényétől.

3. A Polgári Törvénykönyv (Ptk.) általános szerződési feltételei

A magyar Polgári Törvénykönyv (Ptk.) a szerződési jog szintjén is biztosít egy minimális védelmi szintet a vállalkozásoknak, bár ez jóval gyengébb, mint a fogyasztóké.

A feltűnő értékaránytalanság: Bármely vállalkozás megtámadhatja a bíróságon a szerződést, ha a szolgáltatás és az ellenszolgáltatás értéke között a szerződés megkötésének időpontjában – anélkül, hogy az egyik felet az ingyenes juttatás szándéka vezetné – feltűnően nagy és indokolatlan különbség van.

Általános Szerződési Feltételek (ÁSZF) tisztességtelensége: A Ptk. szerint vállalkozások közötti szerződésben is megtámadható az a mintaszerződéses feltétel, amely a jóhiszeműség és tisztesség követelményét sértve a szerződéses jogokat és kötelezettségeket a felek hátrányára egyoldalúan és indokolatlanul aszimmetrikusan állapítja meg. (Fontos különbség: a fogyasztóknál ezt a bíróság hivatalból vizsgálja, a cégeknek viszont maguknak kell kérniük és bizonyítaniuk a bíróság előtt, és a megtámadási jog gyakorlása rövid határidőhöz kötött).

Míg a fogyasztót a jogrendszer „gyengébb félként" kezeli és szinte automatikus védelemben részesíti, a vállalkozásoktól elvárja a professzionális piaci magatartást és a kockázatok felmérését. Ha azonban egy cég bizonyítani tudja, hogy a másik fél visszaélt a piaci vagy gazdasági erőfölényével, kartellezett vagy kirívóan tisztességtelen és egyoldalú ÁSZF-et kényszerített rá, a versenyjog és a polgári magánjog eszközeivel sikeresen megvédheti az érdekeit.

3. Kölcsön vagy lízingszerződések:

A 93/13 irányelv nem tesz különbséget szerződéstípusok között. Az irányelv lényegében minden olyan ügyletre vonatkozik, amely megfelel a következő három egyidejű feltételnek:

1. Személyi feltétel: Kizárólag „B2C" (Vállalkozás–Fogyasztó) szerződésekre

Az irányelv csak olyan ügyletekre alkalmazható, amelyeket egy fogyasztó és egy eladó/szolgáltató (vállalkozás) köt egymással. A fogyasztó meghatározását már érintettük fentebb.

***Eladónak/Szolgáltatónak minősül** bármilyen jogi vagy természetes személy, aki a saját kereskedelmi, üzleti vagy szakmai tevékenysége körében jár el (legyen az egy bank, egy mobilszolgáltató, egy autószalon vagy egy webáruház).*

A Bíróság 2022. február 24-i „Tiketa" UAB ügyben hozott (C-536/20, ECLI:EU:C:2022:112) ítélete:

Az EUB megerősítette, hogy az online közvetítő platformok (legyen szó jegyértékesítőről vagy digitális piactérről) nem bújhatnak el a „mi csak közvetítők vagyunk" érv mögé. A fogyasztóvédelmi irányelvek alapján közvetlen felelősséggel tartoznak a fogyasztó felé, ha a platform kialakítása megtévesztő vagy tisztességtelen.

29 *Másfelől, a 2018. október 4-i **Kamenova ítélet (C-105/17**, EU:C:2018:808) 28. és 29. pontjában a Bíróság kimondta, hogy az **„eladónak vagy szolgáltatónak"** a 2011/83 irányelvben és a 2005/29 irányelvben meghatározott fogalmát egységesen kell értelmezni, mivel ezen irányelvek az EUMSZ 114. cikken alapulnak, ezáltal pedig ugyanarra a célra irányulnak, nevezetesen arra, hogy hozzájáruljanak a belső piac megfelelő működéséhez, valamint hogy az általuk érintett törvényi, rendeleti és közigazgatási kereteken belül magas szintű fogyasztóvédelmet biztosítsanak. Ugyanezen ítélet 32., 33. és 36. pontjában a Bíróság lényegében azt mondta ki, hogy ellentétben a 2011/83 irányelv 2. cikkének 1. pontja értelmében vett **„fogyasztó"** fogalmával, amely alatt bármely olyan természetes személyt kell érteni, aki nem kereskedelmi vagy szakmai tevékenységet folytat, az **„eladó vagy szolgáltató"** fogalma azt foglalja magában, hogy az érintett természetes vagy jogi személy kereskedelmi, ipari, kézműipari vagy szakmai tevékenységével összefüggő célok érdekében, illetve valamely eladó vagy szolgáltató nevében vagy javára járjon el.*

30 *Végül az előző pontban felidézett, a 2011/83 irányelv 1. cikkében említett célkitűzés arra hív fel, hogy tágan értelmezzük ezen irányelv hatályát, ebből következően pedig az ezen irányelv 2. cikkének 2. pontja értelmében vett „eladó vagy szolgáltató" fogalmát.*

31 A fentiekből következik, hogy nem csupán az a természetes vagy jogi személy minősül a 2011/83 irányelv 2. cikkének 2. pontja értelmében vett „eladónak vagy szolgáltatónak", aki vagy amely az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések vonatkozásában kereskedelmi, ipari, kézműipari vagy szakmai tevékenységével összefüggő célok érdekében jár el, hanem az a természetes vagy jogi személy is, aki vagy amely ezen eladó vagy szolgáltató nevében vagy javára közvetítőként jár el.

33 *E tekintetben, jóllehet igaz, hogy a 2016. november 9-i Wathelet ítélet (C-149/15, EU:C:2016:840) 45. pontjában a Bíróság kimondta, hogy az a személy, aki valamely fogyasztási cikk értékesítése keretében valamely magánszemély közvetítőjeként jár el, úgy tekinthető, mint aki maga is a fogyasztási cikkek adásvételének és a kapcsolódó jótállásnak egyes vonatkozásairól szóló, 1999. május 25-i 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (HL 1999. L 171., 12. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet,*

4. kötet, 223. o.) értelmében vett „eladónak" minősül, amennyiben nem tájékoztatta megfelelően a vásárlót e fogyasztási cikk tulajdonosának személyazonosságáról, az ezen ítéletben kialakított megoldás nem ültethető át a 2011/83 irányelv értelmében vett „eladó vagy szolgáltató" fogalmának értelmezésére, amely eltérő logikát követ. Amíg ugyanis az 1999/44 irányelv az eladó különleges felelősségét állapítja meg az adásvételi szerződésnek nem megfelelő fogyasztási cikk értékesítése esetére, addig a 2011/83 irányelv (14) és (16) preambulumbekezdéséből, valamint 3. cikkének (5) bekezdéséből kitűnik, hogy ez utóbbi irányelv a fogyasztók jogait szabályozza, nem pedig a szerződések jogának olyan általános vetületeit, mint például a szerződések létrejöttére vagy a jogi képviseletre alkalmazandó szabályok. Közelebbről, a 2011/83 irányelv nem határozza meg a fogyasztóval kötött szerződésben részes felek személyazonosságát abban az esetben, ha a megbízó kereskedő közvetítőt vesz igénybe, mint ahogy nem szabályozza azt sem, hogy miként oszlik meg köztük a felelősség abban az esetben, ha nem tesznek eleget az irányelvben előírt kötelezettségeknek.

34 *Az eddigiekre tekintettel az a kérdés, hogy a valamely másik eladó vagy szolgáltató nevében vagy javára közvetítőként eljáró természetes vagy jogi személy a fogyasztó tudomására hozta-e, hogy e minőségében jár el, szintén nem befolyásolja azt, hogy e közvetítő a 2011/83 irányelv 2. cikkének 2. pontja értelmében vett „eladónak vagy szolgáltatónak" minősüljön.*

1) A fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv 2. cikkének 2. pontját akként kell értelmezni, hogy nem csupán az a természetes vagy jogi személy minősül az e rendelkezés értelmében vett „eladónak vagy szolgáltatónak", aki vagy amely az ezen irányelv hatálya alá tartozó szerződések vonatkozásában kereskedelmi, ipari, kézműipari vagy szakmai tevékenységével összefüggő célok érdekében jár el, hanem az a természetes vagy jogi személy is, aki vagy amely ezen eladó vagy szolgáltató nevében vagy javára közvetítőként jár el, e közvetítő és a megbízó kereskedő közül pedig mind a kettő az e rendelkezés értelmében vett „eladónak vagy szolgáltatónak" minősíthető, anélkül hogy ehhez meghatározó jellegűnek kellene lennie a kétszeres szolgáltatási jogviszony fennállásának.

2) A 2011/83 irányelv 6. cikkének (1) és (5) bekezdését, valamint 8. cikkének (1) és (7) bekezdését akként kell értelmezni, hogy azokkal nem ellentétes az, ha a szerződés megkötését megelőzően az e 6. cikk (1) bekezdése szerinti tájékoztatást csupán a közvetítő weboldalán elérhető azon szolgáltatásnyújtási szabályzatban adják meg a fogyasztónak, amelyet e fogyasztó az e célra biztosított négyzet bejelölésével tevőlegesen jóváhagy, amennyiben e tájékoztatást világosan és közérthetően e fogyasztó tudomására hozzák. Ugyanakkor az ilyen tájékoztatási mód nem helyettesítheti azt, hogy a szerződés visszaigazolását ezen irányelv 8. cikkének (7) bekezdése értelmében tartós adathordozón adják át a fogyasztónak, e körülmény pedig nem képezi akadályát annak, hogy e tájékoztatás szerves részét képezze a távollevők között vagy az üzlethelyiségen kívül kötött szerződésnek.

2. Formai feltétel: „Egyedileg meg nem tárgyalt" feltételekre (Blankettaszerződések)

Az irányelv nem a teljes szerződést védi, hanem kifejezetten az általános szerződési feltételeket (ÁSZF), a mintaszerződéseket vagy a biankó formanyomtatványokat (úgynevezett blankettaszerződéseket).

Olyan feltételekre vonatkozik, amelyeket a bank vagy a vállalkozás előre, egyoldalúan megszövegezett, és a fogyasztónak nem volt lehetősége érdemben befolyásolni vagy átalkudni azok tartalmát (csak az „elfogadom vagy elutasítom" választása volt). Ha egy pontot a felek egyedileg megtárgyaltak (pl. külön alkut kötöttek a vételárra vagy a kamat mértékére), arra az adott pontra az irányelv védelme nem terjed ki.

3. Tárgyi feltétel: Milyen típusú ügyletek jöhetnek szóba?

Tárgyát tekintve az irányelv rendkívül tág, horizontális jellegű, azaz szinte minden gazdasági és szolgáltatási szektorra kiterjed, ahol fogyasztói szerződések születnek. A legtipikusabb ügyletek, amelyekre nap mint nap alkalmazzák:

- *Pénzügyi és banki ügyletek: Lakáshitelek, személyi kölcsönök, devizaalapú hitelek, lízingszerződések, bankkártya- és számlaszerződések, biztosítások.*
- *Közmű- és távközlési szolgáltatások: Áram-, gáz- és távhőszolgáltatási szerződések, internet-, kábeltelevízió- és mobiltelefon-előfizetések.*
- *Kereskedelmi és adásvételi ügyletek: Új vagy használt gépjárművek vásárlása kereskedésből, bútorok, elektronikai cikkek adásvétele, webáruházas (online) vásárlások ÁSZF-jei.*
- *Szolgáltatási ügyletek: Utazási szerződések, ingatlanközvetítői megbízások, edzőtermi vagy wellness-bérletek feltételei, sőt, akár az ügyvédek és laikus ügyfeleik közötti megbízási szerződések is.*

Nem alkalmazható az irányelv olyan szerződéses feltételekre, amelyek kötelező tagállami törvényeken vagy szabályozásokon alapulnak. (Ha egy feltételt maga a törvény ír elő a banknak, az nem támadható ezen az alapon).

A szerződés főtárgya és az ár-érték arány: Nem vizsgálható a feltétel tisztességtelensége, ha az a szerződés elsődleges tárgyára (pl. magára az eladott termékre) vagy a szolgáltatás és az ár arányára vonatkozik – feltéve, hogy ezek a feltételek teljesen világosak és érthetőek a fogyasztó számára.

Ezért volt kulcsfontosságú a Kásler-ügy: ott az EUB kimondta, hogy az árfolyamrés ugyan az ár része lenne, de mivel nem volt érthető és átlátható, mégis meg lehetett vizsgálni és semmissé lehetett nyilvánítani. Az EUB azonban ennél is tovább ment, hiszen a magyar bíróságok arra hivatkoztak, hogy a DH1 tv. 3.§ (2) bekezdésében foglalt törvényi rendelkezés kivette az EUB hatásköre alól az MNB árfolyam alkalmazásának vizsgálatát, míg a C-932/19 ügyben előadott érvelésemet elfogadva a Bíróság kijelentette: az ilyen kötelező törvényi feltétel szerződésre gyakorolt hatása is vizsgálható az irányelv 6. cikkének teljes érvényesülésének biztosítása céljából.

4. Főbb, releváns EUB ítéletek

A Kásler-ügyet megelőző években (2008–2012 között) volt néhány rendkívül fontos, fogyasztóvédelmi és általános hitelszerződéses tárgyú magyar indítvány az EUB előtt. Bár ezek forinthitelekről vagy egyéb fogyasztói szerződésekről szóltak, a bíróságok később ezeket a döntéseket használták fel „fegyverként" és közvetlen jogi hivatkozási alapként a devizaperekben.

A Kásler-ügy előfutárának tekinthető három legfontosabb korai magyar ügy az EUB előtt:

A Pannon GSM-ügy (C-243/08 – Ítélet: 2009. június 4.)

Az EUB itt mondta ki a mérföldkőnek számító elvet: a nemzeti bíróság hivatalból (azaz az ügyfél külön kérése nélkül is) köteles vizsgálni a fogyasztói szerződések feltételeinek tisztességtelenségét, ha a tények a rendelkezésére állnak. A devizaperekben a fogyasztók jogászai később erre hivatkozva követelték a szerződések hivatalbóli felülvizsgálatát.

A VB Pénzügyi Lízing-ügy (C-137/08 – Ítélet: 2010. november 9.)

Az EUB tovább finomította a bíróságok kötelezettségét, és kimondta, hogy a nemzeti bíróságnak aktív szerepet kell vállalnia, és akár hivatalbóli bizonyítást is el kell rendelnie, ha felmerül a gyanú, hogy a pénzintézet tisztességtelen feltételeket épített be a lakossági szerződésbe.

A Banif Plus Bank-ügy (C-472/11 – Ítélet: 2013. február 21.)

Ez az ügy végképp tisztázta a bíróságok eljárásrendjét: ha a bíróság észleli a tisztességtelenséget, köteles erről tájékoztatni a feleket (az adóst is), és lehetőséget kell biztosítania számukra, hogy ellentmondással éljenek vagy nyilatkozzanak, mielőtt a bíróság meghozza a döntését. Meghatározza a kontradiktórius eljárás jellege kapcsán azt, hogy nem csak a felek vitatják meg egymás között az állított tényeket és jogot, hanem a bíróságnak azt is megvitatás tárgyává kell tenni, hogy milyen jogot kell alkalmazni a perben. Ezért az alkalmazandó jog kapcsán a bíróság részletes tájékoztatást köteles kiadni. És ezt a kötelezettséget a Pp. rendelkezéseivel nem lehet aláásni.

Az EUB C-26/13. sz. alatti Kásler-ügyben hozott ítélete és az arra adott kúriai válasz

A Békés Megyei Bíróság előtti 5.P.20.360/2010. sz. alatti elsőfokú eljárás

A bíróság az ítélet rendelkező része szerint a kölcsön összegének és az adósok terheire vonatkozó indexálás kapcsán észlelt semmisségi okot. Alapvetően csak az eladási árfolyam alkalmazását találta tisztességtelennek.

A 2011. december 8. napján kelt elsőfokú ítélet meghozatala előtt a megyei bíróság a iura novit curia elve alapján képes volt alkalmazni a 93/13/EGK tanácsi irányelvet és ismerte a releváns EUB döntéseket is.

Ehhez képest meglepő, hogy a C-618/10. sz. alatti EUB döntésben foglaltak figyelmen kívül hagyásával merte érvényessé nyilvánítani a fogyasztói kölcsönszerződést oly módon, hogy

- *egyes általános szerződéses feltételek semmisségét deklarálta, de nem foglalt állást a szerződés egészének semmissége felől,*
- *az eladási árfolyamokat „kicserélte" a vételi árfolyamokra, így az alkalmazott árfolyamokat „egyneművé" tette, mely valójában meghagyja az indexálást a szerződésben, csak a vételi és eladási árfolyamok különbségéből eredő marzstól fosztja meg a hitelezőt,*
- *az árfolyamkockázat fennmaradt, illetve a devizában kirótt pénztartozás is,*
- *a bíróság az irányelvet nem alkalmazta a jogvitában, valójában az uniós jog egészét rekesztette ki a jogvitából, ezzel kétségbe vonta az EU alapszerződéseit,*
- *a rPtk. 231.§ (2) bekezdését alkalmazta az adósi kötelezettség teljesítése kapcsán, azonban messze elkerülte azt a lényegi kérdést, hogy az egyedileg megtárgyalt forint összegből milyen árfolyammal számolták ki a devizában kirótt pénztartozást.*

A Szegedi Ítélőtábla előtti Pf.I.20.052/2012. sz. alatti másodfokú eljárás

A másodfokú döntés – érdemét tekintve – az elsőfokú ítéletet helybenhagyta. A határozat kelte 2012. április 26.

- *Az ítélőtábla nem volt hajlandó alkalmazni az irányelvet és a releváns EUB döntéseket, ezzel eloldotta magát az uniós jog hatályától, és az alkalmazandó anyagi jog tekintetében önkényessé vált.*
- *Érdekes az indokolás utalása az Alkotmánybíróság 32/1991. (VI.6.) sz. alatti határozatára. (32/1991. (VI. 6.) AB határozat (jogiportal.hu)*
  „A már megkötött szerződések tartalmának utólagos, jogalkotói (közjogi) eszközökkel való megváltoztatása az ilyen jogszabály alkotmányosságát veti fel, ezért a törvényhely alkotmányos értelmezését az Alkotmánybíróság a 32/1991. (VI.6.) AB határozatában fejtette ki. Rögzítette, hogy a Ptk. 241. §-a alapján indult perben a bíróság feladata egy-egy konkrét szerződés megbomlott egyensúlyát helyreállítani. „A társadalmi méretű változásoknak a szerződések nagy tömegét azonosan érintő következményeit azonban az egyes peres eljárások keretei között nem lehet célszerűen megoldani, itt már indokolt,

hogy a törvényhozás dolgozzon ki általános megoldást"." – *mondja az ítélőtábla jogerős döntésének indokolása.*

- *Csakhogy az 1991-es AB döntés nem vehette figyelembe azt, hogy Magyarország 2004-ben csatlakozik az Európai Unióhoz, és annak joga a magyar jog részévé válik.*
- *Megdöbbentő, hogy egy 2012-es ítélőtáblai határozat leragad az EU-csatlakozás előtti szakmai szinten.*
- *A tábla szerint:* „A devizaalapú hitel **forint hitel, értékállandósági kikötéssel**: az adós mindig az aktuális devizaárfolyam átszámításával (és nem „átváltásával") köteles törleszteni a forinthitel tartozását. Az ebből fakadó árfolyamkockázatot az adós viseli; nem tisztességtelen, nem érvénytelen a szerződés, ha az adós a résztörlesztéskor a folyósításkori árfolyamhoz képest eltérő aktuális devizaárfolyam átszámításával (de nem „átváltásával") köteles törleszteni a forint hitelét."
- *Illetve:* „A bank részéről devizaalapú kölcsön esetén akkor tisztességes a kikötés, ha a folyósítás és a törlesztés elszámolása **egynemű devizaárfolyam alkalmazásával** történik, azaz a folyósításkori és törlesztéskori devizaárfolyamot egyaránt vagy vételi, vagy egyformán eladási, vagy középárfolyamon számolják".
- *Valójában a tábla helyesen ismerte fel az értékállandósági kikötés lényegét azzal az apró hibával, hogy nem jogosult behelyettesítésre, így a szerződés egészében válik teljesíthetetlenné. Ezt a Kúria fel is ismeri majd!*

A Kúria előtti Gfv.VII.30.160/2014. sz. alatti felülvizsgálati eljárás

A Kúria előzetes döntéshozatali kérelemmel élt, és az előterjesztése a Bizottság előtt ismert. Úgyszintén a C-26/13. sz. alatti döntés. A Kúria tisztában volt az alábbiakkal:

a) *A vételi és eladási árfolyamok alkalmazásának tisztességtelensége miatt a feltétel semmissége folytán az egész szerződés teljesíthetetlenné válik.*
b) *A C-618/10. sz. alatti Banco Espanol-ügy ítélete alapján a nemzeti bíróságot nem illeti meg semmilyen jog egyéb feltétel behelyettesítésére.*
c) *A szerződéskötési autonómiát tiszteletben tartotta.*

A meghozott kúriai felülvizsgálati döntés már szöges ellentétben állt az EUB ítéletével és az irányelvvel:

- *A másodfokú ítéletet hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú ítéletet megváltoztatta úgy, hogy az összes olyan szerződéses rendelkezést semmisnek deklarálta, mely a vételi vagy eladási árfolyamokat alkalmazta.*
- *Ezen túlmenően nem helyettesített be semmilyen egyéb feltételt.*
- *Az ítélet indokolása is a res judicata része, így az indokolásban szereplő jogi értékelés vált contra legemmé.*
- *Ugyanis a Kúria nem mondta ki az egész szerződés érvénytelenségét, habár az előzetes döntéshozatal iránti kérelmében ezt már valójában szükségszerűnek érezte.*
- *Az igaz, hogy a tisztességtelen feltételek elhagyása utáni jogi állapot (teljes érvénytelenség) nem követeli meg a külön bírósági ítéletet (jogi tény a semmisség), azonban a szerződés teljes érvénytelensége deklarálásának hiánya további jogvitához, jogbizonytalansághoz vezet, így sérült a teljes érvényesülés és a hatékony jogvédelem elve.*
- „A felülvizsgálati kérelemmel támadott jogerős ítélet meghozatalát követően az EU Bíróság a C-618/10. számú Banco Espanol-ügyben hozott ítéletében egyértelműen akként

foglalt állást, hogy a nemzeti bíróságoknak nincs lehetőségük a szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megállapítása esetén a szerződési feltételek módosítására, kiegészítésére. (Ezt a jogértelmezését az EU Bíróság a C-488/11. számú Brusse-ügyben hozott ítéletének 60. pontjában is megerősítette.) **Az EU Bíróság a C-618/10. számú Banco Espanol-ügyben hozott ítélete ugyanakkor jelen ügytől részben eltérő tényállás mellett született."**

- *A Kúria a fentiekkel korlátozta az EUB döntésének hatályát, holott a hasonlóság követelménye fennállt, ugyanis a behelyettesítés tilalma nem a peres jogviták tényállásától függ, hanem az irányelv által elérni kívánt céltól. Márpedig ez a visszatartó erő alkalmazásának szükségessége, etc.*
- „A hivatkozott ügyben ugyanis a tisztességtelennek talált szerződési feltétel elhagyásával a szerződés egyéb rendelkezései teljesíthetőek voltak." – *mondta ki az ítélet, csakhogy ez nem igaz. Ugyanis a rPtk. 231.§ (2) bekezdés alapján nem számítható ki a HUF-ból a CHF. Ez egy szimpla hazugság.*
- *Másfelől a Kúria az EUB ítéletét csonkította, ugyanis a diszpozitív norma behelyettesíthetőségét a Bíróság nem általánosan, hanem csak szűkített körben, bizonyos feltételek esetében tette lehetővé. És ez a fogyasztót érő azon kifejezetten hátrányos következmény, mely abból fakad, hogy a teljes semmisség esetében egyösszegben kelljen visszafizetni a kapott összeget. Mivel a Kúria nem a teljes semmisséget állapította meg, szóba sem kerülhetett egy diszpozitív norma behelyettesítése.*
- *A Kúria a teljes és részleges semmisséget folyamatosan keverte ítélkezési gyakorlatában.*
- *A Kúria egyszerűen nem kíváncsi a fogyasztó álláspontjára a jogvédelem hatályát illetően.*
- *A Kúria a szerződés tartalmát valójában mégis módosította az indokolásban rögzítettek szerint:*

A fent kifejtetteknek megfelelően a szerződés tartalma az alábbiak szerint módosult:
I.1. pont második mondata:
„A kölcsön összegének Devizában való megállapítása a folyósítás napján érvényes MNB hivatalos devizaárfolyamon történik, melyről az Adósokat a Hitelező a folyósítási értesítő megküldésével tájékoztatja."
III.2. pont alábbi rendelkezései:
„Az egyes fizetendő törlesztő részletek forint összegét az esedékesség napját megelőző napon érvényes hivatalos MNB devizaárfolyamon határozza meg.
A Hitelező az első törlesztőrészlet folyósítás napján érvényes, a hivatalos MNB devizaárfolyamon számított Deviza összegéről a folyósításról szóló értesítő megküldésével tájékoztatja az Adósokat.
A Hitelező az MNB által alkalmazott hivatalos devizaárfolyam, a hirdetményben közzétett hiteldíj változása esetén a megváltozott hiteldíj és a még hátralevő futamidő alapján havonta jogosult meghatározni az Adósok által fizetendő törlesztőrészlet összegét."

Azaz, a Kúria megszegte mégis a C-618/10. sz. alatti ítéletben foglaltakat.

Az EUB C-118/17. sz. alatti Dunai-ügyben hozott ítélete

A Dunai-ügy megindítása előtti nemzeti joggyakorlat kérdései a Kúria szemszögéből

A C-26/13. sz. alatti Kásler-ügyben hozott ítéletet és annak tagállami bírósági gyakorlatát bemutattam előző összefoglalásomban. Röviden ismételve a kronológiát:

C-26/13. EUB ítélet	-	*2014. április 30.*
Kúria 2/214 PJE	-	*2014. június 16.*
DH1 törvény	-	*2014. július 19.*
DH2 törvény	-	*2014. október 15.*

Miután tehát a Kúria megtudta az EUB ítéletéből, hogy csak diszpozitív normát lehetséges behelyettesíteni, és csak az ítéletben foglalt feltételek mellett, korlátok között, 47 nap alatt megszületett az a polgári jogegységi határozat, mely ellentétes az irányelvvel, azonban

- *Részleges semmisség esetére rendelt behelyettesíteni egy normát [rPtk. 231.§ (2) bekezdése], mely segítségével nem lehet kiszámítani a forint összegből a devizában kirótt pénztartozást.*
- *Előre tudta, hogy megszületik egy törvény, mely nem a PJE határozatban megjelölt diszpozitív normát helyettesíti majd be, hanem egy újonnan alkotott kógens normát – visszamenőlegesen.*
- *A PJE határozat tehát megmondta, hogy lesz egy kógens norma és milyen furcsa, 33 nap alatt meg is született a kézivezérlésű Országgyűléstől.*

Az ügy kutatása szempontjából megkerülhetetlen dr. Pomeils András József doktori disszertációja. Pomeils_Andras_Jozsef_dolgozatv.pdf (mtak.hu)

3.2.1.2. A jogszabályi tartalom szerződési tartalommá válása

Megoszlottak ugyanakkor a vélemények, hogy **vajon helytálló-e a Kásler-ügyben kimondott elv**, miszerint a diszpozitív szabály – érvényes, eltérő megállapodás hiányában – ex lege részévé válik a maradék-szerződésnek, és erre is tekintettel kell dönteni a szerződés fennmaradásáról. Az egyik álláspont az volt, hogy a jogszabályi tartalom ilyen esetben a szerződés részévé válik; ez az álláspont felel meg a 2/2014. PJE határozat 3. pontjában kifejtetteknek. Ami az eltérést nem engedő, kógens (imperatív) normákat illeti, „[e]z következik … a régi Ptk. 226. § (1) bekezdésének, a 200. § (1) bekezdés második mondatának, továbbá a 205. § (2) bekezdés második mondatának az együttes értelmezése alapján. Vagyis, ha a jogszabály a szerződés tartalmát kógens (imperatív) módon meghatározza, akkor kizárt, hogy a felek attól eltérő szerződéses rendelkezése a szerződés részévé váljon, hiszen az ilyen kikötés, mint jogszabályba ütköző, semmis, nem válthatja ki a felek által hozzá fűzött joghatást. Ez esetben tehát a szerződést úgy kell tekinteni, mint amely eleve a jogszabály által meghatározott kógens (imperatív) tartalommal jött létre”.

Ami az eltérést engedő, diszpozitív szabályokat illeti, „a diszpozitív szabály … csak abban az esetben nem válik a szerződés részévé, ha attól a felek egyező akarattal eltértek [régi Ptk. 200. § (1) bekezdés]. Arra tekintettel azonban, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményének abban az esetben is érvényesülnie kell, ha a szerződő felek a diszpozitív jogszabályi rendelkezéstől a diszpozitivitás kereteit sértve tértek el, az adott érvénytelen szerződéses rendelkezés helyébe a jogszabályi diszpozitív rendelkezés automatikusan

befűződik a régi Ptk. 200. § (1) bekezdése, valamint 205. § (2) bekezdés második mondata alapján". 1132 A másik álláspont az volt, hogy a jogszabályi tartalom ilyen esetben – külön jogszabályi rendelkezés hiányában – nem válik a szerződés részévé. Ami a kógens (imperatív) szabályokat illeti, ugyan „a kógens (imperatív) jogszabályi rendelkezésbe ütköző szerződéses kikötés csupán semmis (nem fűződhet hozzá a felek által célzott joghatás), azonban a kógens norma nem válik automatikusan a szerződés részévé, csak akkor, ha jogszabály ezt kifejezetten előírja. Ilyen előírás hiányában ez a jogkövetkezmény a régi Ptk.-ból sem vezethető le. A régi Ptk. 226. § (1) bekezdésének, a 200. § (1) bekezdés második mondatának, továbbá a 205. § (2) bekezdés második mondatának az együttes értelmezése sem tekinthető ilyen kifejezett jogszabályi előírásnak, …. ez az érvelés az új Ptk. alapján is követhető, mert az új Ptk. 6:60. § (1) bekezdése – miszerint „[h]a jogszabály a szerződés valamely tartalmi elemét kötelezően meghatározza, a szerződés a jogszabály által előírt tartalommal jön létre." – sem az érvénytelenség speciális jogkövetkezményét szabályozza, hanem a szerződés létezése körében lehet értékelendő". Ami a diszpozitív szabályokat illeti, „ha a szerződő felek a diszpozitív jogszabályi rendelkezéstől a diszpozitivitás kereteit sértve tértek el, akkor sem fűződik be automatikusan a kieső érvénytelen szerződési kikötés helyébe a jogszabályi diszpozitív rendelkezés, hiszen a szerződő felek éppen azért kívántak eltérni a jogszabályban foglalt diszpozitív rendelkezéstől, mert az számukra nem volt elfogadható, azzal a feltétellel nem akartak egymással szerződni. A diszpozitív jogszabályi rendelkezés automatikus befűződését ezért a felek e tekintetben érvénytelen szerződési megállapodása is kizárja, kivéve, ha a felek a szerződésükben egyébként azt is előírták, hogy a szerződésük valamely rendelkezésének érvénytelensége esetén (mégis) az adott diszpozitív rendelkezés lép az érvénytelen szerződéses kikötésük helyébe (ún. salvatory Összefoglaló Vélemény, 27. Természetesen abban az esetben, ha a diszpozitív szabály nem egy modellszabály, hanem csak a megállapodás kereteit szabja meg, a felek eltérési szándéka már figyelembe vehető, hiszen ilyen esetben csak a megengedettet meghaladó mérték lesz érvénytelen, l. V.2.1.2. pontot. Összefoglaló Vélemény, 27-28. DOI: 10.15774/PPKE.JAK.2021.006 413 clause). Ez utóbbi esetben ugyanis nem feltételezhető, hogy a jogszabályi diszpozitív tartalommal egyáltalán nem szerződtek volna".

Ennek az álláspontnak a képviselői tehát a jogszabályi tartalom szerződéses tartalommá válását csak a teljes érvénytelenség jogkövetkezményeként alkalmazott érvényessé nyilvánítás körében tartották lehetségesnek. Kógens (imperatív) szabály esetén „nincs mozgástere, kifejezett jogszabályi előírás hiányában csak a jogszabályi rendelkezés alkalmazásával jogosult az érvénytelenségi ok kiküszöbölésére", diszpozitív szabály esetén viszont „lehetősége van a bíróságnak arra, hogy ha a felek az érvénytelenség további jogkövetkezményeinek a levonását kérik, megvizsgálja, hogy milyen módon küszöbölhető ki az érvénytelenségi ok, eltérően a diszpozitív jogszabályi tartalomtól. Ebben az esetben a bíróságnak van mozgástere a tekintetben, hogy az ügy összes körülményére figyelemmel mérlegelje, hogy milyen a diszpozitív rendelkezéstől eltérő saját maga által meghatározott érvényes rendelkezéssel nyilvánítható a szerződés érvényessé. E körben is tekintettel kell azonban lennie arra, hogy a fogyasztó érdekével ellentétes szerződési tartalommal nincs helye érvényessé nyilvánításnak, illetve, hogy nem fogyasztói szerződés esetén az érvénytelenséget mindkét fél akaratát nézve lehet kiküszöbölni, tekintettel azonban arra is, hogy az érvénytelenség(i ok) melyik félnek róható fel". Látható tehát, hogy a második álláspont képviselői a Kúria 2/2014. PJE határozatának 3. pontjában alkalmazott jogértelmezést nem fogadták el.

Furcsa, de ezek szerint igazolt azon aggályom, hogy a Kúria bíráit az uniós jog egyáltalán nem érdekelte a kérdés megítélésénél, és olyan magánjogi alapelveken vitatkoztak hosszasan, melyek ugyan igen érdekesek, ám az Irányelvvel nem kompatibilisek. Ugyanis a fogyasztót egyáltalán nem tekintik privilegizált helyzetűnek, így a tényleges érvényesülésen kívül a hatékony jogorvoslat alapelvét sem tartották szem előtt.

Így tehát fel se merült az eredeti jogi és ténybeli állapot helyreállításának igénye!

A C-118/17. sz. alatti Dunai-ügy lényege

A C-118/17. sz. alatti ítélet foglalta össze a feltett kérdéseket, bírói aggályokat:

23 A kérdést előterjesztő bíróság szerint az alapügyre alkalmazandó említett törvények előírják többek között azon kikötéseknek az ilyen szerződésekből való törlését, amelyek lehetővé tették a bank számára a saját devizavételi és devizaeladási árfolyamainak meghatározását, valamint ezeknek a Magyar Nemzeti Bank által az adott deviza tekintetében meghatározott hivatalos átváltási árfolyammal való helyettesítését. A jogalkotó e beavatkozásának következtében meg kellett szűnnie a különböző átváltási árfolyamok közötti különbségnek.

*24 A kérdést előterjesztő bíróság pontosítja, hogy a jogalkotó ezen ad hoc jogalkotása miatt **az eljáró bíróság többé nem állapíthatja meg a devizaalapú kölcsönszerződés érvénytelenségét, mivel a beavatkozás megszüntette az érvénytelenségnek okot adó helyzetet**, ami így maga után vonja a kölcsönszerződés érvényességét, következésképpen a fogyasztó továbbra is köteles viselni az árfolyamkockázat okozta pénzügyi terheket. Mivel a fogyasztó pontosan e kötelezettség alól akart mentesülni a bankkal szembeni kérelem benyújtásával, ellentétes lenne az ő érdekeivel, ha a kérdést előterjesztő bíróság érvényesnek nyilvánítaná az említett szerződést.*

25 A kérdést előterjesztő bíróság szerint nyilvánvaló, hogy a magyar jogalkotó kifejezetten azzal az eredménnyel módosította a kölcsönszerződések tartalmát, hogy azzal a bankok javára befolyásolja az eljáró bíróságok döntését. E bíróság arra keres választ, hogy ezen állapot megfelel-e azon értelmezésnek, amelyet a Bíróság adott a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének.

A 24. pontban hivatkozott bírói aggály a kúriai gyakorlatból fakad. Ugyanis a Kúria számára a diszpozitív vagy a kógens norma olyan változást idézett elő a szerződés tartalmában, mely kizárja az eredeti semmisségi ok vizsgálatát.

A bíróság által feltett kérdések cseppet sem voltak lényeglátóak, ám a hasznos válasz elve érdekében Nils Wahl főtanácsnok roppant óvatosan, de pontosan fogalmazott:

23. A kérdést előterjesztő bíróság jelzi, hogy a jogalkotó e beavatkozása miatt az eljáró bíróság többé nem állapíthatja meg a devizában nyilvántartott kölcsönszerződés érvénytelenségét, mivel a beavatkozás megszüntette az érvénytelenségnek okot adó helyzetet, ami maga után vonja a kölcsönszerződés érvényességét, így a fogyasztó továbbra is köteles viselni az árfolyamkockázat okozta pénzügyi terheket. Mivel a fogyasztó pontosan e kötelezettség alól akart mentesülni a bankkal szembeni kérelem benyújtásával, ellentétes volna az ő érdekeivel, ha az eljáró bíróság érvényesnek nyilvánítaná az említett szerződést.

30. Emlékeztetni kell arra, hogy a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem keretében megkérdőjelezett nemzeti jogi szabályozás a 2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítélet (C-26/13, EU:C:2014:282) következménye.

41. Az alapügyhöz visszatérve, úgy tűnik, hogy az új magyar jogi háttérnek a 93/13 irányelvvel való összeegyeztethetőségét ezt követően újabb előzetes döntéshozatalra utalások keretében megkérdőjelezték.

42. Közelebbről, a 2018. május 31-i Sziber ítélet (C-483/16, EU:C:2018:367), alapjául szolgáló ügyben a Bíróságot többek között arról kérdezték, hogy a 2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítéletet (C-26/13, EU:C:2014:282) követően elfogadott magyar jogi szabályozás összeegyeztethetetlen-e a 93/13 irányelv 7. cikkével amiatt, hogy e szabályozás különleges eljárási követelményeket állapított meg az olyan fogyasztók által indított keresetek vonatkozásában, akik a kölcsön folyósítására alkalmazandó árfolyam és a kölcsön törlesztésére alkalmazandó árfolyam közötti eltérésre vonatkozó feltételt és/vagy a kölcsönadó számára a kamatok, díjak és költségek emelését lehetővé tevő egyoldalú szerződésmódosítási jogra vonatkozó feltételt tartalmazó, devizában nyilvántartott kölcsönszerződéseket kötöttek.

*43. A Bíróság nemleges választ adott, pontosítva, hogy a vitatott szabályozás nem ellentétes a 93/13 irányelv 7. cikkével, **„feltéve hogy az ilyen szerződésben foglalt feltételek tisztességtelen jellegének megállapítása***

***lehetővé teszi azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztó e tisztességtelen feltételek hiányában lett volna”(10)**. Megjegyzendő, hogy a Bíróság érzékeny volt azon körülményre, hogy a magyar jogalkotó többek között a DH 1 és DH 2 törvény elfogadásával nem csupán a devizában nyilvántartott kölcsönszerződésekben szereplő, árfolyamrést előíró tisztességtelen kikötés tisztességtelen jellegének megállapítását kívánta megkönnyíteni, hanem rövidebbé és egyszerűbbé kívánta tenni a nemzeti bíróságok előtt lefolytatandó eljárást.(11)*

*60. Fontos hangsúlyozni, hogy ezen ítéletben a Bíróság emlékeztetett azon ítélkezési gyakorlatára,(14) amely kimondja, hogy **főszabály szerint a bíróságnak nincs lehetősége többek között a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése alapján arra, hogy a tisztességtelen kikötést annak tartalma módosítása útján kiegészítse**. A bíróságok kizárólag a tisztességtelen kikötés alkalmazásának mellőzésére kötelesek annak érdekében, hogy az ne váltson ki kötelező joghatásokat a fogyasztó vonatkozásában.*

*62. Márpedig, eltekintve attól a ténytől, hogy léteznek olyan helyzetek, amikor a szerződés fenntartása jogilag nem lehetséges, vannak olyan esetek, melyekben a szerződés megsemmisítése kontraproduktív a 93/13 irányelv által követett, **visszatartásra irányuló célra tekintettel.***

*63. **A Bíróság pontosan emiatt enyhítette a szabályt a 2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítéletben (C-26/13, EU:C:2014:282). Abban az ügyben olyan szerződésről volt szó, amelynek teljesítése az érvénytelen szerződéses kikötések – illetve azoknak jogszabályi vagy rendeleti rendelkezésekkel való helyettesítése – nélkül lehetetlenné vált volna.***

66. A 2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítélet (C-26/13, EU:C:2014:282) alapos olvasatából világosan kitűnik, hogy továbbra is érvényes azon elv, amely szerint a szerződésnek rendszerint fenn kell maradnia a tisztességtelen kikötések megszüntetésén kívüli bármely más módosítás nélkül.

*67. **Az ezen elv alóli, ebben az ítéletben szereplő kivétel**, amely lehetőséget nyújt arra, hogy a bíróság egy nemzeti jogi szabály útján orvosolja a kikötés semmisségét, annak a nemzeti jog valamely diszpozitív rendelkezésével való helyettesítésével, ennek az ítéletnek az értelmében bizonyos feltételek teljesüléséhez van kötve. Először is az ilyen helyettesítésnek lehetővé kell tennie azt, hogy annak „eredménye[képpen] a szerződés a [tisztességtelen] kikötés elhagyása ellenére továbbra is fennmaradha[sson]”, és „továbbra is kötelező lehe[ssen] a felekre nézve”(16). Másodszor, abban az esetben, ha a bíróságnak a szerződést egészében meg kellene semmisítenie, az említett helyettesítésnek annak elkerülését kell szolgálnia, hogy a fogyasztót olyan „különösen káros következmények ér[jék], [amelyek révén] a szerződés megsemmisítéséből eredő visszatartó erő veszélybe kerülne”(17).*

A Bíróság egyértelműen foglalt állást ítéletében és az közvetlen jogi hatállyal bír a nemzeti bíróságra is:

54 Egyebekben pontosítani kell azt is, hogy noha a Bíróság a 2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítéletében (C-26/13, EU:C:2014:282, 83. és 84. pont) elismerte, hogy a nemzeti bíróságnak annak érdekében, hogy a szerződést érvényben tartsa, lehetősége van a tisztességtelen szerződési feltételnek a nemzeti jog valamely diszpozitív rendelkezésével való helyettesítésére, a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy e lehetőség azon esetekre korlátozódik, amelyekben a teljes szerződés megsemmisítése folytán a fogyasztót különösen káros következmények érhetnék, és ily módon az ez utóbbit büntetné (lásd ebben az értelemben: 2018. augusztus 7-i Banco Santander és Escobedo Cortés ítélet, C-96/16 és C-94/17, EU:C:2018:643, 74. pont; 2018. szeptember 20-i OTP Bank és OTP Faktoring ítélet, C-51/17, EU:C:2018:750, 61. pont).

56 A fenti megfontolásokra tekintettel az első három kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését a következőképpen kell értelmezni:

– azzal nem ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely az eljáró bíróság számára nem teszi lehetővé, hogy helyt adjon a kölcsönszerződés valamely, árfolyamréssel kapcsolatos

rendelkezésének tisztességtelen jellege miatti megsemmisítésére irányuló olyan kérelemnek, mint amilyen az alapügyben szerepel, **feltéve hogy az ilyen szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megállapítása lehetővé teszi azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztó e tisztességtelen szerződési feltétel hiányában lett volna**,

A C-118/17. sz. alatti Dunai-ügy ítélete 2019. március 14. napján került kihirdetésre. A Kúria joggyakorlatát nem hatotta át, ugyanis a Kúria a mai napig jogot formál az EUB ítéleteinek felülértelmezésére. A „megértés" és „értelmezés" fogalmait összekeverik. Hogy ebben tudatosság, cinizmus vagy valamilyen szakmai hiányosság lelhető fel, nem áll módomban eldönteni. Az eredményt, következményt tekintve azonban teljesen mindegy.

Nils Wahl főtanácsnok utalt indítványában a C-51/17. sz. alatti ügyre, melyet közbevetőleg kell érintenem. Habár a Bíróság arra utalt, a nemzeti jog tartalmát hatáskör hiányában nem vizsgálhatja, Evgeni Tanchev főtanácsnok rámutatott arra:

45. Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem lényege az a kérdés, hogy a magyar jogalkotó által a Bíróság Kásler ítélete és a Kúria 2/2014. polgári jogegységi határozata(20) nyomán bevezetett rendelkezéseken, azaz **a DH1 és a DH3 törvényen alapuló kiigazító rendszer felülvizsgálható-e az uniós jog alapján, és megfelel-e annak.**

46. E ponton fontos felidézni, hogy a Bíróság ítéletei azonnali hatállyal rendelkeznek, következésképpen az értelmezett rendelkezés hatálybalépésétől kezdődő hatállyal bírnak,(21) és azokat így az értelmezés iránti kérelemről határozó ítélet előtt keletkezett és létrejött jogviszonyokra is alkalmazni kell, ha egyébként teljesülnek azon feltételek, amelyek lehetővé teszik az említett szabály alkalmazására vonatkozó pernek a hatáskörrel rendelkező bíróságok előtti megindítását.(22)

47. Ezenfelül a Bíróság csak kivételesen, a jogbiztonság védelmét célozva korlátozhatja időben az ítéletének a joghatásait.(23) **A Bíróság a Kásler-ítéletének a joghatásait nem korlátozta időben, és a tagállamok számára ez tiltott.(**24)

63. Mivel a DH1 és a DH3 törvény érinti a szerződési feltételek lényegét (például azt, hogy melyik félnek kell viselnie az árfolyamkockázatot), ellentétben a Bíróságnak az alapeljárás tényállására vonatkozó Kásler ítélete alapján alkalmazandó szankciókkal és eljárásjogi szabályokkal, az ilyen lényeges tényező olyan szorosan kötődik a DH1 és a DH3 törvényre vonatkozó, a 93/13 irányelv 6. és 7. cikkének,(42) valamint a tényleges érvényesülés és az egyenértékűség elvének való megfelelésre vonatkozó követelményekhez, hogy az szinte elválaszthatatlan e követelményektől. Ezenfelül a 93/13 irányelv 1. cikke (2) bekezdésének olyan értelmezése, amely szerint a DH1-hez és a DH3-hoz hasonló jogszabályok az e rendelkezésben előírt kizárás hatálya alá tartoznak, mentesítené a bírósági felülvizsgálat alól a Bíróságnak a valamely nemzeti jogszabályt vagy gyakorlatot a 93/13 irányelvvel összeegyeztethetetlennek nyilvánító határozatára adott tagállami jogalkotói választ.

64. **Az ilyen értelmezés tehát a 93/13 irányelv 1. cikkének (2) bekezdését összeegyeztethetetlenné tenné az uniós politikákra vonatkozó azon követelménnyel, amely szerint az Európai Unió Alapjogi Chartájának 38. cikke értelmében biztosítani kell a fogyasztók védelmének magas szintjét, amely követelmény legalábbis útmutatás a 93/13 irányelv 1. cikke (2) bekezdésének értelmezéséhez.**(43) **Az ilyen értelmezés továbbá ellentétes lenne a hatékony bírói jogvédelemhez való joggal, melyet a Charta 47. cikke ír elő**(44), amely az egyénekre olyan jogokat ruház, amelyekre a tagállami bíróságok előtt hivatkozhatnak, ideértve a magánszemélyek közötti jogviták kontextusát.(45)

A Bíróság egyértelmű választ adott, melyet a magyar bíróságok majd torzítanak és valótlan szöveggel idézik az ítéletet:

57 *A jelen esetben nem vitatott, hogy a DH 1 törvény 3. §-át és a DH 3 törvény 10. §-át a devizában nyilvántartott kölcsönszerződések megkötését követően fogadták el, mivel a nemzeti jogalkotó tisztességtelennek ítélte az árfolyamrésről szóló azon feltételt, amelyet az ilyen szerződések általában tartalmaztak, ezzel összefüggésben pedig úgy határozott, hogy a szerződésekben előírt módon meghatározott árfolyam helyébe a nemzeti bank által meghatározott árfolyam lépjen.*

58 *A Bíróság rendelkezésére álló adatokból kitűnik, hogy **e törvényeket sajátos összefüggésben fogadták el**, amennyiben azok **a Kúria 2/2014. sz. polgári jogegységi határozatán alapulnak**, amelyben e bíróság az árfolyamrésről és az egyoldalú szerződésmódosítási jogról szóló, a devizában nyilvántartott és fogyasztókkal megkötött hitel- vagy kölcsönszerződésekben foglalt feltételek tisztességtelenségéről, illetve vélelmezett tisztességtelenségéről határozott.*

63 *E tekintetben a Bíróság már megállapította, hogy a 93/13 irányelv 1. cikkének (2) bekezdését akként kell értelmezni, hogy ez az irányelv nem alkalmazandó az eladó vagy szolgáltató, valamint a fogyasztó között létrejött szerződésben szereplő azon feltételekre, amelyeket valamely nemzeti szabályozás határoz meg (lásd ebben az értelemben: 2017. december 7-i Woonhaven Antwerpen ítélet, C-446/17, nem tették közzé, EU:C:2017:954, 31. pont).*

64 *Ebből következik, hogy a jelen ítélet fenti 62. pontja szerintiekhez hasonló olyan szerződési feltételek, amelyek kötelező érvényű jogszabályi rendelkezéseket tükröznek, nem tartozhatnak a 93/13 irányelv hatálya alá.*

65 *Ugyanakkor a fenti megállapítás nem jelenti azt, hogy valamely más szerződési feltétel – mint például az, amely az árfolyamkockázatra vonatkozik – szintén teljes egészében ki lenne zárva ezen irányelv hatálya alól, vagyis azt ne lehetne ezen irányelvhez mérten vizsgálni.*

A C-51/17. sz. alatti ügy – sajnos – csak az árfolyamkockázati tájékoztatásra (átláthatóság elvének sérelme) koncentrál, így ezt a döntést, értelmezést a később születendő C-260/18. sz. alatti Dziubak-ügy fényében kell alkalmazni!

Visszatérve tehát a Dunai-ügyre:

A magyar bíróságok a C-51/17. sz. alatti ügyet úgy értelmezték át, hogy az EUB nem tartotta irányelvvel ellentétesnek a DH törvényeket, ami egyszerűen nem igaz, hazugság.

Fentiekből kifolyólag a DH törvények kógens szabályai úgy kerültek behelyettesítésre, mely azért nem zárja ki az eredeti jogi és ténybeli állapot helyreállítását, mivel az így előállott állapot „maga az eredeti jogi és ténybeli állapot."

Illetve a kógens norma eleve kizárja annak jogi lehetőségét, hogy a fogyasztó a C-117/18. sz. alatti ítélet alapján olyan jogot érvényesítsen perben, mely a tisztességtelen feltételektől megfosztott szerződés DH törvények behelyettesítése nélküli állapot helyreállítására irányulna.

Székhelye: 1083 Budapest, Práter u. 52.
Iroda: Budapest, III. kerület, Madzsar J. u. 7-9.
Telefon: +36703718543
E-mail: bkfsz.ugykezelo@gmail.com

Az EUB C-932/19. sz. alatti Kraváczné-ügyben hozott ítélete

A magyar bíróságok – kivétel nélkül – megszüntették azon pereket, ahol a fogyasztó nem mondott le az uniós jogból fakadó jogairól. Ennek alapját a DH2 törvény (2014. évi XL. törvény) jelentette:

***37. §** (1) E törvény hatálya alá tartozó szerződések tekintetében a szerződés érvénytelenségének vagy a szerződés egyes rendelkezései érvénytelenségének (a továbbiakban: részleges érvénytelenség) megállapítását - az érvénytelenség okától függetlenül - a bíróságtól a fél csak az érvénytelenség jogkövetkezményeinek - a szerződés érvényessé vagy a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánításának - alkalmazására is kiterjedően kérheti. Ennek hiányában a keresetlevél, illetve a kereset érdemben - eredménytelen hiánypótlási felhívást követően - nem bírálható el. Ha a fél az érvénytelenség vagy a részleges érvénytelenség jogkövetkezményének levonását kéri, úgy azt is meg kell jelölnie, hogy a bíróság milyen jogkövetkezményt alkalmazzon. A jogkövetkezmény alkalmazására vonatkozóan a félnek a felek közötti elszámolásra kiterjedő és összegszerűen is megjelölt, határozott kérelmet kell előterjesztenie.*

A jogalkotó több evidenciát is megtagadott:

a) *Részleges érvénytelenség esetében fogalmilag kizárt az érvénytelenségi ok orvoslása, ugyanis ezt nem csupán az irányelv zárta ki, hanem a magyar jog is (a rPtk. 239.§ (2) bekezdése[1], valamint a rPtk. 239/A.§-a[2]).*
b) *A teljes érvénytelenség esetén közvetlen és azonnali hatállyal bírt a C-26/13. sz. alatti ítélet, így behelyettesítés csak a fogyasztó kifejezett akarata alapján, és csak diszpozitív rendelkezéssel történhetett.*

A DH2 tv. 37.§ ugyan nem határozta meg az érvénytelenség orvoslása kapcsán érvényesíthető jog tartalmát, azonban az alábbi már igen:

***37/A. §** (1) Az érvénytelenség jogkövetkezményeinek levonása során a felek fizetési kötelezettségét a bíróság - a 38. § (6) bekezdés szerinti felülvizsgált elszámolás adatainak alapul vételével - az e törvényben meghatározott elszámolási szabályok alkalmazásával állapítja meg.*

Ezzel a fogyasztók uniós jog alapján érvényesíthető jogát a magyar jogalkotó korlátozta, az irányelv által biztosított jogvédelem szintjét nullára csökkentette. Ugyanis a kereset tárgyát csak és kizárólag az ún. felülvizsgált elszámolás adatai képezhették, azaz a DH1 tv. 3.§ (2) bekezdés kógens normájának behelyettesítésével előállt helyzet. Ez pedig kizárta a C-118/17. sz. alatti ítéletben foglaltak teljesítését.

A C-260/18. sz. alatti Dziubak-ítélet kihirdetésére 2019. október 3. napján került sor. Ez a döntés rendelkezett számos olyan jogértelmezés kapcsán, mert irányadóvá vált a későbbi EUB gyakorlatban.

---

1 rPtk. 239. § (1) A szerződés részbeni érvénytelensége esetén az egész szerződés csak akkor dől meg, ha a felek azt az érvénytelen rész nélkül nem kötötték volna meg. Jogszabály ettől eltérően rendelkezhet.
(2) Fogyasztói szerződés részbeni érvénytelenség esetén csak akkor dől meg, ha a szerződés az érvénytelen rész nélkül nem teljesíthető.

2 rPtk. 239/A. § (1) A fél a szerződés érvénytelenségének vagy a szerződés egyes rendelkezései érvénytelenségének (részbeni érvénytelenség) megállapítását a bíróságtól anélkül is kérheti, hogy az érvénytelenség következményeinek alkalmazását is kérné.

A C-125/18. sz. alatti Moral Guasch-ügyben az ítélet majd csak 2020. március 3. napján lett kihirdetve, ám Maciej Szpunar főtanácsnok indítványa már 2019. szeptember 10-én napvilágot látott.

C-125/18. sz. Moral Guasch indítvány:

66. Előzetesen emlékeztetni kell arra, hogy a nemzeti bíróság általi hivatalból történő felülvizsgálat csak akkor követelhető meg, ha a 93/13 irányelv – 1. cikkében meghatározott – hatálya alá tartozó szerződési feltételről van szó.(30) A 93/13 irányelv 1. cikke (2) bekezdésének megfelelően azok a feltételek, amelyek kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket tükröznek, ki vannak zárva az irányelv hatálya alól.

67. A Bíróság először az RWE Vertrieb ítéletben(31) pontosította a 93/13 irányelv 1. cikke (2) bekezdésének értelmében vett „kötelező erejű törvényi vagy rendeleti rendelkezések" fogalmát. A Bíróság e tekintetben emlékeztetett arra, hogy ez a rendelkezés az irányelv hatálya alóli kizáró szabályt tartalmaz, amely azokra a feltételekre vonatkozik, amelyek kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket tükröznek.(32) ***E kizáró szabály két feltétel fennállását feltételezi. Egyrészről a szerződési feltételnek törvényi vagy rendeleti rendelkezést kell tükröznie, másrészről e jogszabályi rendelkezésnek kötelező érvényűnek kell lennie.(33)***

68. A Bíróság rögzítette, hogy annak megállapítása érdekében, hogy e feltételek teljesülnek-e, a nemzeti bíróság feladata annak vizsgálata, hogy e feltétel a nemzeti jog olyan rendelkezéseit tükrözi-e, amelyek a szerződő felek között azok választásától függetlenül (kötelező jelleggel) alkalmazandók, vagy olyan kiegészítő jellegű rendelkezéseket, amelyek automatikusan, vagyis a felek között létrejött ilyen irányú eltérő megállapodás hiányában alkalmazandók.(34)

69. Így ***a nemzeti bíróságnak ellenőriznie kell, hogy az alapügy tárgyát képező feltétel a nemzeti jogi szabályozás kógens rendelkezéseit tükrözi-e a 93/13 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése értelmében,(35)*** *figyelembe véve, hogy különösen az ezen irányelv céljára, azaz a fogyasztók védelmére tekintettel az e rendelkezésben foglalt kivételt szigorúan kell értelmezni.(36)*

71. Kiindulásként hangsúlyozni kell, hogy – amint az a jelen indítvány előző pontjaiból kitűnik – amennyiben egy szerződési feltétel kötelező érvényű vagy kiegészítő jellegű törvényi vagy rendeleti rendelkezést tükröz, nem merül fel a kérdés, hogy e feltétel a 93/13 irányelv hatálya alá tartozik-e. Az ilyen feltétel ugyanis egyszerűen nem tartozik az irányelv rendelkezéseinek hatálya alá.

100. E körülmények között azt az álláspontot képviselem, hogy ***a 93/13 irányelv 8. cikkével ellentétes az, hogy egy nemzeti bíróság alkalmazhassa ezen irányelv 4. cikkének (2) bekezdését annak érdekében, hogy ne értékelje egy az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló, a szerződés elsődleges tárgyát érintő, világosan és érthetően megfogalmazott feltétel esetleges tisztességtelen jellegét, amennyiben a nemzeti jogalkotó ezt a rendelkezést nem ültette át nemzeti jogrendjébe.***

A Moral Guasch-ügy indítványa és ítélete érvelési rendszere alapján is jól látszik, hogy a Kúria és a magyar jogalkotó célja – a diszpozitív alkalmazási feltételei helyett – egy olyan kógens norma létrehozása volt, amire az Irányelv eredeti célja alapján nem volt szükség, és valódi szándék a feltétel tisztességtelenségének Irányelv hatálya alóli kizárása volt. Ehhez szolgált eszközül a kúriai értelmezést és a kormány-bankszövetségi megállapodást törvény alá foglaló kógens szabályozási rendszer megalkotása.

Nils Wahl főtanácsoknak sem véletlenül írta a C-118/17. sz. alatti ügy, Dunai-indítványban a DH törvényekről az alábbiakat:

35. Noha a Bíróság ítélkezési gyakorlata nem követelte meg ezen új jogi szabályozást, annak magyarázata az ilyen jogviták egyszerűsítésének és gyorsításának szándékában rejlik.

Tehát a jogi szabályozás csak a jogvita egyszerűsítésének és gyorsításának szándéka, célja kapcsán fogadható el, de abból a célból nem, hogy a fogyasztó számára a tisztességtelen feltétel elhagyásán alapuló védelem szintjét csökkentsék és az ehhez kapcsolódó teljeskörű visszatérítéshez való jogát korlátozzák.

A C-118/17. sz. alatti Dunai-ítélet alábbi pontjai világossá tették, hogy sem a bíróság, sem pedig a jogalkotó nem vonhatja kétsége a 6. Cikk (1) bekezdésének kógens norma jellegét.

A különbség "csak" annyi, hogy a nemzeti bíróságok (főleg a nemzeti legfelsőbb bíróság) különleges szereppel felruházott bírói szervek, az uniós jogrend őrei, melyeknek az eredeti feltétel tisztességtelen jellegét a szerződéskötés időpontjában értékelve az Irányelv alapján, majd a jogalkotó hitelezők védelmét célzó DH kiigazító rendszer intervenciója után, önálló mérlegelési jogkörük és bírói hatalmuknál fogva képesnek kell(ene) lenniük arra, hogy a tagállami jog védelmi szintjét gyöngítő rendelkezéseivel szemben az Irányelv szerinti helyes értelmezéssel és félretételi joggal a fogyasztó és a hitelező közötti valódi egyensúlyt biztosítani tudják.

Tehát a jogalkotó védelem szintjét gyengítő aktusai ugyanúgy az uniós jog sérelmét okozzák, mintha a nemzeti bíróság a tisztességtelen feltételek mellőzése helyett a tisztességtelen feltétel módosításával tilos érvényességmegőrző módosítást végez, csak az értékelés szempontja nem a tisztességtelenség, hanem a védelem gyengítésének objektív körülményei, mely a hitelező által jogalap nélkül felszámított összegek, fogyasztók számára való teljeskörű visszatérítése megakadályozását célozza. Az EUB szerint a semmis szerződés alapján fennálló elszámolási jogviszony közös alapra hozza az elszámolást, különös tekintettel az indexálási mechanizmus kiesésére, így a kérdés már csak az, hogy jár-e bármilyen kamat a tisztességtelen, semmis szerződést író hitelezőnek.

C-118/17 Dunai ítélet

38 *Mindemellett az előzetes döntéshozatalra előterjesztett három kérdés* ***nem magukra az említett jogszabályok által utólagosan a kölcsönszerződésekbe illesztett szerződési feltételekre, hanem e jogszabályoknak a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésében az eredetileg az érintett kölcsönszerződésekben szereplő árfolyamra vonatkozó szerződési feltételt illetően biztosított védelemmel kapcsolatban kifejtett hatására irányul.***

39 *E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az említett 6. cikk (1) bekezdése megköveteli, hogy a tagállamok rögzítsék, hogy a tisztességtelen szerződési feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket.*

40 *Jóllehet a magyar jogalkotó úgy orvosolta a hitelintézetek azon gyakorlatához kapcsolódó problémákat, hogy árfolyamrésre vonatkozó szerződési feltételeket tartalmazó kölcsönszerződéseket kötnek, hogy e szerződési feltételeket törvényi úton módosította, miközben a kölcsönszerződéseket érvényben tartotta, az ilyen megközelítés megfelel az uniós törvényhozó által a 93/13 irányelv, és többek között ezen irányelv 6. cikke (1) bekezdésének keretében követett célkitűzésnek. E cél ugyanis a felek közötti egyensúly helyreállítása elvileg egy szerződés egésze érvényességének fenntartásával, nem pedig a tisztességtelen feltételeket tartalmazó valamennyi szerződés semmissé nyilvánítása (lásd ebben az értelemben: 2012. március 15-i Pereničová és Perenič ítélet, C-453/10, EU:C:2012:144, 31. pont).*

41 *Ugyanakkor e 6. cikk (1) bekezdését illetően a Bíróság azt is kimondta, hogy* ***azt úgy kell értelmezni, hogy egy tisztességtelennek minősített szerződési feltételt főszabály szerint úgy kell tekinteni, mint amely nem is létezett, úgyhogy a fogyasztóra nézve nem fejthet ki joghatást;*** *ezen értelmezésnek azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását kell eredményeznie, amelyben a fogyasztó az említett kikötés hiányában lenne (lásd ebben az értelemben: 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 61. pont).*

42 *Noha a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése nem képezi akadályát annak, hogy a tagállamok jogszabállyal vessenek véget a tisztességtelen szerződési feltételeknek a fogyasztók és eladók vagy szolgáltatók közötti szerződésekben történő használatának, attól még a* ***jogalkotó*** *e vonatkozásban köteles tiszteletben tartani az ugyanezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdéséből következő követelményeket.*

43 *Az ugyanis, hogy bizonyos szerződési feltételeket jogszabály útján minősítettek tisztességtelennek és semmisnek, valamint azokat az adott szerződés érvényben tartása érdekében új szerződési feltételekkel helyettesítették, nem fejthet ki olyan hatást, amely gyengíti a fogyasztók számára biztosított – a jelen ítélet 40. pontjában felidézett – védelmet.*

C-51/17. sz. alatti Ilyés ítélet visszautalása a Naranjo ügyre:

56 *Ami közelebbről a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését illeti, a Bíróság már megállapította, hogy jóllehet e rendelkezés annak előírását követeli meg a tagállamoktól, hogy a tisztességtelen feltételek „a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint" ne jelentsenek kötelezettséget a fogyasztókra nézve,* ***ez nem változtat azon****, hogy* ***a 93/13 irányelvben a fogyasztók számára biztosított védelemnek a nemzeti jog által történő átvétele nem módosíthatja e védelem terjedelmét, ennélfogva pedig annak lényegét*** *(lásd ebben az értelemben: 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 64. és 65. pont).*

Nyilvánvaló, hogy az a nemzeti bíróság, mely nem képes a fenti értelmezést az ítélkezési gyakorlatban alkalmazni és önálló mérlegelési jogkörében eljárva a DH törvényeket félretenni, nem képes biztosítani a fogyasztóknak a C-932/19. sz. alatti Kraváczné-ítélet 48. pontjában szereplő jogokat sem.

A Kúria és a jogalkotó célja, hogy a tagállami és uniós jog szerint eredetileg garantált magas szintű, fokozott védelmet részleges semmisségre rontsa, és így közvetetten megakadályozza, hogy a fogyasztó szándékát ki tudja nyilatkoztatni, mely döntő jelentőséggel bír. Tekintettel arra a tényre, hogy a szerződés teljesíthetetlensége esetén a nemzeti bíróság által a C-19/20. sz. alatti BpH SA ügyben az 5. kérdés és az arra adott válasz szerinti tájékoztatás nyújtását követően az Irányelv 6. Cikk (1) bekezdését az EUB úgy értelmezte, hogy az jogokat ruház a fogyasztóra, többek között a behelyettesítéssel szembeni tiltakozás kapcsán is.

C-260/18 Dzuibak ítélet

56 *A fenti megfontolásokra tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy egyrészt a szerződés teljes érvénytelenségének megállapítása következtében a fogyasztó helyzetére gyakorolt, a 2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítéletben (C-26/13, EU:C:2014:282) említett következményeket a jogvita időpontjában fennálló vagy előre látható körülményekre tekintettel kell értékelni, másrészt pedig, hogy ezen értékelés szempontjából* ***a fogyasztó e tekintetben kinyilvánított szándéka döntő jelentőséggel bír.***

Az EUB a C-932/19. sz. alatti ügyben teljesen egyértelmű döntést hozott:

38 *Márpedig a 2019. március 14-i Dunai ítélet (C-118/17, EU:C:2019:207) alapjául szolgáló ügyben, amely a jelen ügyhöz hasonló jogi és ténybeli háttérbe illeszkedik, a Bíróságnak már válaszolnia kellett egy hasonló kérdésre.*

41 *A Bíróság pontosította, hogy a nemzeti jogalkotónak továbbra is tiszteletben kell tartania a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdéséből eredő követelményeket, és hogy az a tény, hogy valamely szerződési kikötést jogszabály útján tisztességtelennek nyilvánítottak és megállapították a semmisségét, majd az érintett szerződés fennmaradása érdekében felváltották, nem járhat azzal a hatással, hogy gyengíti az ezen irányelv által a fogyasztóknak biztosított, a jelen ítélet 39. pontjában hivatkozott védelmet (lásd ebben az értelemben: 2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, EU:C:2019:207, 41–43. pont; 2021. április 29-i Bank BPH ítélet, C-19/20, EU:C:2021:341, 77–79. pont).*

42 *Végül, ami az eljáró bíróság – a tisztességtelen kikötés fennállása miatt a szerződés egésze érvénytelenségének megállapítására vonatkozó – hatáskörét illetően a tagállamok által támasztott korlátokat illeti, a Bíróság megállapította, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely megakadályozza, hogy az eljáró bíróság – azon az alapon, hogy az árfolyamrésre vonatkozó kikötés tisztességtelen – helyt adjon a kölcsönszerződés érvénytelenségének megállapításra irányuló kérelemnek, feltéve, hogy az ilyen kikötés tisztességtelen jellegének megállapítása lehetővé teszi azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását, amelyben a fogyasztó az említett kikötés hiányában lenne, többek között azzal, hogy a fogyasztó számára biztosítja az eladó vagy szolgáltató jogalap nélküli – a fogyasztó kárára az említett tisztességtelen feltétel alapján való – gazdagodásának visszatérítéséhez való jogot, aminek vizsgálata az eljáró bíróság feladata (lásd ebben az értelemben: 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 61–66. pont; 2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, EU:C:2019:207, 44., 45. és 56. pont; 2021. április 29-i Bank BPH ítélet, C-19/20, EU:C:2021:341, 51. és 52. pont).*

48 *Ezenkívül a Bíróság analóg módon úgy ítélte meg, hogy amennyiben a tisztességtelen kikötésekkel szembeni védelem említett rendszere nem alkalmazható olyan esetben, ha a fogyasztó tiltakozik ellene, a fogyasztónak ahhoz még inkább joga van, hogy tiltakozzon az ugyanezen rendszer alapján a szerződés egészének érvénytelenné nyilvánítása által okozott káros következményekkel szembeni védelem ellen, amennyiben e védelemre nem kíván hivatkozni a 2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítéletben (C-26/13, EU:C:2014:282) említett körülmények között, mégpedig abban az esetben, ha a tisztességtelen kikötés elhagyása a bíróságot arra kötelezné, hogy e szerződést egészében érvénytelenítse, ezzel pedig a fogyasztót különösen hátrányos következményeknek tenné ki, és ily módon a fogyasztót büntetné (lásd ebben az értelemben: 2019. október 3-i Dziubak ítélet, C-260/18, EU:C:2019:819, 46–48., 55. és 56. pont).*

51 *A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a fogyasztóval kötött kölcsönszerződéseket illetően semmisnek nyilvánítja az árfolyamrésre vonatkozó, tisztességtelennek tekintett kikötést, és arra kötelezi a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróságot, hogy e kikötést a nemzeti jog hivatalos árfolyam alkalmazását előíró rendelkezésével váltsa fel, anélkül hogy e bíróságnak lehetősége lenne az érintett fogyasztó azon kérelmének helyt adni, amely a kölcsönszerződés teljes érvénytelenségének megállapítására irányul, még akkor is, ha az említett bíróság is úgy ítéli meg, hogy e szerződés fenntartása ellentétes lenne a fogyasztó érdekeivel, különös tekintettel az árfolyamkockázatra, amely a fogyasztót az említett szerződés egy másik kikötése értelmében továbbra is terheli, feltéve, hogy ugyanez a bíróság az önálló mérlegelési jogkörének gyakorlása keretében és anélkül hogy az e fogyasztó által kifejezett szándék elsőbbséget élvezhetne e mérlegelési jogkörhöz képest, meg tudja állapítani, hogy az e nemzeti jogszabályban így előírt intézkedések megtétele valóban lehetővé teszi azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását, amelyben az említett fogyasztó e tisztességtelen kikötés hiányában lett volna.*

Az EUB C-472/20. sz. alatti Lombard-ügyben hozott ítélete

A Lombard-ügy megindítása előtti nemzeti joggyakorlat kérdései a Kúria szemszögéből

A Fővárosi Törvényszék másodfokú bíróságként 2020 nyarán terjesztette elő előzetes döntéshozatal iránti kérelmét. Ennek valós vagy vélt oka az volt, hogy a Kúria és az alsóbb fokú bíróságok nem voltak hajlandóak alkalmazni az EUB ítéletek közvetlen és azonnali hatályú értelmezését, hanem a Kúria vindikálta magának a jogot, hogy állandó jelleggel kommentálja, felülértelmezze az EUB döntéseit.

A Kúria Polgári Kollégiumának vezetői egyértelmű szándékot mutattak az EUB ítéletek hatályának korlátozása kapcsán a C-26/13. sz. alatti ítéletet követő időszakban. Képesek voltak rávenni a Kúria teljes polgári kollégiumát arra, hogy az irányelvet sértő 2/2014. PJE határozat megszülethessen.

A Kúrián valaki eldöntötte, hogy létesül egy ún. Konzultációs Testület, mely soha nem volt és nem is lehetett a Kúria szervezeti egysége, nem volt ítélkező fórum, nem lehetett tudni, milyen eljárások keretében születtek meg döntések, melyeket ugyan véleményeknek tituláltak, de elvárás volt, hogy az alsóbb fokon ítélkező bíróságok azt jogforrásként kezeljék.

Emlékeztető a Kötelmi jogi Szakmai Műhely 2022. január 10-én tartott megbeszéléséről A megbeszélés megtartásának módja: vállalati skype-értekezlet A megbeszélés ideje: 2022. január 10-én 22-én 13 órától 15 óra 20 percig Jelenlévők: dr. Völcsey Balázs István dr. Rozgonyi Anna dr. Márkus Eszter dr. Morvai Ildikó dr. Falucskai Krisztina Kovácsházyné dr. Fekete Anna dr. Gyuranecz Franciska Zsófia dr. Ferencsin Réka dr. Bencze-Bózsár Stella dr. Hodosy Annamária dr. Csepinszky Andrea dr. Urbán Ildikó dr. Deseő-Bodnár Éva dr. Szabó Kornélia Réka dr. Németh Erika dr. Rainer Lilla Velinskyné dr. Lovas Kinga	*Egymást érték ezt követően az általa csak „garázsbírói értekezleteknek” tartott fórumok, melyek léte eleve összeegyeztethetetlen a jogállamisági kritériumokkal.* *Ezen túl a contra legem, önkényes döntések rendszerszinten irányelvet tagadókká váltak.* *Lássunk egy rémisztő példát:*

7. A skype értekezlet során felvetett további kérdések:
Az egyik tag felvetette, hogy az adósok újabb hivatkozása szerint az uniós jognak (A TANÁCS 1993. április 5-i 93/13/EGK IRÁNYELVE a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről 8.b. cikk) a tisztességtelen szerződési feltételeket alkalmazó hitelezőkkel szembeni szankciókra vonatkozó szabályai nem érvényesülnek akkor, ha a szerződés érvényessé vagy hatályossá nyilvánítására kerül a sor, ezért a

fogyasztó az eredeti állapot helyreállítását kérheti. A résztvevők egységesen foglaltak állást arról, hogy az irányelvből ez nem következik, a DH tv-ek rendelkeztek az érvénytelenség jogkövetkezményeiről, ezen törvényekkel szembeni EUB döntés sem született.

Tehát, a magyar bírók megállapodtak arról, hogy az EUB semmilyen releváns döntést nem hozott, így továbbra is behelyettesítik a kógens normát és megtagadnak minden egyéb jogérvényesítési lehetőséget a fogyasztóktól.

A Kúria Konzultációs Testületére azért volt szükség, mert a C-186/16., C-609/19. sz. alatti ügyekben hozott ítéletek alapján joggal vetődött fel az átláthatóság sérelme, mely teljes semmisséget okozott, vagy a Lombard szerződései esetében a szerződéses kamat hiánya okozott a nemzeti jog alapján szankciós semmisséget.

Gyorsan kellett valamit tenni, hogy ne érje károsodás a hitelezőket és jogutódjaikat.
A Konzultációs Testület így „módszertanokat" állított fel és arra invitálta a perbíróságokat, hogy a C-618/10. sz. alatti ítélet súlyos megsértésével éljenek az utólagos normabehelyettesítés nem létező lehetőségével, ezzel felszámolva a visszatartó erőt és megsértve az irányelvet.

A Fővárosi Törvényszék előterjesztése és a döntés

A hivatkozott C-472/20. sz. alatti ítélet 2022.03.31. napján került kihirdetésre.
CURIA - List of results (europa.eu)

A C-472/20. sz. alatti ügyben a Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság dr. Juhász Krisztina vezette tanácsa (73.P.) terjesztette elő előzetes döntéshozatal iránti kérelmét:

Az elsőfokú bíróság ítéletében a felperesi jogelőd és az alperes között 2009. december 4-én megkötött kölcsönszerződést forint alapúnak minősítette és a megkötésig visszaható hatállyal érvényessé nyilvánította akként, hogy az ügyleti forint kamat éves százalékos mértéke 23,07%.

2014. évi XXXVIII. törvény a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről a Kúria 2/2014. számú PJE határozatából származó egyes követelmények érvényre juttatása, valamint a további intézkedések előkészítése érdekében az Országgyűlés a következő törvényt alkotja:

3. Az árfolyamrés rendezése 3.§ (1) A fogyasztói kölcsönszerződésben – az egyedileg megtárgyalt szerződési feltétel kivételével – semmis az a kikötés, amely szerint a pénzügyi intézmény a kölcsön-, illetve a lízingtárgy megvásárlásához nyújtott finanszírozási összeg folyósítására a vételi, a tartozás törlesztésére pedig az eladási vagy egyébként a folyósításkor meghatározott árfolyamtól eltérő típusú árfolyam alkalmazását rendeli. (2) Az (1) bekezdés szerinti semmis kikötés helyébe – a (3) bekezdésben meghatározott kivétellel – mind a folyósítás, mind pedig a törlesztés (ide értve a törlesztőrészlet és a devizában megállapított bármilyen költség, díj vagy jutalék fizetését) tekintetében a Magyar Nemzeti Bank hivatalos deviza árfolyamának alkalmazására irányuló rendelkezés lép.

Az Európai Unió Bíróságának esetjoga:

Az Európai Unió Bírósága
- C-26/13. számú ügye
- C-118/17. számú ügye
- C-260/18 számú ügye

Az előterjesztés indokai:

Az alapügyben a jogerős döntést meghozó, előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező bíróság szeretné tisztázni a korábbi EUB határozatok tükrében, hogy **a szerződés elsődleges tárgyára vonatkozó érvénytelenség esetén milyen törvényes lehetőségek merülhetnek fel az érintett szerződések érvényessé, illetve hatályossá nyilvánítása esetén.** A kérdést előterjesztő Fővárosi Törvényszék mint másodfokú bíróság az ügyben a fellebbezési eljárásban olyan határozatot hoz, amely ellen rendes jogorvoslatnak helye nincs, így megfelel az EUMSZ 267. cikkében foglalt feltételeknek.
showPdf.jsf (europa.eu)

A Bíróság 2022. március 31-i C-472/20 Lombard-ügyben (ECLI:EU:C:2022:242) hozott ítélet az alábbiakra mutatott rá:

34 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ, hogy a 93/13 irányelvet akként kell-e értelmezni, hogy **a nemzeti jog olyan helyzetre vonatkozó diszpozitív szabályának hiányában, amikor valamely szerződés az elsődleges tárgyára vonatkozó feltétel tisztességtelen jellege folytán nem maradhat fenn, az ezen irányelvben foglalt rendelkezések hatékony érvényesülése biztosítható** az érintett tagállam legfelsőbb szintű bírósága által kibocsátott, nem kötelező erejű olyan állásfoglalás útján, amely iránymutatást ad az alsóbb fokú bíróságoknak arra vonatkozóan, hogy e szerződés érvényessé vagy hatályossá nyilvánítása során milyen megközelítést kell alkalmazni.

38 Az ítélkezési gyakorlatból az is kitűnik, hogy az e legfelsőbb szintű bíróságoktól származó, ilyen szempontokat tartalmazó iránymutatások mindazonáltal **nem járhatnak azzal a hatással, hogy a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróságot megakadályozzák egyrészt abban, hogy biztosítsa a 93/13 irányelv teljes érvényesülését azáltal, hogy szükség esetén saját hatáskörében eljárva figyelmen kívül hagyja az azzal ellentétes összes – akár későbbi – nemzeti jogszabályi rendelkezést, ideértve az azzal ellentétes bírósági gyakorlatot is**, anélkül hogy kérnie kellene vagy meg kellene várnia e rendelkezések jogalkotási, bírósági vagy bármilyen egyéb alkotmányos úton történő előzetes megsemmisítését, másrészt pedig abban, hogy előzetes döntéshozatal céljából a Bírósághoz forduljon (lásd ebben az értelemben: 2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, EU:C:2019:207, 61. pont).

41 A Bíróság ítélkezési gyakorlatából kétségkívül kitűnik, hogy ha a szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződést **főszabály szerint teljes egészében semmissé kellene nyilvánítani azt követően, hogy a nemzeti bíróság valamely tisztességtelen szerződési feltétel kihagyása mellett döntött**, a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével nem ellentétes az, ha a nemzeti bíróság a szerződések jogára vonatkozó elvek alkalmazásával **a tisztességtelen feltételt akként hagyja ki, hogy azt a nemzeti jog valamely diszpozitív rendelkezésével helyettesíti olyan helyzetekben, amelyekben a tisztességtelen feltétel érvénytelenségének kimondása miatt a bíróságnak a teljes szerződés semmisségét kellene megállapítania, és így a fogyasztót különösen hátrányos következményeknek tenné ki, vagyis ezáltal még a fogyasztó járna rosszabbul** (2020. március 3-i Gómez del Moral Guasch ítélet, C-125/18, EU:C:2020:138, 61. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

És ami még fontosabb:

50 E kontextusban emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata szerint a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését akként kell értelmezni, hogy **egy tisztességtelennek minősített szerződési feltételt főszabály szerint úgy kell tekinteni, mint amely soha nem is létezett, vagyis a fogyasztóra nézve nem fejthet ki joghatást**. Ennélfogva **egy ilyen szerződési feltétel tisztességtelen jellege bírósági megállapításának főszabály szerint azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását kell eredményeznie, amelyben a fogyasztó az említett tisztességtelen feltétel**

hiányában lett volna (2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 61. pont).

52 Azzal kapcsolatban, hogy a szerződési feltételek tisztességtelen jellegének megállapítása milyen hatással van az érintett szerződés érvényességére, hangsúlyozni kell, hogy a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének utolsó fordulata értelmében, **„ha a szerződés a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket"** (2012. március 15-i Pereničová és Perenič ítélet, C-453/10, EU:C:2012:144, 29. pont; 2021. április 29-i Bank BPH ítélet, C-19/20, EU:C:2021:341, 53. pont).

53 Ebben az összefüggésben a szerződési feltételek tisztességtelen jellegét megállapító **nemzeti bíróságok feladata a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése értelmében egyrészt valamennyi, a nemzeti jog értelmében ebből eredő** következményt meghatározni abból a célból, hogy a szóban forgó feltételek ne jelentsenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve, és másrészt értékelni azt, hogy **az érintett szerződés ezen tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető-e** (2018. február 22-i ERSTE Bank Hungary végzés, C-126/17, nem tették közzé, EU:C:2012:107, 38. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

56 Másfelől, ha a nemzeti bíróság úgy ítéli meg, hogy az előtte folyamatban lévő ügyben vizsgált kölcsönszerződés a szerződésekre vonatkozó jog értelmében jogilag nem maradhat fenn az érintett tisztességtelen feltételek kihagyása után, és ha nem létezik diszpozitív nemzeti rendelkezés vagy a szerződő felek egyetértése esetén alkalmazható, az említett feltételek helyettesítésére alkalmas rendelkezés, meg kell állapítani, hogy amennyiben a fogyasztó nem fejezte ki a tisztességtelen feltételek fennmaradására irányuló szándékát, **és amennyiben e szerződés semmissé nyilvánítása különösen hátrányos következményeknek tenné ki a fogyasztót**, a fogyasztó védelmének a 93/13 irányelv értelmében biztosítandó magas szintje megköveteli, hogy a nemzeti bíróság **a szerződő felek kölcsönös jogai és kötelezettségei közötti tényleges egyensúly helyreállítása céljából, belső jogának egészére figyelemmel, tegyen meg minden ahhoz szükséges intézkedést, hogy a fogyasztót meg lehessen védeni azon különösen hátrányos következményektől, amelyeket a szóban forgó kölcsönszerződés semmissé nyilvánítása vonhat maga után, különösen pedig attól, hogy az eladó vagy szolgáltató haladéktalanul követelhesse a kölcsön összegét a fogyasztótól** (2020. november 25-i Banca B. ítélet, C-269/19, EU:C:2020:954, 41. pont).

A C-472/20. sz. alatti ítéletből minden tagállami bíróság pontosan megismerte uniós jogi kötelezettségét, mi a feladata a részleges – teljes semmisség mérlegelése kapcsán. Habár az EUB azóta több ítéletében még tovább részletezte az uniós jog értelmezését, maradjunk csak az ítélet meghozatalának pillanatában. De gyorsan szögezzük le, az EUB ítéletében megadott értelmezést nem csak az ítéletet követően kell alkalmazni, hanem azt mindig is úgy kellett (volna) alkalmazni, ahogyan a Bíróság ítélete szól.

Azt is ki kell emelnem, hogy a C-472/20. sz. alatti ítélet nem az árfolyamkockázatról szól, hanem bármilyen olyan behelyettesítési próbálkozásról, mely tisztességtelen feltételt érint.

Székhelye: 1083 Budapest, Práter u. 52.
Iroda: Budapest, III. kerület, Madzsar J. u. 7-9.
Telefon: +36703718543
E-mail: bkfsz.ugykezelo@gmail.com

5. A deviza alapú fogyasztói szerződések teljes semmisségének levezetése.

Az EUB C-26/13 Kásler-ügyben a kérdést előterjesztő Kúria helyesen ismerte fel, hogy a 93/13 irányelv 6. cikk (1) bekezdésének, és az azt átültető rPtk. 239.§ (2) bekezdésének alkalmazásával azt a kérdést kell elsősorban megítélni, hogy a szerződés részévé váló tisztességtelen feltétel(ek) elhagyásával a felek megállapodásának maradék tartalma teljesíthető-e vagy sem. A Kúria helyesen mutatott rá arra, hogy a szerződés „elsődleges" tárgyára vonatkozó semmisségi ok (vételi és eladási árfolyamok alkalmazásának kikötése) elhagyása a maradék szerződéses tartalom jellegének teljes megváltozását okozza, melynek hatályban tartása egy teljesen más szerződést eredményezne, így a felek szerződéskötési szabadságát sértené. Ezért eleve úgy szólt a Kúria feltett kérdése: mit lehet tenni, ha a szerződés teljesen bedől?

50 *Ezzel szemben azok a feltételek, amelyek magának a szerződéses kapcsolatnak a lényegét meghatározó feltételekhez képest járulékos jelleggel rendelkeznek, nem tartozhatnak a* ***93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése értelmében a „szerződés elsődleges tárgyának" fogalma*** *alá.*

51 *A kérdést előterjesztő bíróságnak kell a kölcsönszerződés természetére, általános rendszerére és kikötéseire, valamint jogi és ténybeli összefüggéseire tekintettel megítélnie, hogy a havi törlesztőrészletek átváltási árfolyamát meghatározó feltétel az adós azon szolgáltatása alapvető elemének minősül-e, amely abból áll, hogy a hitelező által a rendelkezésére bocsátott összeget visszafizesse.*

53 *A kérdést előterjesztő bíróság kérdése az alapügyben arra irányul, hogy a III/2. kikötés, amely a külföldi pénznem eladási árfolyamának alkalmazását írja elő az e pénznemben meghatározott kölcsön törlesztőrészleteinek kiszámítására, ugyanakkor a kölcsönszerződés más kikötései szerint a folyósított kölcsönösszeget a külföldi pénznem vételi árfolyamán kell a belföldi pénznemre átváltani, pénzbeli kötelezettséget ró-e a fogyasztóra nézve, nevezetesen azt, hogy a kölcsön törlesztése során fizesse meg a külföldi pénznem eladási árfolyama és vételi árfolyama közötti különbözetből eredő összegeket, amely a nyújtott szolgáltatás „díjazásának" minősülhet, és* ***amelynek a megfelelése a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése értelmében a tisztességtelen jellege tekintetében nem értékelhető.***

Azaz, a Kúria abban mesterkedett, hogy a nyilvánvalóan semmis feltételt kivonja az irányelv hatálya alól, hiszen a 4. cikk (2) bekezdése így szól:

(2) A feltételek tisztességtelen jellegének megítélése nem vonatkozik sem a szerződés elsődleges tárgyának a meghatározására, sem pedig az ár vagy díjazás megfelelésére az ellenértékként szállított áruval vagy nyújtott szolgáltatással, amennyiben ezek a feltételek világosak és érthetőek.

Csakhogy a Bíróság e kérdésben így döntött:

59 *A fenti megállapításokra tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdését a következőképpen kell értelmezni:*

– *a „szerződés elsődleges tárgyának" fogalma csak akkor terjed ki a szolgáltató és a fogyasztó között létrejött, külföldi pénznemben meghatározott kölcsönszerződésben foglalt olyan, az alapügyben szereplőhöz hasonló, egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltételre, amelynek értelmében e pénznem eladási árfolyama alkalmazandó a kölcsön törlesztőrészleteinek kiszámítására,* ***ha a kérdést előterjesztő bíróság a szerződés természetének, általános rendszerének és kikötéseinek, valamint jogi és ténybeli összefüggéseinek értékelése alapján azt állapítja meg, hogy az említett feltétel e szerződés alapvető, és mint ilyen, a szerződést jellemző szolgáltatását határozza meg;***

– *az ilyen feltétel, mivel azon pénzbeli kötelezettséget rója a fogyasztóra, hogy a kölcsön törlesztése során fizesse meg a külföldi pénznem eladási árfolyama és vételi árfolyama közötti különbözetből eredő összegeket, nem tekinthető úgy, hogy olyan „díjazást" tartalmaz, amelynek a hitelező által nyújtott*

szolgáltatásnak ellenszolgáltatásként való megfelelése ***a tisztességtelen jelleg tekintetében nem értékelhető a 93/13 irányelv 4. cikkének (2) bekezdése értelmében.***

Azaz a Kúriának nem sikerült kivonnia az indexálás kérdését az irányelv hatálya alól. Ha pedig erre nincsen lehetőség, akkor a Kúria szándéka arra irányult, hogy a kieső feltételt behelyettesítse utólag valami olyan megoldással, mely révén a szerződés hatályban maradhat teljes egészében:

76 A kérdést előterjesztő bíróság harmadik kérdése lényegében arra irányul, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló helyzetben, amelyben a szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződés valamely tisztességtelen feltétel elhagyása esetén nem teljesíthető, a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely lehetővé teszi a nemzeti bíróság számára a tisztességtelen feltétel érvénytelenségének az e feltételnek a nemzeti jog valamely diszpozitív rendelkezésével való helyettesítése révén történő megszüntetését.

A diszpozitív rendelkezés az írott jognak azon megoldása, melyet akkor kell/lehet alkalmazni, ha a felek egyéb feltételben nem állapodtak meg. Csakhogy itt a felek kifejezetten megállapodtak abban, hogy a vételi és eladási árfolyamok alkalmazásával számítják ki a devizában kirótt pénztartozást és a havonta fizetendő részletek összegét.

77 A Bíróság e tekintetben megállapította, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy ***azzal ellentétes az olyan nemzeti jogszabály, amely a nemzeti bíróság számára lehetővé teszi, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó közötti szerződésben foglalt feltétel tisztességtelen jellegének a megállapítása esetén az említett szerződést e feltétel tartalmának a módosítása útján kiegészítse*** *(Banco Español de Crédito ítélet, EU:C:2012:349, 73. pont).*

Talán sokak figyelmét elkerülte, de a C-618/10 ítélet valóban a nemzeti jogi szabályozásra utal. Ez azért érdekes, mert a magyar bírói kar látványosan tagadta azt, hogy lenne olyan EUB ítélet, mely a DH törvények kapcsán a szabályozás irányelvet sértő jellegét mondta volna ki. A Banco Espanol-ítélet azonban eleve ilyen, és megelőzte a Kásler-ügyet is.

73 A fentiekre tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az olyan tagállami szabályozás, mint amelyet az 1/2007. sz. törvényerejű rendelet 83. cikke ír elő, amely a nemzeti bíróság számára lehetővé teszi, hogy az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó közötti szerződésben foglalt feltétel tisztességtelen jellegének a megállapítása esetén az említett szerződést e feltétel tartalmának a módosítása útján kiegészítse.

A Kásler-ítélet így folytatódik:

78 Az eladókkal vagy szolgáltatókkal szemben kiszolgáltatott helyzetben lévő fogyasztók számára biztosított védelemhez fűződő közérdek jellegére és fontosságára tekintettel a 93/13 irányelv – amint az a huszonnegyedik preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett 7. cikkének (1) bekezdéséből következik – arra kötelezi a tagállamokat, hogy rendelkezzenek megfelelő és hatékony eszközökről annak érdekében, „hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását” (lásd: Banco Español de Crédito ítélet, EU:C:2012:349, 68. pont).

Pont az ítélet fenti pontja teremti meg a magyar jogalkotó kötelezettségét arra nézve, hogy a lex Marczingóst foglalja törvénybe és rendezze az érvénytelenség jogkövetkezményeinek messzemenő negatív hatásait. Az Orbán-kormány nem volt hajlandó e körben lépni, és a kézi vezérlésű parlament a kérdés megvitatását is gátolta. Ám a magyar államnak jelen pillanatban is közjogi kötelezettsége eleget tenni az irányelv 7. cikkében foglaltaknak, így a lex Marczingós – vagy azzal érdemében

megegyező bármilyen más javaslat – tárgyalása nem csak időszerű, hanem olyan jogállamisági kérdés, mely nem tűr halasztást.

79 *Márpedig e kontextusban meg kell állapítani, hogy* ***ha a nemzeti bíróság jogosult lenne arra, hogy az ilyen szerződésekben foglalt tisztességtelen feltételek tartalmát módosítsa, e lehetőség sérthetné a 93/13 irányelv 7. cikke által elérni kívánt hosszú távú célt.*** *E lehetőség ugyanis hozzájárulna annak a visszatartó erőnek a megszüntetéséhez, amely az eladók vagy szolgáltatók tekintetében jelentkezik az ilyen tisztességtelen feltételeknek a fogyasztókra való puszta és egyszerű alkalmazhatatlansága következtében, mivel az eladók vagy szolgáltatók továbbra is alkalmazni próbálnák az említett feltételeket annak tudatában, hogy még ha azok érvénytelenségét meg is állapítanák, a szerződést a nemzeti bíróság a szükséges mértékben továbbra is kiegészíthetné oly módon, hogy az említett eladók vagy szolgáltatók érdekei biztosítottak legyenek (Banco Español de Crédito ítélet, EU:C:2012:349, 69. pont).*

80 *Ebből mindazonáltal nem következik, hogy az alapügyben szereplőhöz hasonló helyzetben a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével ellentétes lenne az, hogy a nemzeti bíróság a szerződési jog elveit alkalmazva a tisztességtelen feltételt – a nemzeti jog valamely diszpozitív rendelkezésével helyettesítve azt – elhagyja.*

81 *Éppen ellenkezőleg, a tisztességtelen feltétel ilyen, a 93/13 irányelv tizenharmadik preambulumbekezdése értelmében tisztességtelen feltételeket feltehetően nem tartalmazó rendelkezéssel való helyettesítését teljes mértékben igazolják a 93/13 irányelv célkitűzései, mivel az azt eredményezi, hogy a szerződés a III/2. kikötés elhagyása ellenére továbbra is fennmaradhat, és továbbra is kötelező lehet a felekre nézve.*

82 *A tisztességtelen feltételnek* ***a nemzeti jog valamely diszpozitív rendelkezésével való helyettesítése ugyanis megfelel a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének****, mivel az állandó ítélkezési gyakorlat szerint e rendelkezés arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse, nem pedig arra, hogy a tisztességtelen feltételeket tartalmazó valamennyi szerződést semmissé nyilvánítsák (lásd ebben az értelemben többek között:* ***Pereničová és Perenič ítélet, C-453/10, EU:C:2012:144, 31. pont****, valamint Banco Español de Crédito ítélet, EU:C:2012:349, 40. pont és az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).*

83 Ha viszont az alapügyben szereplőhöz hasonló helyzetben nem volna megengedett a tisztességtelen feltétel valamely diszpozitív rendelkezéssel való helyettesítése, és a bíróságnak egészében meg kellene semmisítenie a szerződést, a fogyasztót különösen káros következmények érhetnék, és ily módon a szerződés megsemmisítéséből eredő visszatartó erő veszélybe kerülne.

84 *E megsemmisítésnek ugyanis főszabály szerint az a következménye, hogy a részletekben megfizetendő fennmaradó kölcsönösszeg azonnal esedékessé válik, ami azzal a kockázattal jár, hogy meghaladja a fogyasztó pénzügyi képességeit, és ezért jobban bünteti őt, mint a hitelezőt, amely ennek következtében lehetséges, hogy nem lesz annak elkerülésére ösztönözve, hogy ilyen kikötéseket illesszen az általa kínált szerződésekbe.*

85 *E megfontolásokra tekintettel a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy* ***az alapügyben szereplőhöz hasonló helyzetben, amelyben a szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződés a tisztességtelen feltétel elhagyása esetén nem teljesíthető, e rendelkezéssel nem ellentétes a nemzeti jog azon szabálya, amely lehetővé teszi a nemzeti bíróság számára a tisztességtelen feltételnek a nemzeti jog valamely diszpozitív rendelkezésével való helyettesítése révén az e feltétel érvénytelenségének orvoslását.***

A Bíróság ítélete tehát megteremtette az un. Kásler-doktrinát, mely alkalmazása minden olyan (és hasonló) ügyben alkalmazandó, ahol a fogyasztó olyan (vagy hasonló) helyzetben van, mint a szerződést megkötő Kásler-házaspár. Azaz a szerződéskötés időszakában hatályban lévő diszpozitív szabályt akkor lehet behelyettesíteni, amennyiben:

a) az egész szerződés megdől és nem részleges semmisségről van szó,

b) csak a fogyasztó azon különösen káros következményektől való megóvása érdekében lehet erről szó, mely abból kifolyólag érné a fogyasztót, hogy a kapott összeget azonnal, egyösszegben kelljen visszafizetnie,
c) ha a fogyasztó ezt a jogvédelmet kifejezetten igényli, azaz nem tiltakozik ellene.

A nemzeti jogban nem létezett ilyen jogi norma. A Kúria azonban kiterjesztő módon próbálta értelmezni az alábbi szabályt:

rPtk. 231. § (1) Pénztartozást – ellenkező kikötés hiányában – a teljesítés helyén érvényben levő pénznemben kell megfizetni.
(2) Más pénznemben vagy aranyban meghatározott tartozást a fizetés helyén és idején érvényben levő árfolyam (ár) alapulvételével kell átszámítani.

A Kásler-doktrína alapvető eleme, hogy a felek által kölcsönösen kialkudott forint kölcsönösszeget nem lehetséges devizára átszámítani, így a „más pénznemben … meghatározottság" fogalmi eleme teljes mértékben hiányzik. A Kúria ezt a szabályt visszafelé próbálta alkalmazni, és a meglehetősen izzadtságszagú érvelés eleve sértette az alábbi szabályt:

A **diszpozitív norma** (rendelkező szabály) a jogi szabályozás egy olyan típusa, amely a jogalanyok számára **lehetőséget biztosít arra, hogy a jogszabályban foglaltaktól közös megegyezéssel eltérjenek**.
A diszpozitív norma legfontosabb jellemzői:

- **Eltérést engedő jelleg:** A felek szabadon megállapodhatnak a norma tartalmától eltérő szabályozásban.
- **Hézagpótló funkció:** Ha a felek nem állapodnak meg másképp, vagy a szerződésük bizonyos kérdésekben hiányos, a diszpozitív szabály lép életbe, és rendezi a jogviszonyt.
- **Autonómia:** Elsősorban a magánjogban (polgári jog) jellemző, ahol a felek egyenjogúsága és szerződési szabadsága érvényesül.
- **Konzenszus:** Az eltéréshez a felek közös megállapodása szükséges.

A felek azonban kifejezetten másban állapodtak meg, nem létezett ilyen közös akarattal való eltérés, etc.

*A Kúria a C-26/13 alapügyében hozott felülvizsgálati döntése kimondta a szerződés **részleges** érvénytelenségét, tudomásul vette, hogy a szerződést nem egészítheti ki (lásd C-618/10 Banco Espanol-ítélet), majd az ítélet indokolásában behelyettesítve az MNB árfolyamot, a szerződést érvényessé nyilvánította.*

A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemmel érintett részében hatályon kívül helyezi, és e körben az elsőfokú bíróság 31. sorszámú ítéletét megváltoztatja: megállapítja, hogy a felperesek és a II. r. alperes között 2008. május 29-én létrejött, K52016-1/748/2008/O számon közjegyzői okiratba foglalt, ingatlan jelzálogjoggal biztosított, devizában nyilvántartott jelzálog-típusú kölcsönszerződés I.1. pontjában szereplő, „a Bank által alkalmazott deviza vételi" és a III.2. pontjában többször is szereplő, „a Bank által alkalmazott deviza eladási árfolyam" alkalmazását előíró szerződéses rendelkezések érvénytelenek.

Azaz a teljes érvénytelenséget nem mondta ki, így a 93/13 irányelv 6. cikk (1) bekezdése és a rPtk. 239.§ (2) bekezdése alapján kizárt volt bármilyen norma utólagos behelyezése a szerződésbe.

rPtk. 239. § (1) A szerződés részbeni érvénytelensége esetén az egész szerződés csak akkor dől meg, ha a felek azt az érvénytelen rész nélkül nem kötötték volna meg. Jogszabály ettől eltérően rendelkezhet.
(2) Fogyasztói szerződés részbeni érvénytelenség esetén csak akkor dől meg, ha a szerződés az érvénytelen rész nélkül nem teljesíthető.
A Kúria – saját maga törvénytelenségének igazolására – megalkotta a 2/2014 PJE határozatot, melyben kimondta:

A Kúria a 6/2013. PJE határozat 1. pontjában egyértelműen úgy foglalt állást, hogy deviza alapú kölcsönszerződések esetén úgy a folyósításkor, mint a törlesztésekkor átváltásra nem, hanem csak átszámításra kerül sor. Így tehát a deviza alapú kölcsönszerződésekben szereplő különnemű árfolyamok mögött tényleges, a fogyasztó számára közvetlenül nyújtott pénzváltási szolgáltatás nincs.

A hivatkozott elvi határozat azt helyesen állapította meg, hogy a különnemű árfolyam alkalmazásából a fogyasztónak költsége, a pénzügyi intézménynek bevétele keletkezik, továbbá a 6/2013. PJE határozat 4. pontja által is megerősített módon foglalt állást arról, hogy ***az érvénytelen szerződés érvényessé nyilvánítására kell törekedni.***

A 2/2014 PJE határozat 3. pontjához fűzött indokolás teljes egészében irányelvet sértő és célzatosan szembe megy az EUB ítéleteivel, de még a nemzeti joggal is.

A Bíróság C-26/13 Kásler-ítéletét tehát figyelmen kívül hagyták a magyar bíróságok, de még a Parlament is, így megalkották folyamatában a DH törvények kiigazító rendszerét. Azok egyetlen előnye, hogy törvényi vélelmekkel szabályozták a tisztességtelen feltételek tárgyi hatályát (nem kizárólagosan), így a perbíróságoknak már nem kellett külön eljárást lefolytatni annak tárgyában, hogy mely feltételek minősülnek tisztességtelennek a fogyasztói szerződésekben.

Azonban a DH törvények egy kógens norma behelyettesítését rendelték el, illetve ahhoz további következményeket fűztek. A DH1 tv. 3.§ (2) bekezdésében foglalt MNB árfolyam behelyettesítése indokolta a ***C-118/17 ügy megindulását****:*

24 A kérdést előterjesztő bíróság pontosítja, hogy **a jogalkotó ezen *ad hoc* jogalkotása miatt az eljáró bíróság többé nem állapíthatja meg a devizaalapú kölcsönszerződés érvénytelenségét**, mivel a beavatkozás megszüntette az érvénytelenségnek okot adó helyzetet, ami így maga után vonja a kölcsönszerződés érvényességét, következésképpen a fogyasztó továbbra is köteles viselni az árfolyamkockázat okozta pénzügyi terheket. Mivel a fogyasztó pontosan e kötelezettség alól akart mentesülni a bankkal szembeni kérelem benyújtásával, ellentétes lenne az ő érdekeivel, ha a kérdést előterjesztő bíróság érvényesnek nyilvánítaná az említett szerződést.

40 Jóllehet a magyar jogalkotó úgy orvosolta a hitelintézetek azon gyakorlatához kapcsolódó problémákat, hogy árfolyamrésre vonatkozó szerződési feltételeket tartalmazó kölcsönszerződéseket kötnek, hogy e szerződési feltételeket törvényi úton módosította, miközben a kölcsönszerződéseket érvényben tartotta, az ilyen megközelítés megfelel az uniós törvényhozó által a 93/13 irányelv, és többek között ezen irányelv 6. cikke (1) bekezdésének keretében követett célkitűzésnek. E cél ugyanis a felek közötti egyensúly helyreállítása elvileg egy szerződés egésze érvényességének fenntartásával, nem pedig a tisztességtelen feltételeket tartalmazó valamennyi szerződés semmissé nyilvánítása (lásd ebben az értelemben: 2012. március 15-i Pereničová és Perenič ítélet, C-453/10, EU:C:2012:144, 31. pont).

41 Ugyanakkor e 6. cikk (1) bekezdését illetően a Bíróság azt is kimondta, hogy azt úgy kell értelmezni, hogy egy tisztességtelennek minősített szerződési feltételt főszabály szerint úgy kell tekinteni, mint amely nem is létezett, úgyhogy a fogyasztóra nézve nem fejthet ki joghatást; ezen értelmezésnek azon

jogi és ténybeli állapot helyreállítását kell eredményeznie, amelyben a fogyasztó az említett kikötés hiányában lenne (lásd ebben az értelemben: 2016. december 21-i Gutiérrez Naranjo és társai ítélet, C-154/15, C-307/15 és C-308/15, EU:C:2016:980, 61. pont).

42 Noha a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése nem képezi akadályát annak, hogy a tagállamok jogszabállyal vessenek véget a tisztességtelen szerződési feltételeknek a fogyasztók és eladók vagy szolgáltatók közötti szerződésekben történő használatának, **attól még a jogalkotó e vonatkozásban köteles tiszteletben tartani az ugyanezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdéséből következő követelményeket.**

43 Az ugyanis, hogy bizonyos szerződési feltételeket jogszabály útján minősítettek tisztességtelennek és semmisnek, valamint azokat az adott szerződés érvényben tartása érdekében új szerződési feltételekkel helyettesítették, **nem fejthet ki olyan hatást, amely gyengíti a fogyasztók számára biztosított – a jelen ítélet 40. pontjában felidézett – védelmet.**

54 Egyebekben pontosítani kell azt is, hogy noha a Bíróság a 2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítéletében (C-26/13, EU:C:2014:282, 83. és 84. pont) elismerte, hogy a nemzeti bíróságnak annak érdekében, hogy a szerződést érvényben tartsa, lehetősége van a tisztességtelen szerződési feltételnek a nemzeti jog valamely diszpozitív rendelkezésével való helyettesítésére, a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy **e lehetőség azon esetekre korlátozódik, amelyekben a teljes szerződés megsemmisítése folytán a fogyasztót különösen káros következmények érhetnék, és ily módon az ez utóbbit büntetné** (lásd ebben az értelemben: 2018. augusztus 7-i Banco Santander és Escobedo Cortés ítélet, C-96/16 és C-94/17, EU:C:2018:643, 74. pont; 2018. szeptember 20-i OTP Bank és OTP Faktoring ítélet, C-51/17, EU:C:2018:750, 61. pont).

55 Márpedig a kérdést előterjesztő bíróság által tett megállapításokból kitűnik, hogy a szerződés érvényben tartása az alapügyben ellentétes Dunai Zs. érdekeivel. A jelen ítélet előző pontja szerinti helyettesítésnek ez esetben, úgy tűnik, nincs helye.

56 A fenti megfontolásokra tekintettel az első három kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését a következőképpen kell értelmezni:

– azzal nem ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely az eljáró bíróság számára nem teszi lehetővé, hogy helyt adjon a kölcsönszerződés valamely, árfolyamréssel kapcsolatos rendelkezésének tisztességtelen jellege miatti megsemmisítésére irányuló olyan kérelemnek, mint amilyen az alapügyben szerepel, feltéve hogy az ilyen szerződési feltétel tisztességtelen jellegének megállapítása lehetővé teszi azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztó e tisztességtelen szerződési feltétel hiányában lett volna, és

– **azzal ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely olyan körülmények között, mint amilyenek az alapügyben szerepelnek, az eljáró bíróság számára nem teszi lehetővé, hogy helyt adjon a kölcsönszerződés valamely, árfolyamkockázattal kapcsolatos rendelkezésének tisztességtelen jellege miatti megsemmisítésére irányuló kérelemnek, ha az eljáró bíróság megállapítja, hogy e szerződési feltétel tisztességtelen, és hogy a szerződés az említett szerződési feltétel hiányában nem teljesíthető**.

Azaz a Bíróság a C-26/13 ítélet hatályát fenntartva, még inkább tovább pontosította a behelyettesítési lehetőség korlátjait. Szeretném kiemelni, hogy az 56. pont második bekezdése ismét a nemzeti szabályozás szavakat alkalmazta, így a DH törvények alkalmazhatósága gyakorlatilag végképp megszűnt az ítélet kihirdetésével.

*Mivel a magyar bíróságok ezt az ítéletet sem kívánták alkalmazni, hanem folyamatosan érvényessé nyilvánították a semmis szerződéseket, a Bíróság előtti **C-932/19 ítélet** következett, mely a fogyasztók behelyettesítés kapcsán kifejtett visszautasítási jogát részletezte.*

47 E tekintetben a Bíróság ítélkezési gyakorlatából kitűnik, hogy a fogyasztó hatékony védelemhez való joga magában foglalja azt a jogosultságát is, hogy lemondjon azon jogok érvényesítéséről, amelyek a 93/13 irányelv által – a tisztességtelen kikötések eladók vagy szolgáltatók általi használatával szemben – a fogyasztók javára bevezetett védelmi rendszerből erednek. Ily módon a nemzeti bíróság feladata tehát, hogy adott esetben figyelembe vegye a fogyasztó által kifejezett szándékot, amikor a tisztességtelen kikötés kötelező ereje hiányának tudatában ez utóbbi mégis kijelenti, hogy tiltakozik ennek mellőzése ellen, ezáltal szabad és tájékozott hozzájárulását adja a kérdéses kikötéshez (lásd ebben az értelemben: 2019. október 3-i Dziubak ítélet, C-260/18, EU:C:2019:819, 53. és 54. pont; 2021. április 29-i Bank BPH ítélet, C-19/20, EU:C:2021:341, 46. és 47. pont; 2021. június 1-jei Banco Santander végzés, C-268/19, nem tették közzé, EU:C:2021:423, 30. és 31. pont).

48 Ezenkívül a Bíróság analóg módon úgy ítélte meg, hogy amennyiben a tisztességtelen kikötésekkel szembeni védelem említett rendszere nem alkalmazható olyan esetben, ha a fogyasztó tiltakozik ellene, **a fogyasztónak ahhoz még inkább joga van, hogy tiltakozzon** az ugyanezen rendszer alapján a szerződés egészének érvénytelenné nyilvánítása által okozott káros következményekkel szembeni védelem ellen, amennyiben e védelemre nem kíván hivatkozni a 2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítéletben (C-26/13, EU:C:2014:282) említett körülmények között, mégpedig abban az esetben, ha a tisztességtelen kikötés elhagyása a bíróságot arra kötelezné, hogy e szerződést egészében érvénytelenítse, ezzel pedig a fogyasztót különösen hátrányos következményeknek tenné ki, és ily módon a fogyasztót büntetné (lásd ebben az értelemben: 2019. október 3-i Dziubak ítélet, C-260/18, EU:C:2019:819, 46–48., 55. és 56. pont).

49 Ugyanakkor, ami azon szempontokat illeti, amelyek lehetővé teszik annak értékelését, hogy **valamely szerződés teljesíthető-e a tisztességtelen kikötések nélkül**, továbbá az uniós jog által kijelölt azon korlátokat illetően, amelyeket a tagállamok e tekintetben kötelesek tiszteletben tartani, a Bíróság pontosította, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése nem értelmezhető úgy, hogy az említett értékelés során az eljáró bíróság kizárólag arra támaszkodhat, hogy a szóban forgó szerződés teljes érvénytelenségének megállapítása a fogyasztó számára esetleg kedvező. Egy konkrét helyzetben főszabály szerint a nemzeti jog által előírt szempontokra tekintettel kell megvizsgálni azon szerződés fennmaradásának lehetőségét, amelynek egyes kikötéseit semmisnek nyilvánították, és a Bíróság által alkalmazott objektív megközelítésnek megfelelően nem megengedhető, hogy a szerződő felek valamelyikének helyzetét a nemzeti jogban a szerződés jövője szabályozásában meghatározó szempontnak tekintsék (lásd ebben az értelemben: 2012. március 15-i Pereničová és Perenič ítélet, C-453/10, EU:C:2012:144, 32. és 33. pont; 2019. október 3-i Dziubak ítélet, C-260/18, EU:C:2019:819, 40. és 41. pont; 2021. április 29-i Bank BPH ítélet, C-19/20, EU:C:2021:341, 56., 83. és 90. pont).

50 Így az érintett fogyasztó által kifejezett szándék nem élvezhet elsőbbséget az eljáró bíróság önálló jogkörébe tartozó azon kérdés megítélésénél, hogy a releváns nemzeti jogszabályban előírt intézkedések megtétele lehetővé teszi-e azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását, amelyben a fogyasztó e tisztességtelen kikötés hiányában lett volna.

51 A fenti megfontolások összességére tekintettel az előterjesztett kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal nem ellentétes az olyan nemzeti szabályozás, amely a fogyasztóval kötött kölcsönszerződéseket illetően semmisnek nyilvánítja az árfolyamrésre vonatkozó, tisztességtelennek tekintett kikötést, és arra kötelezi a hatáskörrel rendelkező nemzeti bíróságot, hogy e kikötést a nemzeti jog hivatalos árfolyam alkalmazását előíró rendelkezésével váltsa fel, anélkül hogy e bíróságnak lehetősége lenne az érintett fogyasztó azon kérelmének helyt adni, amely a kölcsönszerződés teljes érvénytelenségének megállapítására irányul, még akkor is, ha az említett bíróság is úgy ítéli meg, hogy e szerződés fenntartása ellentétes lenne a fogyasztó érdekeivel, különös tekintettel az árfolyamkockázatra, amely a fogyasztót az említett szerződés egy másik kikötése értelmében továbbra is terheli, **feltéve, hogy ugyanez a bíróság az önálló mérlegelési jogkörének gyakorlása keretében és anélkül hogy az e fogyasztó által kifejezett szándék elsőbbséget élvezhetne e mérlegelési jogkörhöz képest, meg tudja állapítani,**

hogy az e nemzeti jogszabályban így előírt intézkedések megtétele valóban lehetővé teszi azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását, amelyben az említett fogyasztó e tisztességtelen kikötés hiányában lett volna.

A magyar bíróságok a fentieket is félremagyarázzák egyenes szándékból, és jogi műveltség hiányából fakadóan, és ezt tetézik az EUB C-51/17 Illyés-ügyben hozott ítélet félremagyarázásában:

Egyfelől a szerződés részleges – teljes semmisségének eldöntésével kapcsolatos közjogi kötelezettséget keverik a nemzeti jogi norma behelyettesítésének kérdéskörével, másfelől azt állítják, hogy a DH törvényekre nem vonatkozik az irányelv, így azt bátran lehet alkalmazni. Ez azonban hamis állítás, ugyanis hiába van nemzeti kógens norma, azt nem lehet érdemben kivonni a 93/13 irányelv hatálya alól.

49 Ezért az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 3. cikkének (1) bekezdésében szereplő „egyedileg meg nem tárgyalt szerződési feltétel” fogalmat akként kell értelmezni, hogy az vonatkozik többek között az olyan szerződési feltételre, amelyet valamely kötelező érvényű, a szerződés fogyasztóval történő megkötését követően elfogadott olyan nemzeti jogszabályi rendelkezés módosított, amely arra irányul, hogy más szabályt léptessenek az említett szerződésben foglalt valamely semmis feltétel helyébe.

70 Az eddigiekre tekintettel a második kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 1. cikkének (2) bekezdését akként kell értelmezni, hogy **ezen irányelv hatálya nem terjed ki a kötelező érvényű nemzeti jogszabályi rendelkezéseket tükröző azon feltételekre, amelyek a kölcsönszerződés fogyasztóval történő megkötését követően váltak a szerződés részévé, és amelyek arra irányulnak, hogy a nemzeti bank által meghatározott árfolyamot előírva más szabályt léptessenek a szerződés valamely semmis feltétele helyébe.** Ugyanakkor az árfolyamkockázatra vonatkozó, az alapeljárásban vizsgálthoz hasonló feltétel e rendelkezés értelmében nincs kizárva az irányelv hatálya alól.

Ugyanis a C-565/23 végzés ezt helyre is tette:

35 A fenti megfontolásokra tekintettel az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben akként kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az a nemzeti szabályozás, amely a fogyasztó és a bank között létrejött, devizában nyilvántartott kölcsönre vonatkozó olyan szerződés esetében, amely tisztességtelennek ítélt olyan feltételt tartalmaz, amely teljes egészében e fogyasztóra hárítja az e pénznemhez kapcsolódó árfolyamkockázatot, megakadályozza a bíróságot abban, hogy helyt adjon a fogyasztó által e feltétel tisztességtelen jellegére alapított azon kérelemnek, hogy a bíróság állítsa helyre azt a jogi és ténybeli állapotot, amelyben a fogyasztó e szerződés hiányában lenne, amennyiben az érintett szerződés az említett feltétel kihagyását követően nem teljesíthető, ennélfogva pedig e szerződés érvénytelenné válik.

A látszólagos ellentmondást úgy oldotta fel az EUB, hogy a tagállam által megalkotott norma az irányelv 1. cikk (2) bekezdése alapján nem tartozik a Bíróság „értelmezési körébe”, azonban a 7. cikk (1) bekezdése alapján a Bíróság értékelheti a nemzeti jog hatását a fogyasztói szerződésre:

1. cikk

(1) Ennek az irányelvnek az a célja, hogy közelítse a tagállamoknak az eladó vagy szolgáltató és fogyasztó között kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekre vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseit.

(2) Azok a feltételek, amelyek kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket, valamint olyan nemzetközi egyezmények alapelveit vagy rendelkezéseit tükrözik, amely egyezményeknek a tagállamok vagy a Közösség aláíró, különösen a fuvarozás területén, nem tartoznak az ebben az irányelvben előírt rendelkezések hatálya alá.

7. cikk

(1) A tagállamok a fogyasztók és a szakmai versenytársak érdekében gondoskodnak arról, hogy megfelelő és hatékony eszközök álljanak rendelkezésre ahhoz, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását.

*Tehát hiába alkotott a parlament egy kógens normát, az nem fejthet ki semmilyen hatást szerződésre. A **Bíróság C-932/19 ítélete** ezt kifejezetten szabályozta:*

29 A Bíróság továbbá már kimondta, hogy az 1. cikk (2) bekezdését akként kell értelmezni, hogy a 93/13 irányelv hatálya nem terjed ki a kötelező érvényű nemzeti jogszabályi rendelkezéseket tükröző azon kikötésekre, amelyek a kölcsönszerződés fogyasztóval történő megkötését követően váltak a szerződés részévé, és amelyek arra irányulnak, hogy a szerződés valamely semmis kikötése helyébe az érintett tagállam nemzeti bankja által meghatározott árfolyamot léptessenek, amint azt a magyar jogszabályok, különösen pedig a DH 1. törvény 3. §-ának (1) és (2) bekezdésében foglalt rendelkezések előírják (lásd ebben az értelemben: 2018. szeptember 20-i OTP Bank és OTP Faktoring ítélet, C-51/17, EU:C:2018:750, 62–64. és 70. pont; 2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, EU:C:2019:207, 37. pont).

30 **Mindazonáltal, amint az az előzetes döntéshozatalra utaló határozatból kitűnik, a feltett kérdés nem magukra a magyar jogszabályok által utólagosan a kölcsönszerződésekbe illesztett szerződési feltételekre vonatkozik, hanem arra irányul, hogy e jogszabályok milyen hatást fejtenek ki azon védelemmel kapcsolatban, amelyet az eredetileg az érintett kölcsönszerződésekben szereplő árfolyamra vonatkozó szerződési feltételt illetően a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése biztosít. Márpedig a 2019. március 14-i Dunai ítélet (C-118/17, EU:C:2019:207) alapjául szolgáló ügyben a Bíróság hasonló ténybeli és szabályozási összefüggésben lefolytatta e cikk értelmezését. Következésképpen nem tűnik úgy, hogy az alapeljárás tárgya kívül esik ezen irányelv hatályán, ahogyan azt az irányelv 1. cikkének (2) bekezdése meghatározza.**

31 Konkrétabban, az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés lényegében annak meghatározására irányul, hogy a jelen ítélet 16. pontjában említett magyar ítélkezési gyakorlat, amely szerint a szerződéses jogviszony egésze nem szüntethető meg kizárólag az árfolyamrésre vonatkozó kikötések semmisségére hivatkozva, összeegyeztethető-e a 93/13 irányelv által létrehozott fogyasztóvédelmi rendszerrel, amennyiben az ilyen kikötések jogszabályi rendelkezéssel történő felváltása objektív és automatikus, anélkül hogy a nemzeti bíróságok figyelembe vehetnék a szóban forgó ügy körülményeinek összességét, különösen a fogyasztó ezzel ellentétes szándékát.

32 Mivel az említett kérdésre adandó válasz hasznos a kérdést előterjesztő bíróság számára az előtte folyamatban lévő jogvita eldöntéséhez, a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadható.

A kógens norma elméleti behelyettesítését kizárta az EUB C-6/22 ítélete is.

62 *Ahogy a Bíróság ugyanis már emlékeztetett rá, e bíróságnak lehetőség szerint úgy kell nemzeti jogát alkalmaznia, hogy a szóban forgó kikötés tisztességtelen jellegének észleléséből a nemzeti jog alapján eredő valamennyi következtetést le lehessen vonni annak biztosítása céljából, hogy el lehessen érni az ezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdése szerinti eredményt, vagyis azt, hogy valamely tisztességtelen kikötés ne legyen kötelező a fogyasztóra nézve. Ugyanez vonatkozik arra az esetre is, amikor valamely kikötés tisztességtelen jellegének megállapítását követően azon következmények meghatározásáról van szó, amelyeket e megállapításból kell levonni annak érdekében, hogy ezen irányelv céljának megfelelően*

biztosítani lehessen a fogyasztók védelmének magas szintjét (2020. november 25-i Banca B. ítélet, C-269/19, EU:C:2020:954, 43. pont).

63 *Mindazonáltal a bíróság hatásköre nem terjeszkedhet túl azon a mértéken, amely feltétlenül szükséges a szerződő felek közötti szerződéses egyensúly helyreállításához, és ily módon a fogyasztónak azon különösen hátrányos következményektől való védelméhez, amelyeket a szóban forgó kölcsönszerződés megsemmisítése válthat ki. Ha ugyanis a bíróságnak lehetősége lenne arra, hogy módosítsa vagy enyhítse a tisztességtelen feltételek tartalmát, e hatáskör veszélyeztethetné a jelen ítélet 24–26. pontjában említett célkitűzések összességének megvalósulását (2020. november 25-i Banca B. ítélet, C-269/19, EU:C:2020:954, 44. pont).*

64 *A fenti megfontolásokra tekintettel a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy azzal ellentétes az, ha a nemzeti bíróság az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződés valamely feltétele tisztességtelen jellegének megállapítását követően a benne foglalt tisztességtelen kikötés mellőzéséből eredő hiányosságokat a nemzeti jog valamely, nem diszpozitív jellegű szabályának alkalmazásával orvosolja. Mindazonáltal az ő feladata, hogy belső jogának összességét figyelembe véve minden szükséges intézkedést megtegyen annak érdekében, hogy megvédje a fogyasztót azon különösen káros következményektől, amelyeket a szerződés megsemmisítése a fogyasztóra nézve előidézhet.*

*Az **EUB C-630/23 ítélete** – és az abban hivatkozott ítélkezési gyakorlat – még tovább szűkítette a tagállami bírói vagy jogalkotói beavatkozás lehetőségét:*

a) Egyfelől hamis tényállítás az, hogy az ítélet csak az ún. árfolyamkockázati tájékoztatásra terjed ki, és az indexálásból eredő semmisségre nem.
b) Másfelől kizárja nyomatékkal annak lehetőségét, hogy a szerződésbe akár a jogalkotó, akár a bíróság beavatkozzon többlettartalom behelyezésével, vagy hatályban tartsa a szerződést.

Nézzük meg, mi az EUB ítéletének tárgya és hatálya:

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (HL 1993. L 95., 29. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 288. o.) 1. cikke (2) bekezdésének, 6. cikke (1) bekezdésének és 7. cikke (1) bekezdésének értelmezésére irányul.

Tehát – értelemszerűen – a magyar Kúria nem az előtte fekvő jogvita eldöntését kérte, hanem a jogvitában kötelezően alkalmazandó uniós jog értelmezését, melyre az EUB bír kizárólagos hatáskörrel.

38 *Az első és a harmadik kérdés arra vonatkozik, hogy a 93/13 irányelv 1. cikkének (2) bekezdése, 6. cikkének (1) bekezdése és 7. cikkének (1) bekezdése milyen módon határozza meg azokat a részletes szabályokat, amelyek alapján értékelni kell azon, **devizában nyilvántartott lízingszerződés fennmaradásának lehetőségét**, amelyből az e devizához kapcsolódó árfolyamkockázatot teljes egészében az érintett fogyasztóra terhelő kikötést mint tisztességtelent eltávolították.*

39 *Elöljáróban pontosítani kell, hogy mivel e kérdések a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése alapján tisztességtelennek nyilvánított feltételt tartalmazó szerződésre vonatkoznak, e kérdések szükségképpen azt feltételezik, hogy e kikötés ezen irányelv hatálya alá tartozik, tehát az irányelv 1. cikkének (2) bekezdése alapján – amely kizárja ezen irányelv hatálya alól többek között a kötelező érvényű törvényi vagy rendeleti rendelkezéseket tükröző szerződési feltételeket – **nem vonható ki az irányelv hatálya alól.***

40 *E tekintetben, noha a kérdést előterjesztő bíróság az **első kérdésében „törvényi rendelkezések[ben előírt]" „devizaátváltási mechanizmusra" hivatkozik**, a **Bíróság rendelkezésére álló iratokban semmi nem utal arra, hogy az említett feltétel, amely magára az árfolyamkockázatra, nem pedig a deviza átváltásának módjára vonatkozik,** tükrözné az ilyen rendelkezések tartalmát, mivel e bíróság egyébiránt nem fejti ki azokat az okokat, amelyek miatt mindemellett szükséges lenne, hogy a Bíróság értelmezze a 93/13 irányelv 1. cikkének (2) bekezdését.*

Azaz, a kérdést felvető magyar bíróság (Kúria) sem szűkítette a kérdést egy adott lízingszerződésre vagy az árfolyamkockázati tájékoztatásra (átláthatóság sérelme), hanem a DH törvények behelyettesítési mechanizmusára utalt.

42 Az állandó ítélkezési gyakorlatból kitűnik, hogy tekintettel arra, hogy a fogyasztó az eladóhoz vagy szolgáltatóhoz képest hátrányos helyzetben van, a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének első tagmondata előírja, hogy a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztóra nézve. **E szabály olyan kógens rendelkezés**, amely arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse (2024. április 9-i Profi Credit Polska [Jogerős határozattal befejezett eljárás újraindítása] ítélet, C-582/21, EU:C:2024:282, 73. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

Ebből eredően az uniós jog kógens rendelkezését átültető rPtk. 239.§ (2) bekezdése is megőrzi a kógens jelleget. A DH1 tv. 3.§ (2) bekezdése – hiába kógens az is – nem képes felülírni a specialitás jellege miatt az uniós kógens normát. Ráadásul az uniós jog vertikális – horizontális hatályának vitáját feloldotta már korábban is az EUB, mivel ítélete szerint a fogyasztók közvetlenül is hivatkozhatnak e jogra. Mivel azonban e szabály implementált, a vita e körben álvitának minősül.

43 Egyébiránt a fogyasztóvédelemhez fűződő közérdek jellegére és fontosságára tekintettel a 93/13 irányelv – amint az 7. cikkének az irányelv huszonnegyedik preambulumbekezdésével összefüggésben értelmezett (1) bekezdéséből következik – arra kötelezi a tagállamokat, hogy rendelkezzenek megfelelő és hatékony eszközökről annak érdekében, hogy megszüntessék az eladók vagy szolgáltatók fogyasztókkal kötött szerződéseiben a tisztességtelen feltételek alkalmazását (2024. április 9-i Profi Credit Polska [Jogerős határozattal befejezett eljárás újraindítása] ítélet, C-582/21, EU:C:2024:282, 73. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

44 Ehhez a nemzeti bíróságoknak mellőzniük kell a tisztességtelen szerződési feltételek alkalmazását annak érdekében, hogy azok ne váltsanak ki kötelező joghatásokat a fogyasztó vonatkozásában, kivéve ha ezt a fogyasztó ellenzi (2020. július 9-i Raiffeisen Bank és BRD Groupe Société Générale ítélet, C-698/18 és C-699/18, EU:C:2020:537, EU:C:2019:537, 53. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

45 Ebből következik, hogy **egy tisztességtelennek minősített szerződési feltételt főszabály szerint úgy kell tekinteni, mint amely nem is létezett, úgyhogy a fogyasztóra nézve nem fejthet ki joghatást.** Ennélfogva egy ilyen kikötés tisztességtelen jellege bírósági megállapításának főszabály szerint azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását kell eredményeznie, amelyben a fogyasztó az említett kikötés hiányában lenne (2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmisségének következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 57. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

Az érvénytelenség olyan jogi tény, melynek megállapításához nem szükséges külön bírósági eljárás és a bíróság ítélete. A semmisség olyan jogi tény, melyet a perbírság egyszerűen csak figyelembe vesz. E semmisség akkor is fennáll, ha egyébként a fogyasztó arra nem hivatkozik.

A hivatkozott C-520/21 Bank M. ítélet 57. pontja a C-154/15, C-307/15 és C-308/15 Naranjo-ítéletre [61. pont] utal vissza, ami kimondta:

> 61 *A fenti megfontolásokból következik, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését úgy kell értelmezni, hogy egy tisztességtelennek minősített szerződési feltételt főszabály szerint úgy kell tekinteni, mint amely nem is létezett, úgyhogy a fogyasztóra nézve nem fejthet ki joghatást. Ennélfogva egy ilyen kikötés tisztességtelen jellege bírósági megállapításának főszabály szerint* ***azon jogi és ténybeli állapot helyreállítását kell eredményeznie, amelyben a fogyasztó az említett kikötés hiányában lenne****.*

A C-118/17 Dunai-, illetve C-932/19 Kraváczné vs OTP ügyekben hozott ítéletek is ugyanezt mondták ki: meg kell fosztani a szerződést a semmis tartalomtól, és azt a maradék tartalmat kell további vizsgálat alá venni, ami visszamaradt (szétválasztó elv, blue pencil teszt).

46 A nemzeti bíróság azon kötelezettsége, hogy mellőzze az olyan tisztességtelen szerződési feltétel alkalmazását, amely jogalap nélkül kifizetettnek bizonyuló összegek fizetésére kötelez, főszabály szerint ezzel egyező összegű visszafizetési kötelezettséget eredményez, amennyiben az ilyen visszafizetési kötelezettség hiánya kétségessé tehetné azt a visszatartó hatást, amelyet a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 6. cikkének (1) bekezdése kívánt fűzni a fogyasztók és az eladók vagy szolgáltatók között megkötött szerződésekben foglalt kikötések tisztességtelen jellegének megállapításához (2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmisségének következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 58. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

47 Ezenkívül, bár az említett irányelv 6. cikke (1) bekezdésének első tagmondata pontosítja, hogy a tagállamok előírják, hogy „a saját nemzeti jogszabályok rendelkezései szerint” a tisztességtelen feltételek nem jelentenek kötelezettséget a fogyasztókra nézve, az ugyanezen irányelvben a fogyasztók számára garantált védelemnek a nemzeti jog által történő átvétele ugyanakkor nem változtathat e védelem terjedelmén, és ennélfogva lényegén (2024. december 12-i Kutxabank ítélet, C-300/23, EU:C:2024:1026, 160. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

48 Következésképpen, bár a tagállamok feladata az, hogy a nemzeti joguk által meghatározzák a valamely szerződésben foglalt kikötés tisztességtelen jellege megállapításának és e megállapítás konkrét joghatásai érvényesülésének módját, a **tisztességtelen jelleg megállapításának lehetővé kell tennie azon jogi és ténybeli helyzet helyreállítását, amelyben a fogyasztó ezen tisztességtelen feltétel hiányában találná magát**; többek között azzal, hogy **a fogyasztó számára biztosítja az eladó vagy szolgáltató jogalap nélküli – a fogyasztó kárára az említett tisztességtelen feltétel alapján való – gazdagodásának visszatérítéséhez való jogot** (2024. április 25-i Caixabank [Elévülési idő] ítélet, C-484/21, EU:C:2024:360, 20. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

Az EUB egyetlen ítélete sem tér el ettől, és nem alakítottak ki olyan megoldási lehetőséget, hogy az érvénytelenség jogkövetkezményét utólag, kógens norma behelyettesítésével orvosolják, ugyanis az kizárja a fenti követelmény teljesülését.

49 A jelen ügyben a kérdést előterjesztő bíróság által nyújtott magyarázatokból az következik, hogy az olyan devizaalapú lízingszerződéseket illetően, amelyek az árfolyamkockázatra vonatkozó tisztességtelen kikötést tartalmaznak, és amelyek **e kikötés elhagyása következtében érvénytelenné váltak, a magyar jog olyan megoldást ír elő, amely nem más, mint a DH2 törvény 37. §-ának (1) bekezdése szerinti „érvényessé" vagy „a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá" nyilvánítás. Ennek keretében a DH1 törvény 3. §-a olyan devizaátváltási mechanizmust ír elő, amely biztosítja, hogy az érintett szerződés alapján nyújtandó szolgáltatások értékét az árfolyamkockázatra vonatkozó tisztességtelen kikötés elhagyását követően továbbra is ki lehessen számítani**.

E pontból teljesen egyértelmű, hogy a DH1 tv. 3.§ (1) bekezdése miatt szerződésből kieső feltételt (indexálás) a magyar jog a DH1 tv. 3.§ (2) bekezdésének alkalmazásával orvosolja.

DH2 tv. 37. § (1) **E törvény hatálya alá tartozó szerződések tekintetében** a szerződés érvénytelenségének vagy a szerződés egyes rendelkezései érvénytelenségének (**a továbbiakban: részleges érvénytelenség**) megállapítását – az érvénytelenség okától függetlenül – a bíróságtól a fél csak az érvénytelenség jogkövetkezményeinek – a szerződés érvényessé vagy a határozathozatalig terjedő időre történő hatályossá nyilvánításának – alkalmazására is kiterjedően kérheti. Ennek hiányában a keresetlevél, illetve a kereset érdemben – eredménytelen hiánypótlási felhívást követően – nem bírálható el. Ha a fél az érvénytelenség vagy a részleges érvénytelenség jogkövetkezményének levonását kéri, úgy azt is meg kell jelölnie, hogy a bíróság milyen jogkövetkezményt alkalmazzon. A jogkövetkezmény alkalmazására vonatkozóan a félnek a felek közötti elszámolásra kiterjedő és összegszerűen is megjelölt, határozott kérelmet kell előterjesztenie.

Márpedig a fenti törvény hatályát az alábbi szakasz határozza meg:

1. § E törvény hatálya a Kúriának a pénzügyi intézmények fogyasztói kölcsönszerződéseire vonatkozó jogegységi határozatával kapcsolatos egyes kérdések rendezéséről szóló 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: 2014. évi XXXVIII. törvény) hatálya alá tartozó fogyasztói kölcsönszerződésekre terjed ki.

Azaz, nem csupán egyes cégek egyes szerződéseire vonatkozik, hanem minden olyanra, mely a DH1 tv. hatálya alá tartozik.

50 **E bíróság, amint azt kifejti, abból az előfeltevésből indul ki, hogy** az ilyen megoldás tiszteletben tartja a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének első tagmondatából eredő, a jelen ítélet 42–48. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlatban értelmezett követelményeket, mivel e megoldás egyszerre teszi lehetővé azt, hogy az érintett fogyasztók teljes mértékben mentesüljenek az általuk kötött szerződésben szereplő, árfolyamkockázatra vonatkozó tisztességtelen kikötés alól, miközben e szerződés összes többi kikötése hatályban marad, és e megoldás egyúttal biztosítja az e tisztességtelen kikötés elhagyásához kapcsolódó visszatartó hatást. Az említett megoldás végrehajtását követően ugyanis már nem e fogyasztók, hanem az érintett hitelintézet viseli az említett tisztességtelen feltétel által kiváltott pénzügyi következményeket, míg az említett fogyasztók továbbra is részesülnének az említett szerződésben kikötött, devizához kapcsolódó kedvező kamatláb előnyeiben, anélkül hogy ugyanezen kikötés bármilyen módosítására szükség lenne.

51 Márpedig **a Bíróság rendelkezésére álló iratok nem tartalmaznak olyan elemeket, amelyek** kétségbe vonnák, hogy az ilyen eredmény főszabály szerint alkalmas annak biztosítására, hogy az e hitelintézet által ugyanezen tisztességtelen kikötés alapján jogalap nélkül megszerzett összegeket e rendelkezésnek megfelelően ugyanezen fogyasztóknak visszatérítsék.

Azaz, maga a Kúria sem állított olyat, hogy a DH1 tv. 3.§ (2) bekezdésében foglalt kógens norma alkalmazása lehetővé tenné az eredeti jogi és ténybeli állapot helyreállításának lehetőségét.

52 Mindemellett a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második tagmondata úgy rendelkezik, hogy a tisztességtelen feltételek mellőzését követően az érintett szerződés „[e] feltételek kihagyásával is teljesíthető, a szerződés változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket".

Ez került átültetésre a rPtk. 239.§ (2) bekezdésébe, mellyel ellentétes a DH törvények kiegészítő rendszere.

53 E tekintetben igaz, hogy maga a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második tagmondata nem határozza meg az annak lehetőségét szabályozó kritériumokat, hogy a szerződés a „tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető" legyen, hanem a nemzeti jogrendre bízza azoknak az uniós jog tiszteletben tartásával történő megállapítását. Így egy konkrét helyzetben főszabály szerint a nemzeti jog által előírt szempontokra tekintettel kell megvizsgálni azon szerződés fennmaradásának lehetőségét, amelynek egyes kikötéseit érvénytelenné nyilvánították (2019. október 3-i Dziubak ítélet, C-260/18, EU:C:2019:819, 40. pont).

A C-260/18 ítélet 40-41. pontjai így szólnak:

> *40 Ebből következik, hogy a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második tagmondata nem határozza meg a szerződés tisztességtelen feltételek nélküli fennmaradásának lehetőségét szabályozó kritériumokat, hanem a nemzeti jogrendre bízza, hogy azokat az uniós jog tiszteletben tartása mellett állapítsák meg, amint arra lényegében a főtanácsnok is rámutatott indítványának 54. pontjában. Így egy konkrét helyzetben főszabály szerint a nemzeti jog által előírt szempontokra tekintettel kell megvizsgálni azon szerződés fennmaradásának lehetőségét, amelynek egyes kikötéseit érvénytelenné nyilvánították.*
>
> *41 Az uniós jog által meghatározott, a nemzeti jog által ebben az összefüggésben tiszteletben tartandó korlátokat illetően többek között meg kell jegyezni, hogy a jelen ítélet 39. pontjában említett objektív megközelítéssel összhangban nem engedhető meg, hogy a nemzeti jogban a szerződő felek valamelyikének helyzetét a szerződés jövőbeli sorsát meghatározó szempontnak lehessen tekinteni (lásd ebben az értelemben: 2012. március 15-i **Pereničová és Perenič ítélet, C-453/10**, EU:C:2012:144, 32. pont).*

A C-932/19 ítélet is a Perenicova-ítéletre utal vissza. Eszerint a bíróság – a felek érdekeitől függetlenül – pusztán objektív szempontok alapján köteles megvizsgálni, hogy az adott szerződés a visszamaradó résszel teljesíthető-e vagy sem. Ha nem, akkor az egész szerződés megdől. Ennél foga az összes olyan perbeli jogvita unfair és contra legem, melyben nem végeztek el a bírók ilyen vizsgálatot. Ugyanis ez az objektív kötelezettség teljesen ügy-specifikus.

54 Ráadásul a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének célja a felek közötti egyensúly helyreállítása, főszabály szerint egy szerződés egésze érvényességének fenntartásával, nem pedig a tisztességtelen feltételeket tartalmazó valamennyi szerződés semmissé nyilvánítása (2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, EU:C:2019:207, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

55 Mindazonáltal megvannak a határai annak a mérlegelési mozgástérnek, amellyel a tagállamok valamely szerződés tisztességtelen feltételek nélküli fennmaradásának lehetőségét szabályozó kritériumok meghatározását illetően rendelkeznek.

56 Így egyrészt a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdése második tagmondatának szövegéből az következik, hogy **az érintett szerződésnek főszabály szerint úgy kell fennmaradnia, hogy kizárólag csak a tisztességtelen kikötések elhagyása jelentsen módosulást, ha a nemzeti jogszabályok értelmében a szerződés fennmaradása jogilag lehetséges**, és a nemzeti bíróságok ennélfogva kizárólag arra kötelesek, hogy mellőzzék a tisztességtelen szerződési feltétel alkalmazását annak érdekében, hogy az ne váltson ki kötelező joghatásokat az érintett fogyasztó tekintetében, de nem jogosultak arra, hogy e feltétel tartalmát módosítsák (lásd ebben az értelemben: 2012. június 14-i Banco Español de Crédito ítélet, C-618/10, EU:C:2012:349, 65. pont).

A magyar Kúria a C-26/13 ítélet óta pontosan tudta, hogy nem nyúlhat bele a szerződésbe. A Kásler-ügyben a Kúria is tudomásul vette, hogy a szerződés a maradék tartalommal nem maradhat fenn, mert az más jelleggel bírna és hatályban tartása nováció lenne, illetve a felek szerződéskötési autonómiája sérülne.

57 A Bíróság e vonatkozásban megállapította, hogy ha a nemzeti bíróság jogosult lenne arra, hogy az ilyen szerződésben foglalt tisztességtelen feltételek tartalmát módosítsa, e lehetőség sérthetné a 93/13 irányelv 7. cikke által elérni kívánt hosszú távú cél megvalósulását. **E lehetőség ugyanis elősegítené annak a visszatartó erőnek a megszüntetését, amely az eladók vagy szolgáltatók tekintetében jelentkezik az ilyen tisztességtelen feltételeknek a fogyasztók vonatkozásában való puszta és egyszerű alkalmazhatatlansága következtében, mivel az eladók vagy szolgáltatók továbbra is alkalmazni próbálnák e feltételeket** annak tudatában, hogy még ha azok érvénytelenségét meg is állapítanák, a szerződést a nemzeti bíróság a szükséges mértékben továbbra is kiegészíthetné oly módon, hogy ezen eladók vagy szolgáltatók érdekei biztosítottak legyenek (2019. március 26-i Abanca Corporación Bancaria és Bankia ítélet, C-70/17 és C-179/17, EU:C:2019:250, 54. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

58 Másrészt, feltéve hogy a jelen ítélet 56. pontjában említett feltétel teljesül, annak lehetőségét, hogy a szóban forgó szerződés a nemzeti jog szabályainak megfelelően a tisztességtelen feltételei nélkül is fennmaradhasson, **objektív megközelítésből kell vizsgálni** (2023. november 23-i Provident Polska ítélet, C-321/22, EU:C:2023:911, 81. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat). Így ezen szerződés felei egyikének helyzete nem tekinthető a szerződés jövője szabályozásában meghatározó szempontnak (2012. március 15-i Pereničová és Perenič ítélet, C-453/10, EU:C:2012:144, 32. pont).

59 Így felmerül a kérdés, hogy a jelen ítélet 49. és 50. pontjában említett megoldás összhangban áll-e ezen irányelvnek az ezen ítélet 53–58. pontjában felidézett ítélkezési gyakorlat szerint értelmezett 6. cikke (1) bekezdése második tagmondatával.

A kúriai ítélkezési gyakorlat – melyet a mai napig fenntartanak – irányelvvel ellentétes vagy sem?

60 **A kérdést előterjesztő bíróság hajlik annak megállapítására, hogy ez a helyzet áll fenn**, mivel a jelen ügyben az árfolyamkockázatra vonatkozó tisztességtelen kikötést álláspontja szerint egyszerűen elhagyják az alapügyben szóban forgó lízingszerződésből, így e feltétel már nem jelent kötelezettséget a két fogyasztó számára. E szerződés így a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második tagmondata értelmében vett „tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető” **a DH1 és a DH2 törvényben előírt átváltási mechanizmus révén, és ennélfogva e rendelkezés értelmében „változatlan feltételekkel továbbra is köti a feleket”.**

Székhelye: 1083 Budapest, Práter u. 52.
Iroda: Budapest, III. kerület, Madzsar J. u. 7-9.
Telefon: +36703718543
E-mail: bkfsz.ugykezelo@gmail.com

61 Ugyanakkor a nemzeti jog által alkalmazott ilyen megoldás önmagában nem elegendő annak megállapításához, hogy valamely szerződés a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második tagmondata értelmében „tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető".

Az EUB tehát leszögezte, nem a DH törvények szövege az irányadó, hanem annak szerződésre gyakorolt hatása.

62 **E célból ugyanis bizonyítani kell, hogy** – amint az a jelen ítélet 56. és 58. pontjában említett ítélkezési gyakorlatból következik – **az érintett szerződés ilyen fennmaradása jogilag lehetséges**, és hogy az **nem jár azon túlmenő módosítással, mint ami az e kikötések elhagyásából ered**, aminek hiányában e szerződés fennmaradása ellentétes lenne e rendelkezéssel.

63 Márpedig ha a kérdést előterjesztő bíróság korábban már megállapította – mint a jelen ügyben is –, hogy **az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés határozza meg az alapügyben szóban forgó szerződés elsődleges tárgyát, és annak megszüntetése e szerződés érvénytelenségét vonná maga után**, a szerződés fennmaradása jogilag nem tűnik lehetségesnek, amit ugyanakkor a kérdést előterjesztő bíróságnak kell adott esetben értékelnie (lásd ebben az értelemben: 2019. június 5-i GT ítélet, C-38/17, EU:C:2019:461, 43. pont; 2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, EU:C:2019:207, 52. pont).

Az „árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés" nem az árfolyamkockázati tájékoztatás, hanem maga az indexálási mechanizmus. És e körben maga a Kúria is kijelenti: (A) az a szerződés elsődleges tárgya, (B) teljes semmisséget okoz.

64 Ezenkívül a Bíróság kimondta, hogy **a nemzeti bíróság nem orvosolhatja a szerződésnek az abban szereplő valamely kikötés tisztességtelen jellegéből eredő érvénytelenségét oly módon, hogy e szerződést érvényesnek nyilvánítja, és egyidejűleg módosítja annak pénznemét. A bíróság ilyen beavatkozása végeredményben e kikötés tartalmának megváltoztatását jelentené** (2023. április 27-i **AxFina Hungary ítélet, C-705/21,** EU:C:2023:352, 41. pont).

65 Márpedig, ellentétben azzal, amit a kérdést előterjesztő bíróság sugall, ezt az értékelést nem kérdőjelezik meg a jelen ítélet 49. és 50. pontjában összefoglalt kiegészítő pontosítások, amelyeket e bíróság az általa végrehajtani kívánt „érvényessé nyilvánításra" vonatkozóan adott, és amellyel kapcsolatban jelzi, hogy adott esetben felválthatja azt az érvénytelenséget megállapító határozat meghozataláig „terjedő időre történő hatályossá nyilvánítással".

66 Tekintettel ugyanis arra, hogy e további pontosítások szerint az ilyen megoldás végső soron azzal a következménnyel jár, hogy az árfolyamkockázatot és annak pénzügyi következményeit, amelyek eredetileg az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés alapján az érintett fogyasztókra hárultak, immár a hitelintézet viseli, meg kell állapítani, hogy ezek szükségszerűen e kikötés módosítását eredményezik.

67 Ebből következik, hogy nem állapítható meg, hogy a szóban forgó szerződés a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második tagmondata értelmében a „tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető" lenne.

Tehát a Curia levonta azt a következtetést, hogy a DH1 tv. kiigazító rendszerének normaszövege valóban lehetővé tenné a maradék tartalommal való teljesítést. Ebből

eredően logikus a Curia azon következtetése, hogy ergo ***minden ilyen szerződés teljes mértékben semmis.***

68 Kétségtelen, hogy a Bíróság kimondta, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével ilyen helyzetben nem ellentétes az, ha a nemzeti bíróság a szerződések jogára vonatkozó elvek alkalmazásával a szerződésben szereplő tisztességtelen feltételt úgy semmisíti meg, hogy azt a nemzeti jog **valamely diszpozitív** vagy az ezen szerződés feleinek megállapodása esetén alkalmazandó rendelkezésével helyettesíti olyan helyzetekben, amelyekben e tisztességtelen kikötés érvénytelenségének megállapítása arra kötelezi a bíróságot, hogy az említett szerződést teljes egészében semmisítse meg, és **ezzel a fogyasztót különösen káros következményeknek teszi ki, és így őt ezáltal bünteti** (lásd ebben az értelemben: 2019. március 26-i Abanca Corporación Bancaria és Bankia ítélet, C-70/17 és C-179/17, EU:C:2019:250, 56., 59. és 64. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

A Bankia-ítélet így szól:

56 A Bíróság mindazonáltal már kimondta, hogy nem következik a jelen ítélet 53. és 54. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatból, hogy olyan helyzetben, amelyben a szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződés valamely tisztességtelen feltétel elhagyása esetén nem teljesíthető, a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdésével ellentétes az, hogy a nemzeti bíróság a szerződések jogára vonatkozó elvek alkalmazásával a tisztességtelen feltételt úgy semmisíti meg, hogy azt a nemzeti jog valamely kiegészítő rendelkezésével helyettesíti olyan helyzetekben, amelyekben a tisztességtelen kikötés érvénytelenségének megállapítása arra kötelezi a bíróságot, hogy a szerződést teljes egészében semmisítse meg, és ezzel a fogyasztót különösen káros következményeknek teszi ki, és így őt ezáltal bünteti (lásd ebben az értelemben: **2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítélet, C-26/13, EU:C:2014:282, 80., 83. és 84. pont**).

57 E tekintetben a Bíróság megállapította, hogy **az ilyen helyettesítés** a 93/13 irányelv **céljára tekintettel teljes mértékben igazolt.** Ez ugyanis megfelel a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének, mivel e rendelkezés arra irányul, hogy a szerződő felek jogai és kötelezettségei tekintetében a szerződés által megállapított formális egyensúlyt a szerződő felek egyenlőségét helyreállító, valódi egyensúllyal helyettesítse, nem pedig arra, hogy a tisztességtelen feltételeket tartalmazó valamennyi szerződést semmissé nyilvánítsák (lásd ebben az értelemben: 2014. április 30-i **Kásler és Káslerné Rábai ítélet, C-26/13**, EU:C:2014:282, 81. és 82. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

59 Hasonló indokokból meg kell állapítani, hogy olyan helyzetben, amikor egy eladó vagy szolgáltató és egy fogyasztó között létrejött jelzálog-fedezetű kölcsönszerződés nem maradhat fenn valamely tisztességtelen feltétel elhagyását követően, amelynek szövege valamely, a szerződés feleinek megállapodása esetén alkalmazandó jogszabályi rendelkezésen alapul, a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdése nem értelmezhető úgy, hogy azzal ellentétes az, hogy a nemzeti bíróság e kikötést e szerződés semmisségének elkerülése céljából a vonatkozó jogszabályi rendelkezésnek a szerződéskötést követően bevezetett új változatával helyettesíti, amennyiben a szerződés megsemmisítése esetén a fogyasztót különösen káros következmények érnék.

64 A fenti megfontolásokra tekintettel a C-70/17. és a C-179/17. számú ügyben előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. és 7. cikkét úgy kell értelmezni, hogy

egyrészt azokkal ellentétes az, hogy egy jelzálog-fedezetű kölcsönszerződés lejárat előtti megszüntetésére vonatkozó, tisztességtelennek minősített kikötést az annak tisztességtelenségét megalapozó elemek elhagyásával részlegesen fenntartanak, amennyiben azok elhagyása az említett kikötés tartalmának a lényegét érintő megváltoztatását eredményezi, másrészt ugyanezen cikkekkel nem ellentétes az, hogy a nemzeti bíróság úgy orvosolja az ilyen, tisztességtelen feltétel semmisségét, hogy azt azon jogszabály új, a szerződés feleinek megállapodása esetén alkalmazandó szövegével helyettesíti, amelyen e kikötés alapult, **amennyiben a szóban forgó jelzálog-fedezetű kölcsönszerződés az említett tisztességtelen feltétel elhagyása esetén nem maradhat fenn, és a teljes szerződés megsemmisítése esetén a fogyasztót különösen káros következmények érik.**

Marad tehát a Kásler-doktrína: (A) teljes semmisség, (B) csak a szerződéskötéskor is létező diszpozitív norma, (C) ha a fogyasztót meg kell óvni a különösen hátrányos következményektől, (D) és ezt a fogyasztó kifejezetten igényli.

69 E vonatkozásban hangsúlyozni kell, hogy **a szerződés teljes érvénytelenségének megállapítása következtében a fogyasztó helyzetére gyakorolt, az ezen ítélkezési gyakorlat szerinti következmények értékelése szempontjából a fogyasztó e tekintetben kinyilvánított szándéka döntő jelentőséggel bír** (2022. szeptember 8-i D. B. P. és társai [Devizában nyilvántartott jelzáloghitel] ítélet, C-80/21–C-82/21, EU:C:2022:646, 74. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

70 Márpedig a jelen ügyben, függetlenül attól, hogy létezik-e az említett ítélkezési gyakorlat értelmében a magyar jogban valamely diszpozitív vagy az érintett szerződés feleinek megállapodása esetén alkalmazandó rendelkezés, a két fogyasztó mind a kérdést előterjesztő bíróság előtt, mind pedig a Bírósághoz benyújtott írásbeli észrevételeiben egyértelműen kifejezte azon kívánságát, hogy az alapügyben szóban forgó lízingszerződést teljes egészében nyilvánítsák semmisnek. E körülmények között a jelen ügyben nem állapítható meg azon feltétel teljesülése, amely szerint a szerződés egészének megsemmisítése folytán az érintett fogyasztókat különösen káros következmények érik, ami ahhoz szükséges, hogy a nemzeti bíróság a megsemmisített tisztességtelen kikötést a belső jogának valamely diszpozitív vagy az ezen szerződés feleinek megállapodása esetén alkalmazandó rendelkezésével helyettesíthesse (lásd ebben az értelemben: 2022. szeptember 8-i D. B. P. és társai [Devizában nyilvántartott jelzáloghitel] ítélet, C-80/21–C-82/21, EU:C:2022:646, 78. pont).

71 Másodszor, a Bíróság megállapította, hogy a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdése nem képezi akadályát annak, hogy a tagállamok jogszabállyal vessenek véget a tisztességtelen szerződési feltételek fogyasztók és eladók vagy szolgáltatók közötti szerződésekben történő használatának, megőrizve ezzel e szerződések érvényességét, azzal a megkötéssel, hogy a nemzeti jogalkotó e vonatkozásban köteles tiszteletben tartani az ugyanezen irányelv 6. cikkének (1) bekezdéséből eredő követelményeket (lásd ebben az értelemben: 2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, EU:C:2019:207, 40. és 42. pont; 2021. április 29-i Bank BPH ítélet, C-19/20, EU:C:2021:341, 77. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

72 Ugyanakkor a Bíróság rendelkezésére álló iratokból nem tűnik ki, hogy a jelen ügyben létezne ilyen szabályozás az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötést illetően, mivel a kérdést előterjesztő bíróság ennek keretében kizárólag az árfolyamrésre vonatkozó kikötésekkel kapcsolatos nemzeti jogszabályokra hivatkozik, amelyek célja az, hogy „a nagyszámú érvényes szerződés esetén a fogyasztókat mentesítsék az árfolyamkockázat jövőbeni viselése alól”.

73 E tekintetben a Bíróság megállapította, hogy az árfolyamrésre vonatkozó kikötésekkel kapcsolatos problémák orvoslására irányuló jogszabály fennállása nem érinti azt a vizsgálatot, amelyet a 93/13 irányelvre tekintettel az érintett szerződések más feltételei, mint például az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötések tekintetében kell elvégezni (lásd ebben az értelemben: 2019. március 14-i Dunai ítélet, C-118/17, EU:C:2019:207, 46. pont; 2021. szeptember 2-i OTP Jelzálogbank és társai ítélet, C-932/19, EU:C:2021:673, 45. pont).

Annak következményeiről, hogy valamely szerződés a tisztességtelen kikötések kihagyásával nem teljesíthető:

74 Az azon megállapításból eredő következményeket illetően, amely szerint a tisztességtelen kikötést tartalmazó szerződés a 93/13 irányelv 6. cikke (1) bekezdésének második tagmondata értelmében e kikötés kihagyásával nem teljesíthető, emlékeztetni kell arra, hogy a 93/13 irányelv nem szabályozza kifejezetten az eladó vagy szolgáltató és a fogyasztó között létrejött szerződésnek az abban foglalt tisztességtelen feltételek elhagyását követő érvénytelenségéből eredő következményeket. Ennélfogva a tagállamok feladata meghatározni az ilyen megállapítás következményeit, azzal, hogy az általuk e tekintetben alkalmazott szabályoknak összeegyeztethetőknek kell lenniük az uniós joggal, és különösen az ezen irányelv által követett célokkal (2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmisségének következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 64. pont).

75 Ugyanakkor ebben az összefüggésben a Bíróság emlékeztetett arra is, hogy a tisztességtelen kikötéseknek a fogyasztókra való puszta és egyszerű alkalmazhatatlanságának visszatartó hatást kell gyakorolnia, mivel ezen alkalmazhatatlanságból e fogyasztó ahhoz való jogának kell keletkeznie, hogy visszatérítsék számára az érintett eladó vagy szolgáltató által az ilyen kikötések alapján jogalap nélkül megszerzett előnyöket. A Bíróság megállapította tehát, hogy mivel az ilyen visszatérítési kötelezettség hiánya megkérdőjelezhetné e visszatartó hatást, hasonló visszafizetési kötelezettséget kell elismerni, amennyiben a fogyasztó és az eladó vagy szolgáltató között létrejött szerződés kikötéseinek tisztességtelen jellege nemcsak e feltételek semmisségét, hanem e szerződés teljes egészének érvénytelenségét is maga után vonja (2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmissé nyilvánításának következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 65. és 66. pont).

76 Ebből következik, hogy a jelzáloghitel-szerződések tisztességtelen feltételek megléte miatti semmisségének gyakorlati következményeire vonatkozó nemzeti szabályok uniós joggal való összeegyeztethetősége attól a kérdéstől függ, hogy e szabályok egyrészt lehetővé teszik-e a fogyasztó azon jogi és ténybeli helyzetének helyreállítását, amelyben az érintett fogyasztó akkor lett volna, ha nem köti meg e szerződést, másrészt nem veszélyeztetik-e a 93/13 irányelv által elérni kívánt visszatartó hatást (2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmissé nyilvánításának következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 68. pont).

Ezzel cáfolható a Kormány, a Magyar Nemzeti Bank és a Bankszövetség azon kinyilvánított hazugsága, hogy csak egy adott szolgáltató lízingszerződésére vonatkozik az EUB ítélete.

77 Az ilyen jogi és ténybeli állapot helyreállítása érdekében az olyan lízingszerződés esetében, mint amelyről az alapügyben szó van, a fogyasztóknak egyrészt jogosultnak kell lenniük a hitelintézettől legalább az e szerződés teljesítése címén megfizetett havi törlesztőrészletek és költségek visszatérítését, valamint a felszólítástól számított törvényes késedelmi kamatok megfizetését követelni (lásd ebben az értelemben: 2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmissé nyilvánításának következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 74. pont).

78 Így **a jelen ügyben nem elegendő, ha kizárólag az érintett hitelintézet által az árfolyamkockázatra vonatkozó kikötés alapján kapott összegeket térítik vissza a két fogyasztónak, amint azt a kérdést előterjesztő bíróság javasolja,** mivel e fogyasztóknak – éppen ellenkezőleg – az alapügyben szóban forgó lízingszerződés alapján megfizetett havi törlesztőrészletek és költségek teljes összegének visszatérítése jár.

Tehát a DH1 tv 3.§ (2) bekezdése utáni „rendezés" irreleváns, mint megoldás, hiszen az in integrum restitutio a követelmény.

79 Másrészt, ami az érintett eladót vagy szolgáltatót, vagyis a jelen ügyben a hitelintézetet illeti, az nem lehet jogosult arra, hogy a fogyasztóktól a lízingszerződés teljesítése címén a rendelkezésükre bocsátott vagyontárgy visszaszolgáltatásán vagy az annak megfelelő érték visszafizetésén túlmenő ellentételezést, valamint adott esetben késedelmi kamatok megfizetését követelje. Az a tény ugyanis, hogy e hitelintézetnek ilyen jogot biztosítanak, és ennélfogva az ahhoz való jogot biztosítják, hogy díjazásban részesüljön e fogyasztási cikk e fogyasztók általi használatáért, elősegítené azon visszatartó hatás megszüntetését, amelyet az eladókra vagy szolgáltatókra az e szerződés semmisségének megállapítása gyakorol (lásd ebben az értelemben: 2023. június 15-i Bank M. [A szerződés semmissé nyilvánításának következményei] ítélet, C-520/21, EU:C:2023:478, 76. és 78. pont).

80 Ezt az értelmezést nem kérdőjelezi meg a kérdést előterjesztő bíróság által említett azon követelmény, hogy biztosítani kell, hogy a kiszabott szankció „arányos legyen". Egyrészt ugyanis a Bíróság kimondta, hogy azon szerződés érvénytelenné nyilvánítása, amelynek valamely feltétele tisztességtelen jellegét megállapították, nem minősül a 93/13 irányelvben előírt szankciónak (2024. május 30-i Deutsche Bank Polska végzés, C-325/23, EU:C:2024:453, 74. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

81 Másrészt, bár azon jogi és ténybeli állapot helyreállításának célját, amelyben az érintett fogyasztó az általa kötött szerződésben szereplő tisztességtelen feltétel hiányában lett volna, az arányosság elvének tiszteletben tartása mellett kell követni, ezen elvvel csak akkor ellentétes e szerződés egészének érvénytelenné nyilvánítása, **ha azon következmények objektív megközelítés alapján történő meghatározása, amelyeket valamely kikötés tisztességtelen jellegének megállapításából az e kikötést tartalmazó szerződés fennmaradásának kérdését illetően a nemzeti jog alapján kell levonni, mérlegelési vagy értelmezési mozgásteret hagy a nemzeti bíróság számára** (lásd ebben az értelemben: 2023. november 23-i Provident Polska ítélet, C-321/22, EU:C:2023:911, 85. és 86. pont).

82 Márpedig olyan körülmények között, mint amelyekről az alapügyben szó van, ki kell zárni az ilyen mozgástér fennállását, amint az a jelen ítélet 67. pontjából következik.

83 Amennyiben a kérdést előterjesztő bíróság úgy véli, hogy belső jogára tekintettel csak úgy lehetséges azon jogi és ténybeli állapot helyreállítása, amelyben az érintett fogyasztók a megkötött szerződés hiányában lettek volna, ha e jogot *contra legem* értelmezi, emlékeztetni kell arra, hogy ha a Bíróság ítélkezési gyakorlata egyértelmű választ adott az uniós jog értelmezésével kapcsolatos valamely kérdésre, a nemzeti bíróságnak meg kell tennie mindent, ami az uniós jog ezen értelmezésének érvényre juttatásához szükséges (2022. március 10-i Grossmania ítélet, C-177/20, EU:C:2022:175, 42. pont).

84 **Márpedig a jelen ügyben az irányelvi rendelkezéseket illetően igaz, hogy azok önmagukban nem keletkeztetnek magánszemélyekre vonatkozó kötelezettségeket, következésképpen azokra önmagukban nem is lehet nemzeti bíróság előtt magánszemélyekkel szemben hivatkozni (2022. január 18-i Thelen Technopark Berlin ítélet, C-261/20, EU:C:2022:33, 32. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).**

85 **Mindemellett a nemzeti jog uniós joggal összhangban álló értelmezésének elve a Szerződések rendszeréből következik, amennyiben lehetővé teszi a nemzeti bíróságoknak, hogy az előttük folyamatban lévő ügyek elbírálása során hatáskörüknek megfelelően biztosítsák az uniós jog teljes érvényesülését (2024. április 9-i Profi Credit Polska [Jogerős határozattal befejezett eljárás újraindítása] ítélet, C-582/21, EU:C:2024:282, 61. pont).**

86 E tekintetben a Bíróság több alkalommal kimondta, hogy kizárólag magánszemélyek közötti jogvita esetén a valamely irányelv által meghatározott kötelezettségeknek a nemzeti jogába való átültetése érdekében hozott rendelkezések alkalmazása során egy tagállami bíróság a nemzeti jogrend valamennyi szabályát köteles figyelembe venni, és azt a lehetőségekhez képest, az irányelv szövegét és célját figyelembe véve köteles úgy értelmezni, hogy az irányelv céljával összhangban lévő eredményre jusson (2022. január 18-i Thelen Technopark Berlin ítélet, C-261/20, EU:C:2022:33, 27. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

87 Kétségtelen, hogy a nemzeti jog uniós joggal összhangban álló értelmezése ezen elvének vannak bizonyos korlátai. Így a nemzeti bíróság azon kötelezettségét, hogy a belső joga irányadó szabályainak értelmezésekor és alkalmazásakor figyelembe kell vennie az irányelv tartalmát, az általános jogelvek korlátozzák, továbbá e kötelezettség nem szolgálhat a nemzeti jog *contra legem* értelmezésének alapjául (2014. április 30-i Kásler és Káslerné Rábai ítélet, C-26/13, EU:C:2014:282, 65. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

88 Mindazonáltal **a Bíróság azt is kimondta, hogy az összhangban álló értelmezés követelménye a nemzeti bíróságok azon kötelezettségével jár, hogy adott esetben módosítaniuk kell az állandó ítélkezési gyakorlatot, amennyiben az a belső joguknak valamely irányelv céljaival összeegyeztethetetlen értelmezésén alapul, és hogy – bírói hatalmuknál fogva – mellőzniük kell valamely felsőbb bíróság által elfogadott minden olyan értelmezés alkalmazását, amely e bíróságra nézve e jog értelmében kötelező lenne, amennyiben ezen értelmezés nem egyeztethető össze ezen irányelvvel** (lásd ebben az értelemben: 2019. június 24-i Popławski ítélet, C-573/17, EU:C:2017:503, 78. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

89 Következésképpen valamely nemzeti bíróság nem tekintheti megalapozottan úgy, hogy csupán azon okból kifolyólag lehetetlen a kérdéses nemzeti rendelkezést az uniós joggal összhangban értelmezni, hogy e rendelkezést korábban állandó jelleggel e joggal összeegyeztethetetlen módon értelmezték (2019. június 24-i Popławski ítélet, C-573/17, EU:C:2017:503, 79. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

90 Mindazonáltal abban az esetben, ha ez a lehetetlenség bizonyítást nyer, a két fogyasztónak – mint a nemzeti jog uniós joggal való összeegyeztethetetlensége miatt sérelmet szenvedett feleknek – lehetőséget kell biztosítani arra, hogy az 1991. november 19-i Francovich és társai ítéletből (C-6/90 és C-9/90, EU:C:1991:428) eredő ítélkezési gyakorlatra hivatkozzanak annak érdekében, hogy adott esetben kártérítést kapjanak (lásd ebben az értelemben: 2022. január 18-i Thelen Technopark Berlin ítélet C-261/20, EU:C:2022:33, 41. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

91 A fentiek összességére tekintettel az első és a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését – ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben – úgy kell értelmezni, hogy e rendelkezés nem teszi lehetővé annak megállapítását, hogy a devizában nyilvántartott olyan lízingszerződés, amely az e devizához kapcsolódó árfolyamkockázatot az érintett fogyasztóra hárító kikötés mint tisztességtelen kikötés elhagyása folytán érvénytelenné vált, az első rendelkezés értelmében „a tisztességtelen feltételek kihagyásával is teljesíthető", ha e szerződés olyan nemzeti jogszabály hatálya alá tartozik, amely az ilyen szerződés érvénytelenségének jogkövetkezményeként azt írja elő, hogy e fogyasztót kizárólag a tisztességtelen kikötés hátrányos hatásai alól kell teljes mértékben mentesíteni, miközben e szerződés többi elemének érvényessége és kötelező jellege fennmarad. Ilyen esetben, mivel az említett szerződés az említett kikötés kihagyásával nem maradhat fenn, az említett rendelkezések azon jogi és tényleges állapot helyreállítását írják elő, amelyben az említett fogyasztó ugyanezen szerződés hiányában lett volna.

*Az **EUB végzést hozott a C-565/23 ügyben**, mely eleve sejteti, hogy a feltett kérdésekkel komoly baj van:*

23 A Bíróság eljárási szabályzatának 99. cikke értelmében többek között abban az esetben, ha az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre adandó válasz egyértelműen levezethető az ítélkezési gyakorlatból, a Bíróság az előadó bíró javaslatára és a főtanácsnok meghallgatását követően az eljárás során bármikor indokolt végzéssel határozhat.

A kérdést előterjesztő tanács azon bírói fórum volt, mely a C-472/21-es ügyet is előterjesztette, ám a Fővárosi Törvényszék a saját ügyében hozott EUB ítéletet sem volt hajlandó betartani. Ezért úgy tűnik, a FT azt a gyakorlatot folytatja, hogy az EUB-t egyszerűen hülyének nézi, és megpróbál kicsikarni valami olyan határozatot, mellyel a korábbi ítéletek hatályát korlátozni lehet.

31 Ebből következik, hogy a jelzáloghitel-szerződések tisztességtelen feltételek megléte miatti semmisségének gyakorlati következményeire vonatkozó nemzeti szabályok uniós joggal való összeegyeztethetősége attól a kérdéstől függ, hogy e szabályok egyrészt lehetővé teszik-e a fogyasztó azon jogi és tényleges helyzetének helyreállítását, amelyben az érintett fogyasztó akkor lenne, ha nem köti meg e szerződést, másrészt nem veszélyeztetik-e a 93/13 irányelv által elérni kívánt visszatartó hatást (2025. április 30-i AxFina Hungary [A szerződés fennmaradása] ítélet, C-630/23, EU:C:2025:302, 76. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

32 Az ilyen jogi és tényleges állapot helyreállítása érdekében az olyan kölcsönszerződés esetében, mint amelyről az alapügyben szó van, a fogyasztónak jogosultnak kell lennie legalább az e szerződés teljesítése címén megfizetett havi törlesztőrészletek és költségek visszatérítését, valamint a felszólítástól számított törvényes késedelmi kamatok megfizetését követelni (lásd ebben az értelemben: 2025. április 30-i AxFina Hungary [A szerződés fennmaradása] ítélet, C-630/23, EU:C:2025:302, 77. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

Mint közismert, a C-630/23 ítélet nem szűkítette a korábbi ítéletek hatályát, és bármely szerződés fő tárgyára vonatkozó semmisség esetében azon eredeti jogi és tényleges állapot helyreállítását rendelte el, mely olyan helyzetet jelent, mintha a fogyasztó nem is kötött volna szerződést. Ugyanis amennyiben a szerződés csak részlegesen semmis, annak maradék tartalmával teljesíteni kell azt. Részleges semmisség esetében nincsen behelyettesítés.

34 Következésképpen **ellentétes** a 93/13 irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 6. cikkének (1) bekezdéséből eredő követelményekkel az olyan nemzeti szabályozás, amely az alapügyben fennállókhoz hasonló körülmények között **megakadályozza a fogyasztó ügyében eljáró bíróságot abban, hogy helyt adjon a fogyasztó azon kérelmének, hogy a**

bíróság állítsa helyre azt a jogi és ténybeli állapotot, amelyben a fogyasztó az érintett kölcsönszerződés hiányában lenne.

35 A fenti megfontolásokra tekintettel az előterjesztett kérdésekre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 6. cikkének (1) bekezdését ezen irányelv 7. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben akként kell értelmezni, hogy **azzal ellentétes az a nemzeti szabályozás**, amely a fogyasztó és a bank között létrejött, devizában nyilvántartott kölcsönre vonatkozó olyan szerződés esetében, amely tisztességtelennek ítélt olyan feltételt tartalmaz, amely teljes egészében e fogyasztóra hárítja az e pénznemhez kapcsolódó árfolyamkockázatot, megakadályozza a bíróságot abban, hogy helyt adjon a fogyasztó által e feltétel tisztességtelen jellegére alapított azon kérelemnek, hogy **a bíróság állítsa helyre azt a jogi és ténybeli állapotot, amelyben a fogyasztó e szerződés hiányában lenne, amennyiben az érintett szerződés az említett feltétel kihagyását követően nem teljesíthető, ennélfogva pedig e szerződés érvénytelenné válik.**

*A **C-679/24 ítélet** ugyancsak köti a perbíróságot az elévülés a főtárgyra vonatkozó teljes semmisség kapcsán. **A 2026. március 19-i C-679/24 ítélet kimondja:***

40 A kérdést előterjesztő bíróság maga is úgy véli, hogy olyan helyzetben, mint amelyről az alapügyben szó van, amelyben a tisztességtelen kikötés a kölcsönszerződés elsődleges tárgyára vonatkozik, és a szerződés teljes érvénytelenségét vonja maga után, ez az ötéves elévülési idő 2008. február 14-től, a szerződés megkötésétől kezdődött, anélkül hogy az elévülésnek a DH1 és DH2 törvényben előírt esetleges nyugvásával, végeredményben legkésőbb 2015. december 31-ig meghosszabbítható lett volna. Az ilyen meghosszabbított határidő során a fogyasztó adott esetben felismerhette volna az árfolyamkockázatra vonatkozó szerződési feltétel tisztességtelen jellegét.

49 Ebben az összefüggésben a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra vár választ a Bíróságtól, hogy a 93/13 irányelvet úgy kell-e értelmezni, hogy azzal ellentétes a nemzeti jog olyan értelmezése, amely szerint a régi Ptk. által előírt ötéves elévülési idő a fogyasztóval kötött kölcsönszerződés megkötésétől kezdődik abban az esetben, **ha e szerződés valamely kikötését tisztességtelennek nyilvánítják, és ennek a – szerződés elsődleges tárgyát megállapító – kikötésnek az elhagyása a szerződés egészének érvénytelenségét vonja maga után.** Ezenkívül a kérdést előterjesztő bíróság további kérdéseket vet fel a Bíróság előtt az említett elévülési idő kezdő időpontjának meghatározására vonatkozóan abban az esetben, ha az elévülésnek a szóban forgó szerződés megkötésétől kezdődő számítását a Bíróság nem tekinti összeegyeztethetőnek a 93/13 irányelv célkitűzéseivel és rendeltetésével.

74 A fenti megfontolások összességére tekintettel az első kérdésre azt a választ kell adni, hogy a 93/13 irányelv 1. cikkének (1) bekezdését és 7. cikkének (1) bekezdését a tényleges érvényesülés elvével összefüggésben úgy kell értelmezni, hogy **azokkal ellentétes a nemzeti jog olyan bírósági értelmezése, amely szerint valamely kölcsönszerződésnek – amely nem teljesíthető a tisztességtelen kikötés elhagyásával, mivel az a szerződés elsődleges tárgyára vonatkozik – a semmissége esetén a fogyasztó e semmisség megállapításának jogkövetkezményeit bíróság előtt csak az e szerződés megkötésének időpontjától számított ötéves elévülési időn belül érvényesítheti**, amennyiben a fogyasztónak ezen időpontban nem volt tudomása vagy nem szerezhetett tudomást az érintett szerződési feltétel tisztességtelen jellegéről, és így nem tudta hatékonyan érvényesíteni a 93/13 irányelv által számára biztosított jogokat.

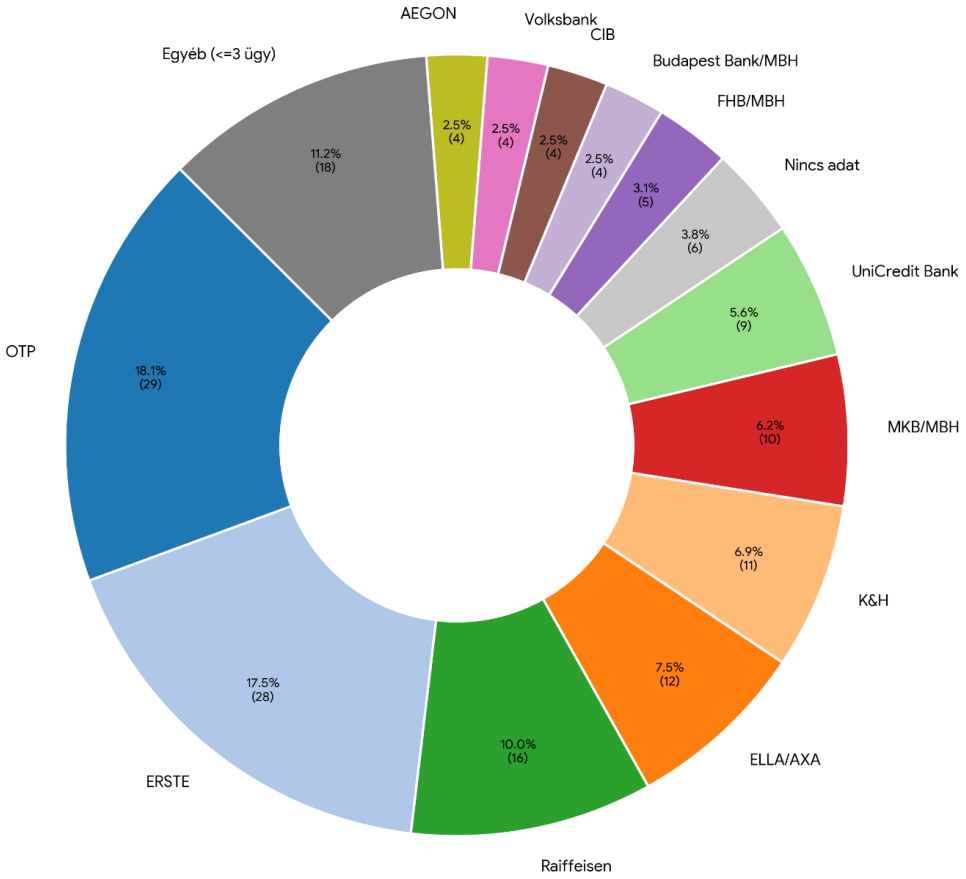
AZ EGYESÜLET ÁLTAL VIZSGÁLT ÜGYEK FŐBB JELLEMZŐI

1. Bankok szerinti felosztás

Az elemzés egyik kiemelt szempontja az alapkölcsön-szerződést folyósító bankok szerinti megoszlás vizsgálata volt. A feldolgozott 144 esetből 6 esetben a fogyasztók magát a hitelnyújtó bankot sem tudták megnevezni, míg a fennmaradó szerződések összesen 23 különféle pénzintézethez tartoztak, ami széles piaci szóródást mutat.

Két bank esetében kiugróan nagy fogyasztói arány figyelhető meg, az OTP és az ERSTE egyaránt domináns, a fogyasztók mintegy 20-20%-a e két szereplőnél kötötte meg a devizaalapú kölcsönszerződését. A hitelnyújtók közül kiemelendő még a Raiffeisen, az ELLA/AXA, valamint a K&H részesedése is.

Az adatokból továbbá az is megállapítható, hogy azok az ügyfelek, akik többször vettek fel kölcsönt, akár párhuzamosan, akár évekkel később, több mint 90%-ban hűek maradtak az első szerződésüket kezelő bankhoz, és nem váltottak pénzintézetet, annak ellenére, hogy az újbóli hitel felvételének oka többnyire az volt, hogy az előző hitel törlesztési részleteit egy új hitel felvétele nélkül nem tudták volna fizetni.

Székhelye: 1083 Budapest, Práter u. 52.
Iroda: Budapest, III. kerület, Madzsar J. u. 7-9.
Telefon: +36703718543
E-mail: bkfsz.ugykezelo@gmail.com

Ha megfigyeljük a tanulmány bevezető részében megjelölt történelmi tényeket, akkor az egyesület első – teljesen véletlenszerűen időpontot foglaló – tagjainak ügye visszaigazolni látszik azt a felvezetést, hogy az OTP és az ERSTE uralta le a fogyasztói piac legnagyobb részét.

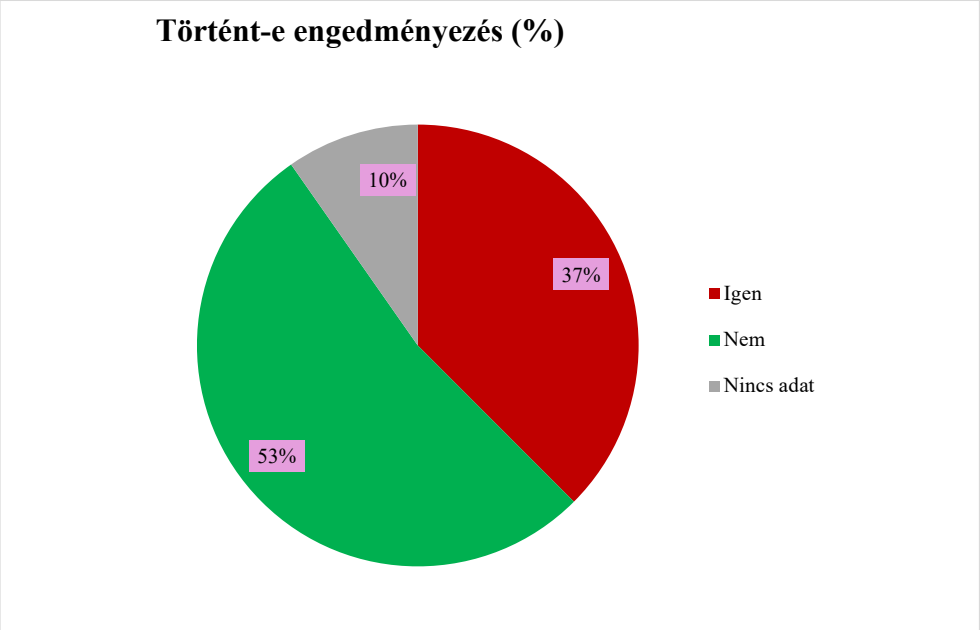
A perjogi gyakorlatban is az köszön vissza, hogy a Dr. Marczingós László Ügyvédi Iroda által kezelt ügyek száma is hasonló arányt mutat. Márpedig így a teljes merítés nem 150 ügyre terjed ki, hanem majdnem félezerre.

Az OTP és az ERSTE jár élen abban a kérdésben is, milyen módszerekkel és intenzitással kell megfélemlítést alkalmazni a fogyasztókat képviselő, avagy a közösséget informáló ügyvéddel szemben. Így jól dokumentált, hogy az OTP és az ERTSE tesz ügyvédi kamarai panaszokat, hiszen azt állítják, a cégek jóhírnevét sérti a megfogalmazott uniós jogi kritika.

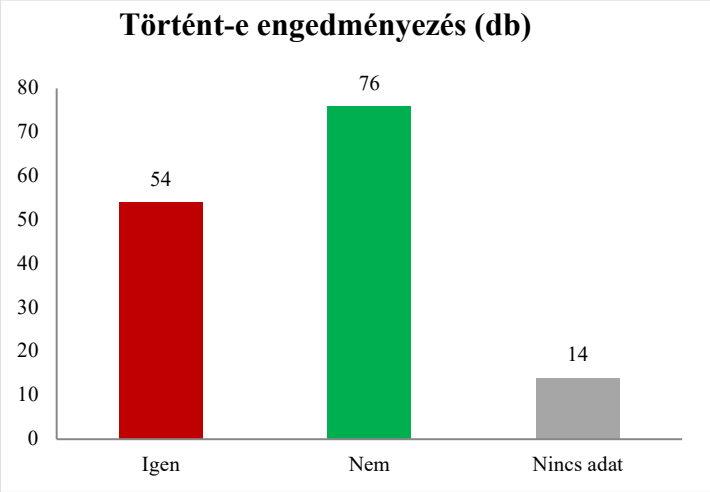
Székhelye: 1083 Budapest, Práter u. 52.
Iroda: Budapest, III. kerület, Madzsar J. u. 7-9.
Telefon: +36703718543
E-mail: bkfsz.ugykezelo@gmail.com

2. A semmis szerződésekből eredő vélt követelések engedményezése

A 144 vizsgált ügyből 54 esetben valósult meg a követelés engedményezése, ami az összes ügy 37,5%-át jelenti. 14 ügyiratban egyáltalán nem állt rendelkezésre az engedményezésre vonatkozó adat, így beazonosítható esetek viszonylatában az engedményezési arány 41,5%-ot tesz ki, vagyis az ismert ügyek jelentős hányadában módosult a jogosulti pozíció. Ezzel szemben 76 esetben nem történt meg a követelés átruházása, az mindvégig az eredeti jogosultnál maradt.

Az engedményesek más bankok, valamint faktorcégek voltak. Az engedményezés 22 esetben más bankok, 52 esetben pedig faktorcégek javára történt. Amennyiben sor került a követelés átruházására, az engedményezéssel érintett ügyek jelentős többségében, 42 esetben, egyszeri engedményezés történt. 7 ügyben kétszeri, 2 ügyben háromszori, szintén 2 ügyben négyszeri, 1 esetben pedig ötszöri engedményezés valósult meg a kötelem fennállása során.

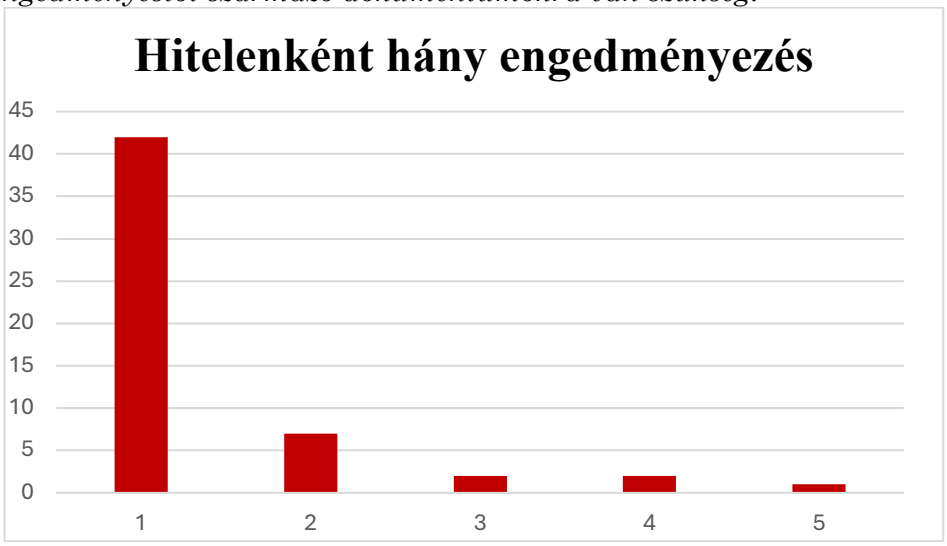
Az engedményezés tényének megállapítása nem minden esetben közvetlen engedményezésről szóló okirati bizonyítékokon alapult, ugyanis több olyan eset fordult elő, ahol nem állt rendelkezésre maga az engedményezési okirat, így az engedményes személyére kizárólag a bírósági végrehajtási eljárás során a végrehajtást kérő személyében bekövetkezett változásból, illetve az azt megállapító bírósági határozatokból lehetett visszakövetkeztetni.

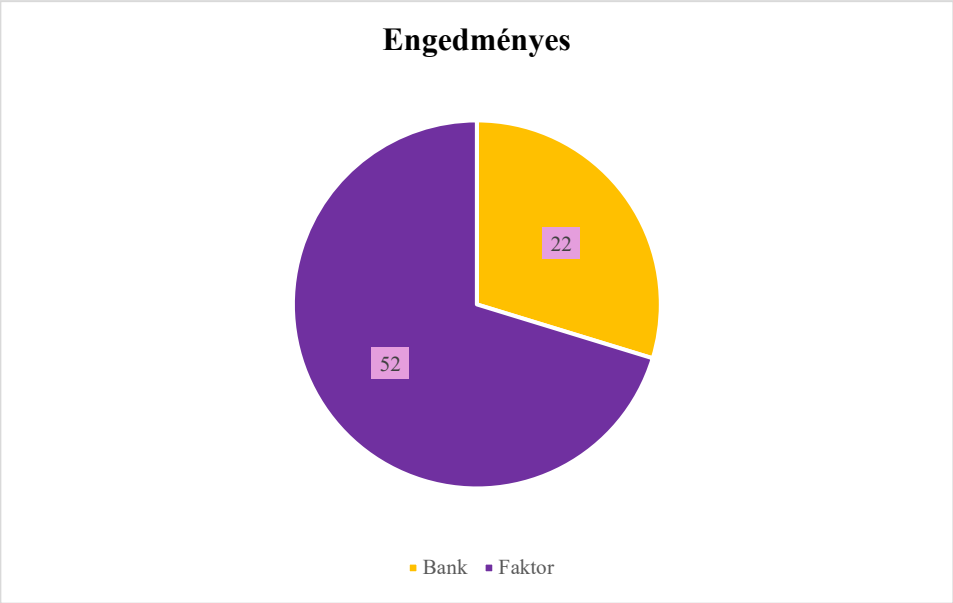
A fogyasztók nagyrészt nincsenek azzal tisztában, hogy történt-e egyáltalán engedményezés az ügyükben. Sok esetben még az engedményezés kifejezését sem értették, holott az ő ügyükben is történt. Gyakori fordulatként jelent meg, hogy „elkerült a hitelem ehhez a céghez", azonban ezekben az esetekben sem tudták, hogy mikor történt az engedményezés, illetve melyik pénzintézettől melyik bankhoz vagy faktorcéghez került a követelés. Volt olyan eset is, amikor a fogyasztó azt se tudta felidézni, pontosan kinek törleszt. Többszöri engedményezésnél pedig végképp tapasztalható az ismeretek hiánya.

Az engedményezés ténye többféle dokumentumban került rögzítésre. Léteznek egyoldalú jognyilatkozatok (engedményezési értesítők), valamint olyan okiratok is, amelyeket mindkét fél aláírt, így a dokumentumok formátumai jelentősen eltérhetnek. A fogyasztók a birtokukban lévő iratok közül nehezen, jelentős többségükben egyáltalán nem tudták megmondani, melyik szól az engedményezésről.

Mindezekből az szűrhető le, hogy a fogyasztó nem érzékelte jelentős változásnak, nem tartotta releváns információnak, hogy melyik cég felé történik a hitelének törlesztése.

A bankok, valamint faktorcégek részéről pedig láthatóan a legtöbb esetben csak az engedményezés tényét közlik, és nem segítik a fogyasztót a jogkövetkemények megértésében. Bár a tájékoztatás eleget tesz az alapvető információk közlésének, megfogalmazása miatt a fogyasztó számára nem válik egyértelművé és kellően hangsúlyossá az engedményezés lényege. Vagyis a fogyasztóban nem minden esetben tudatosul, hogy már nem azon bank felé van tartozása, ahol felvette a hitelt. Ez a befizetések összegzésénél érhető leginkább tetten, amikor a fogyasztónak tisztában kellene lenni azzal, hogy az engedményezésig az eredeti hitelező, az engedményezést követően pedig az engedményestől származó dokumentumokra van szükség.

Az előzetes feltevésem az volt, hogy szándékosan olyan másodlagos piacot hoztak létre a banki kartell tagjai, hogy az engedményezésekkel letisztítsák az eredeti hitelezőket, az engedményezés ellenértékével realizálják az elvárt hasznukat, majd a faktor cégek úgy hajtják be a vélt követeléseket, ahogyan tudják.

Jelen pillanatban az a helyzet, hogy a szerződések teljes semmisségéből fakadó eredeti állapot helyreállítási kötelezettség miatt:

- *A bank köteles „elszámolni" a fogyasztóval. Ha az eredeti hitelező felé túlfizetése van az adósnak, azt köteles visszatéríteni jegybanki alapkamattal növelt összegben, míg amennyiben az adós még a tőkét nem fizette vissza, felmerül a kérdés, a banki követelés elévült-e vagy sem. Álláspontunk szerint elévült.*
- *A faktor cégek és a hitelezők közötti engedményezési szerződések semmisek, hiszen nem beszélhetünk az alapszerződés érvénytelensége miatt lejárt pénzkövetelésről, mely az engedményezés tárgya lehetne.*
- *A faktor cégek így kötelesek törvényes késedelmi kamattal együtt visszafizetni mindent a fogyasztóknak.*
- *Ez az engedményesek tömeges csődjét kell eredményezze, azonban a 93/13 irányelv teljes érvényesülése miatt nem lehet szempont a megnyugtató törvényi rendezés kapcsán.*

Az eredeti hitelezőknek „vissza kell venniük" az ügyleteket és az engedményezési ellenértékeket is vissza kell fizetniük. Felmerül az a gondolat is, hogy a faktor cégek esetleg káraik megtérítését követelhetik a nagy hitelezőtől.

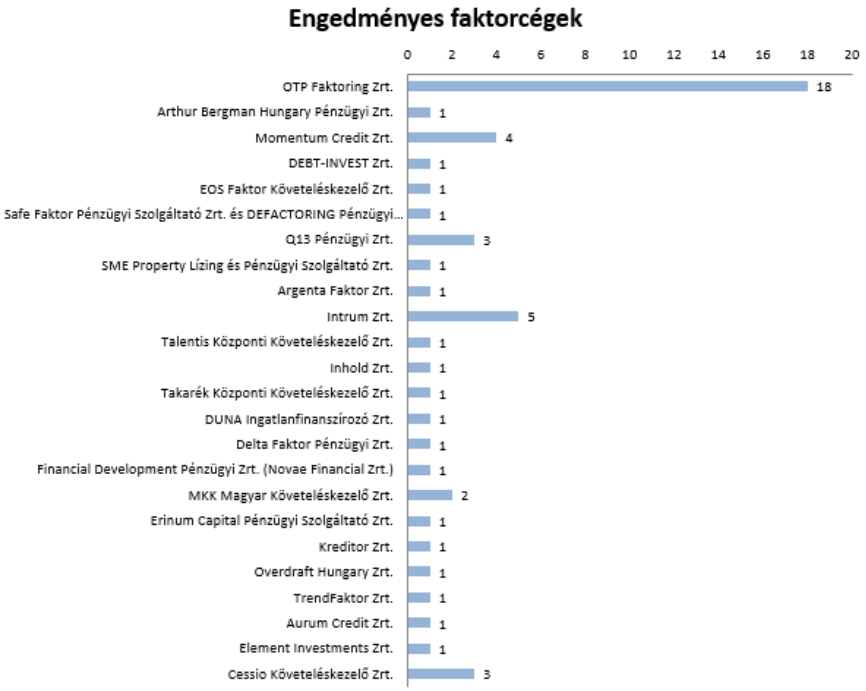
3. Faktor cégek

A hitelek vizsgálata 144 devizaalapú hitelre terjedt ki. A vizsgálat fő kérdése az volt, hogy hány faktorcég és milyen arányban volt érintett a devizaalapú hitelek engedményezésében – ez segít számunkra feltérképezni a hitelek körül kialakult vállalati és pénzügyi közeget, annak nagyságrendjét.

A vizsgált fogyasztók közül 44-en, azaz 29,3%-uk érintett, 87 esetben nem történt faktorcéghez engedményezés, a maradék esetben pedig az adatok hiányossága miatt nem megállapítható a faktorcéghez történő bármiféle engedményezés tényszerűsége.

A vizsgált 144 kölcsön 53 alkalommal engedményezték faktorcégekhez, vagyis átlagosan minden harmadik fogyasztó érintett volt faktorcégekkel kapcsolatos engedményezésben.

Azonban a 53 engedményezés 44 fogyasztóból áll össze, így minden engedményezésben érintett fogyasztóra 1,2 darab engedményezés jut. Leggyakrabban egyszeri engedményezésről van szó, azonban egy esetben tudunk olyanról is, amikor összesen ötször történt engedményezés faktor cégekhez. Ez megnehezítheti a hitel folyamatainak fogyasztó általi követhetőségét, ugyanis könnyen előfordulhat, hogy ennyi engedményest nem volt képes felidézni a fogyasztó, ebből kifolyólag valójában nincsen tisztában a hitelének történetével.

Az engedményezésekben a vizsgált esetekben 24 faktorcég volt érintett. Kimagasló esetben (18 engedményezés, így az engedményezések egyharmada) az OTP Faktoring Zrt. volt a legtöbbször érintett, átlagosan az OTP Bank Nyrt. vagy az OTP Jelzálogbank Zrt. engedményezése okán, így kijelenthető, hogy a hitelek felvételekor az OTP Bank nem volt különösebben kiemelkedő, mint a leggyakrabban hitelező bank, ugyanakkor az engedményezések következtében az egyik legtöbb deviza alapú hitellel bír, az OTP Faktoring pedig egyértelműen kimagasló hitelmennyiségre tett szert.

A második és harmadik leggyakoribb engedményes, az Intrum Zrt. és a Momentum Credit Pénzügyi Zrt., előbbi 5, utóbbi 4 engedményezéssel.

Az Intrum Zrt. egy svéd központú nemzetközi vállalatcsoport magyarországi tagja. Saját bevallásuk szerint 1993 óta[4] vannak jelen a magyar piacon, a jelenlegi cég társasági jogi alapítása 2002-ben történt. Az Intrum honlapján[5] található egy „Alapvető értékeink" fül is, ahol leírja a négy alapelvet, amely a cselekedeteiket és gondolataikat vezérli: Empathy (Empátia), Ethics (Etikusság), Dedication (Elkötelezettség), Solutions (Megoldások). Megjegyzi, hogy „példaképek az iparágon belül", valamint igyekszenek a fogyasztók megértésére és segítésére – ami felveti annak a kérdését, hogy valójában mennyire lehet etikusan és segítőkészen eljárni akkor, ha a követelés és a végrehajtás alapja, maga a deviza alapú hitel tisztességtelen.

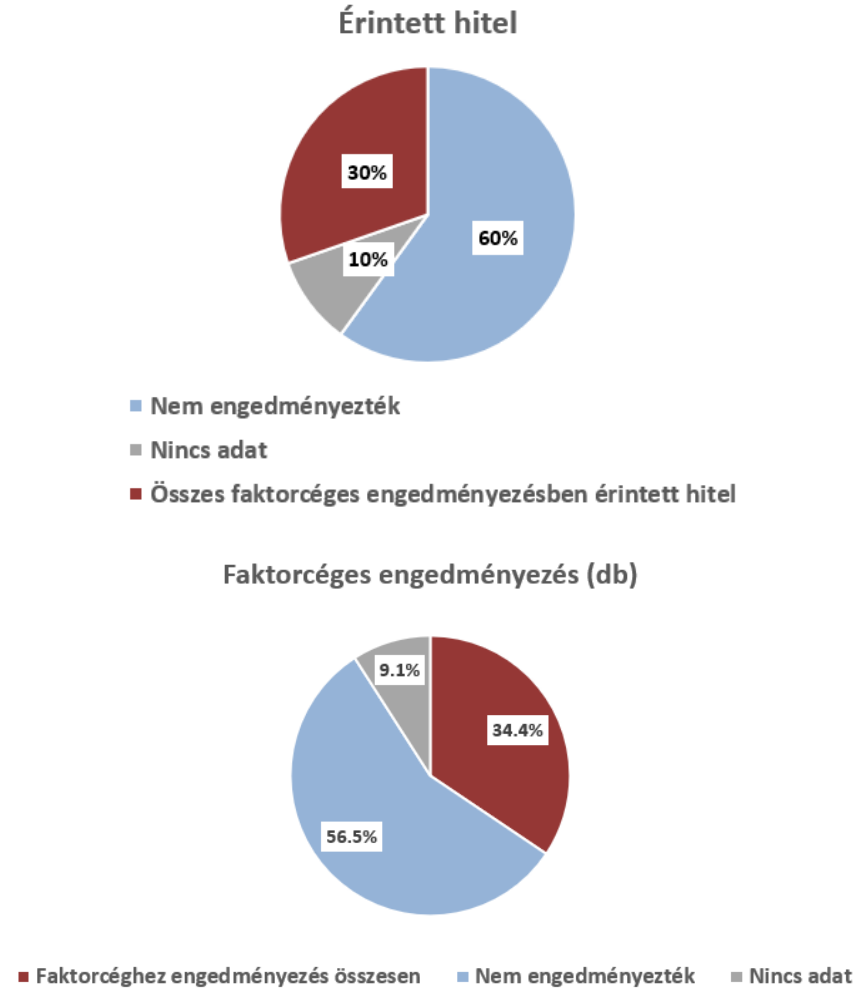
A Momentum Credit Pénzügyi Zrt. az APS-csoport tagja, amely egy csehországi pénzügyi csoport, 2017 óta vannak jelen Magyarországon. A honlapukon külön kiemelik a romániai és bulgáriai rosszhitel és nemteljesítő követelés-kezelés portfólióikat és tranzakcióikat, miszerint előző esetben 1,3 millió euró értékben vásároltak portfóliót (Délkelet-Európában a legnagyobb tranzakciónak számított), utóbbiban pedig bolgár leányvállalatuk részt vett egy több, mint 100.000 lakossági hitelből álló és 50 millió eurót meghaladó névértékű állomány felvásárlásában[6]; arról nincs adatunk, milyen arányban lehetnek a deviza alapú hitelek az APS portfóliójában ezen országokban.

A fennmaradó 22 faktor cég 1-2 esetben volt érdekelt. Az MFB-hez (Magyar Fejlesztési Bank) köthető MKK Magyar Követeléskezelő Zrt. is csupán 2 esetben érintett, így az állami háttérrel rendelkező cég az esetek 3,7%-ban volt részes.

Faktor cégekhez történő engedményezés

A devizaalapú hitel, mint jövedelmező bevételforrás

[4] *https://www.intrum.hu/szolgaltatasaink-cegeknek/az-intrumrol/menedzsment/?utm_source=chatgpt.com; 2026.10.31-i adat alapján*
[5] *https://www.intrum.hu/ados-ugyfeleknek/mivel-foglalkozunk/alapveto-ertekeink/; 2026.10.31-i adat alapján*
[6] *https://momentumcredit.hu/rolunk; 2026.10.13-i adat alapján*

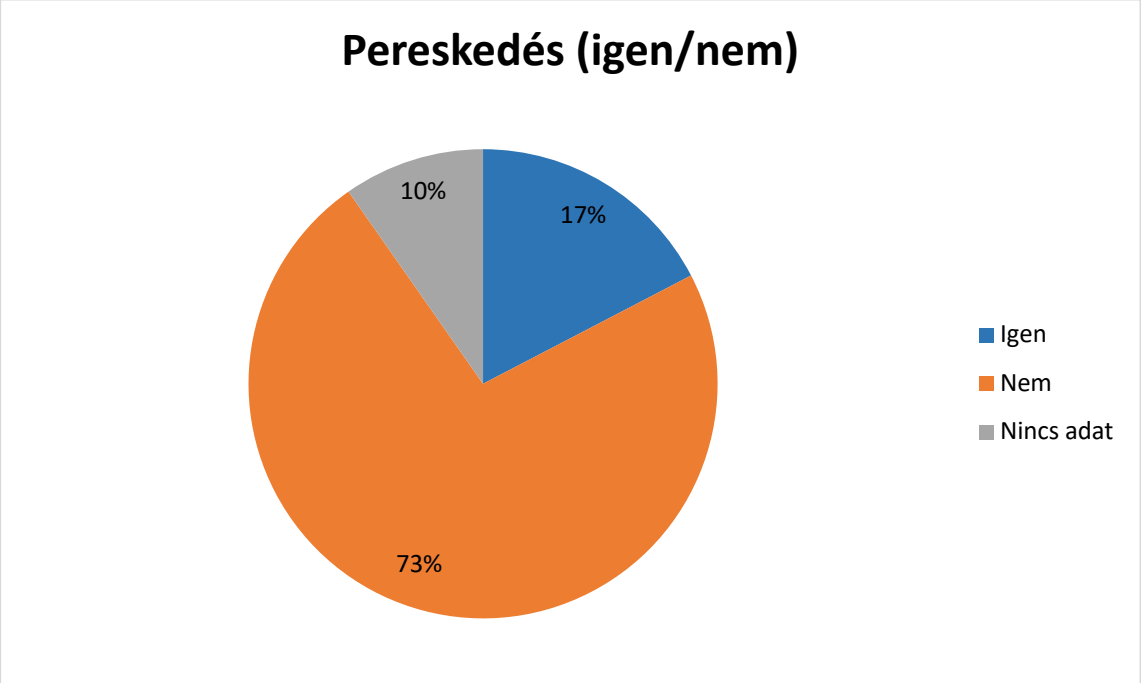
Összességében elmondható, hogy egy igen kiterjedt és széles követeléseket felvásárló vállalat-hálózat alakult ki, melyben vannak markánsabb szereplők is, azonban több kisebb volumennel és portfólióval rendelkező cég is jelen van. A deviza alapú hitelek követeléseinek felvásárlása és kezelése piaccá nőtte ki magát, melyben markánsan a piaci, bevételi érdekek érvényesülnek fő szempontként, így szükségszerűen előfordul, hogy a fogyasztó egykori deviza alapú hitele jól jövedelmező bevétellé válik egy cég számára.

A jogalkotás során nyilvánvalóan a PM és az IM is vizsgálja, milyen hatása lehet a törvényi rendezésnek az engedményesekre, akik egyébként nem csak deviza alapú hitelekkel kapcsolatos követeléseket „kezelnek".

Ha a mintavétel nem csupán másfélszáz esetről szólna, pontosabb képet lehetne nyerni, így az IM és PM felelőssége megkerülhetetlen abban a körben, az MNB-t szólítsák fel adatszolgáltatásra e körben.

Bíróság előtti jogérvényesítések

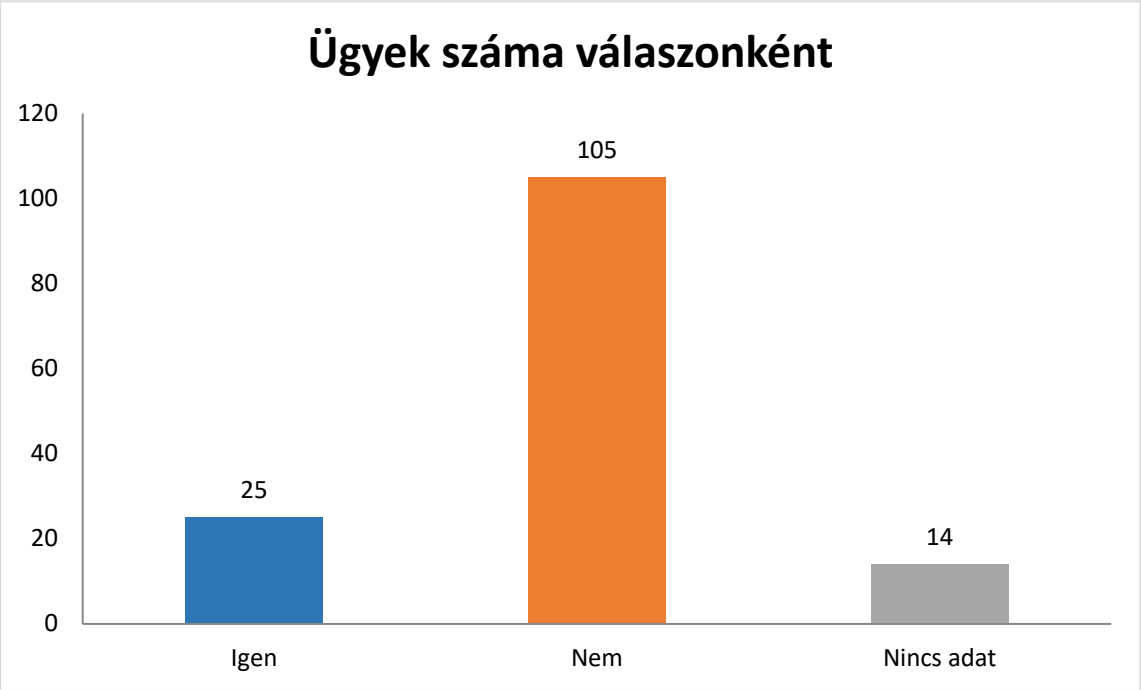
Átnézve a 144 teljesen feldolgozott ügy adatait, a statisztikák kirajzolnak egy bizonyos képet a devizahiteles perek tekintetében. Ebből a halmazból mindössze 25 ügyben (azaz a megismert esetek 17 %-ában, nagyjából minden ötödik ügyben) indult tényleges peres eljárás, míg a domináns többség – 105 ügy, vagyis a 73% – esetében egyáltalán nem került sor perre. Voltak olyan esetek amikor ezért nem került sor bíróság előtti eljárásra, mert a kifogások vagy a kérelmek elakadtak, vagy a kötelező jogi képviselő hiánya miatt a bíróságok már a legelején elutasították azokat.

Ahol viszont megindult a per, ott egészen tanulságos séma rajzolódott ki több esetben. A legtöbb esetben per a helyi járásbíróságokon indult, de a konfliktusok egy része került fel a törvényszékekre és az ítélőtáblákra, sőt néhány ügy eljutott egészen a Kúriáig a felülvizsgálati kérelmekkel. Sok helyen az látszik a hozzánk eljutott ítéletek alapján, hogy az első fokon eljáró bíróság még a fogyasztónak adott igazat például a szerződés semmisségének megállapításával, de a felsőbb fórumok ezt sorra felülírták. Ráadásul a végén a Kúria nemcsak a bank javára fordította meg a pereket, hanem esetenként jelentős, akár milliós nagyságrendű, állami illetékkel és perköltséggel terhelte meg a vesztes felpereseket.

Ezzel párhuzamosan nagyon érdekes kettősség figyelhető meg az uniós jog alkalmazásában is. A bírósági határozatokban, különösen a felsőbb szinteken (ítélőtáblán és Kúrián), elképesztően alapos EUB-hivatkozások szerepelnek az Európai Unió Bíróságának ítéleteiről, hosszan elemezve a transzparenciát és a világos tájékoztatást. A bíróságok papíron mélyen tisztelik az uniós standardokat, a konklúzióban mégis szinte mindig ott lyukadnak ki, hogy a bank végül mégis eleget tett a kötelezettségének, mert az apróbetűs ÁSZF-ekből mindennek ki kellett volna tűnnie. Ráadásul a hazai DH-

törvényekre (a forintosításra és az elszámolásra) hivatkozva a bíróságok rendszerint lezártnak tekintik a kérdést.

Összességében az egész mintázat azt mutatja, hogy a bíróságok a papíron létező uniós elveket és fogyasztóvédelmi standardokat a gyakorlatban szinte teljesen üresre játszották, és a jogszabályi keretek merev értelmezésével végül mindenhol a bankok pozícióját védték.

Az is megfigyelhető, hogy a bíróságok kizárólag az ún. árfolyamkockázati tájékoztatások elégtelen voltát vizsgálják, de a DH1 tv. 3.§ (1) bekezdésében szabályozott törvényi vélelmet nem alkalmazzák és nem folytatnak le vizsgálatot arra nézve, a szerződés részben vagy egészben semmis.

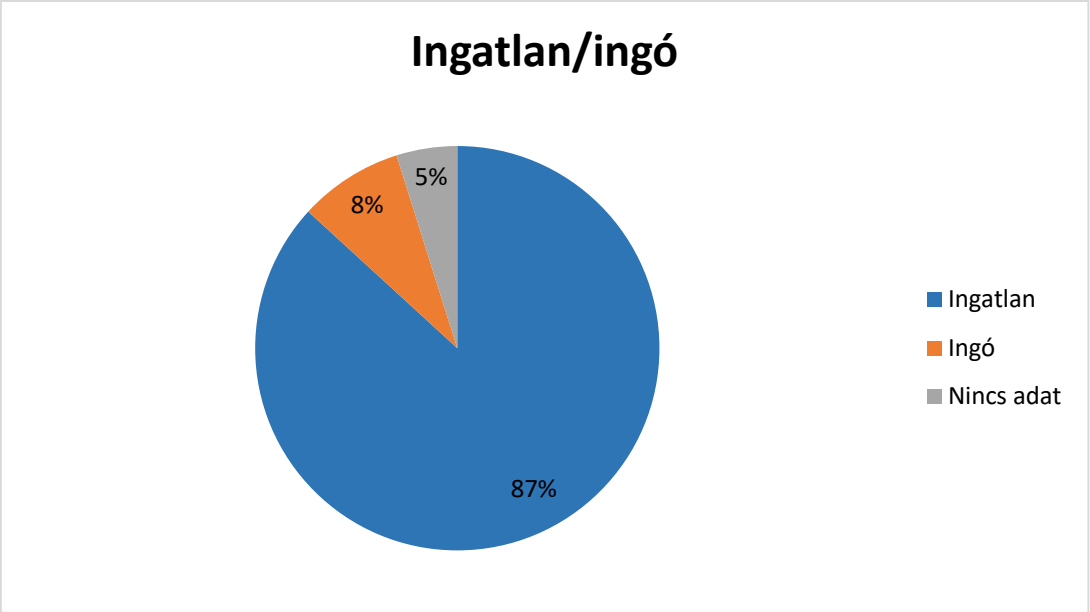
A Perenicova-ítéletben foglaltak alapján tájékoztatást nem adnak ki, és egyáltalán nem kíváncsiak arra, hogy a fogyasztónak milyen kinyilvánított, ügydöntő véleménye lenne arra nézve, igényt tart-e valamilyen behelyettesítésre, vagy az ellen kifejezetten tiltakozik.

Ezzel a bíróságok gyakorlatilag előre megtorolják a fogyasztó perindítási szándékát.

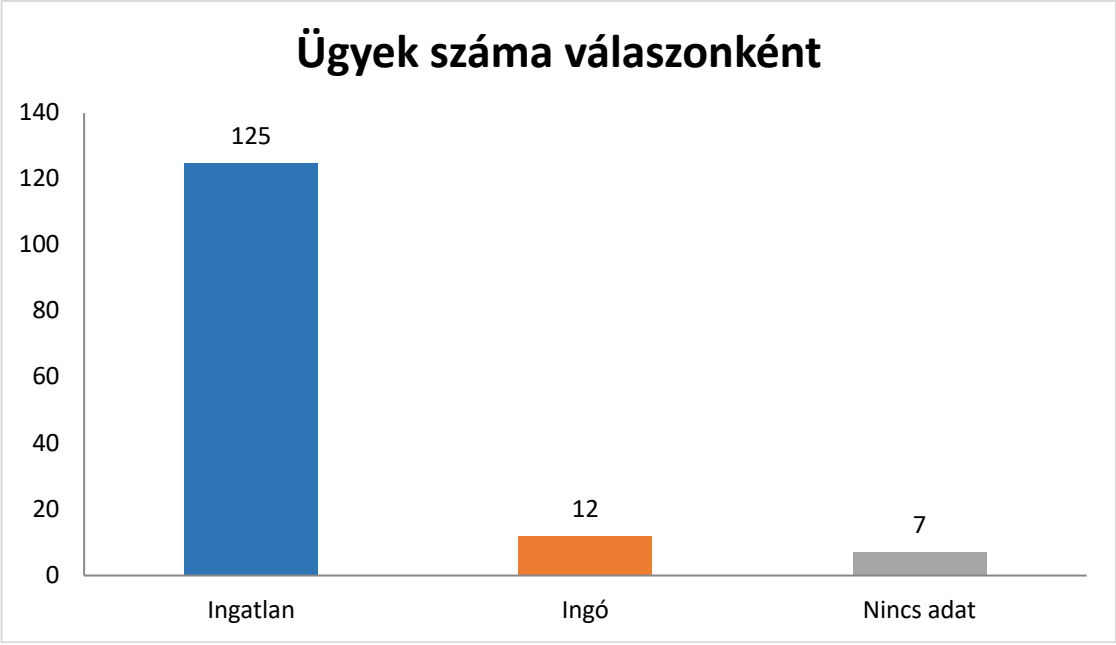
4. Ingatlant vagy ingót érinti a finanszírozás

Az összehasonlítás 144 ügyre terjedt ki, melyből, a vártaknak megfelelően, túlnyomó többségben ingatlan hátterű hitelek voltak. A 144 ügyből 125 ingatlan és csupán 12 ingó hátterű ügylet van, 7 esetben az információk hiánya miatt nem megállapítható a háttér.

Azok az ügyek melyekben megállapítható volt, kerekítve 91%-ban ingatlan hátterű hitelek voltak és kerekítve 9%-ban ingó hátterű hitelek.

Ki kell emelni, hogy az ingó hátterű ügyek kivétel nélkül gépjárműhöz kapcsolódtak viszont különböző hitelkonstrukciókban. Az ingatlan hátterű ügyekben viszont változatos konstrukciókat fedezhetünk fel a kiváltó hiteltől egészen a lakásfelújítási hitelig. Egy esetben ingatlan lízing hitelkonstrukcióról beszélhetünk.

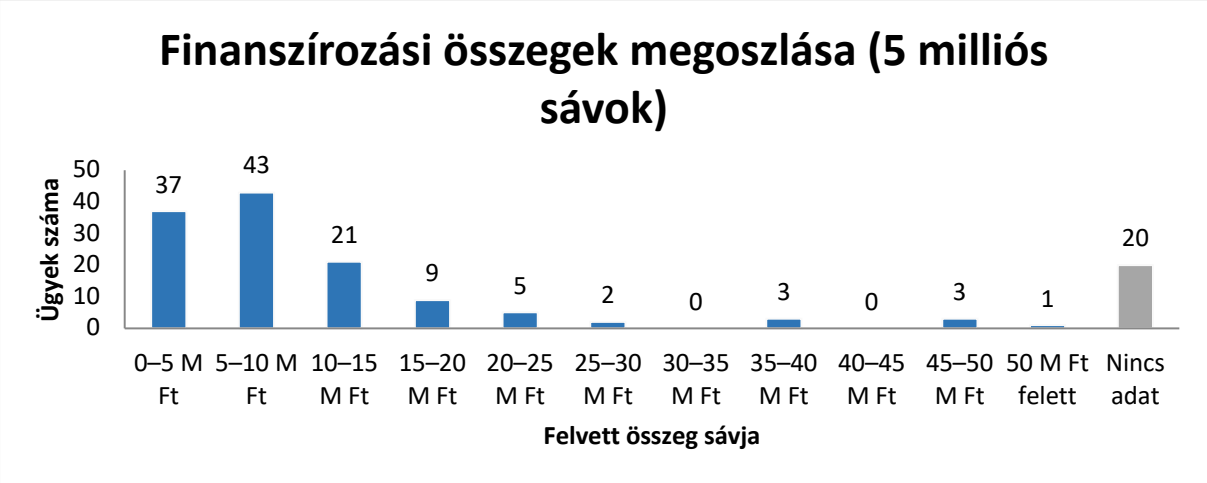

A 7 nem ismert hátterű ügy összesen, kerekítve, 5%-ot tesz ki a 100%-ból. Ha rávetítjük viszont az ismert hátterű ügyek arányosságát, akkor véleményezhető, hogy a 7 ügyből további 6 ingatlan hátterű hitel és csupán 1 mely ingóhoz kapcsolódhat. Ezzel – csak becsülendően – kiszámolható, hogy a 144 ügyből összesen 131 ügy ingatlan hátterű és 13 pedig ingó hátterű.

Összegezve kijelenthető, hogy az általunk vizsgált devizakölcsönök tekintetében az ingatlan hátterű, fedezetű és tárgyú hitelek elnyomó többségben vannak.

5. Finanszírozási összegek

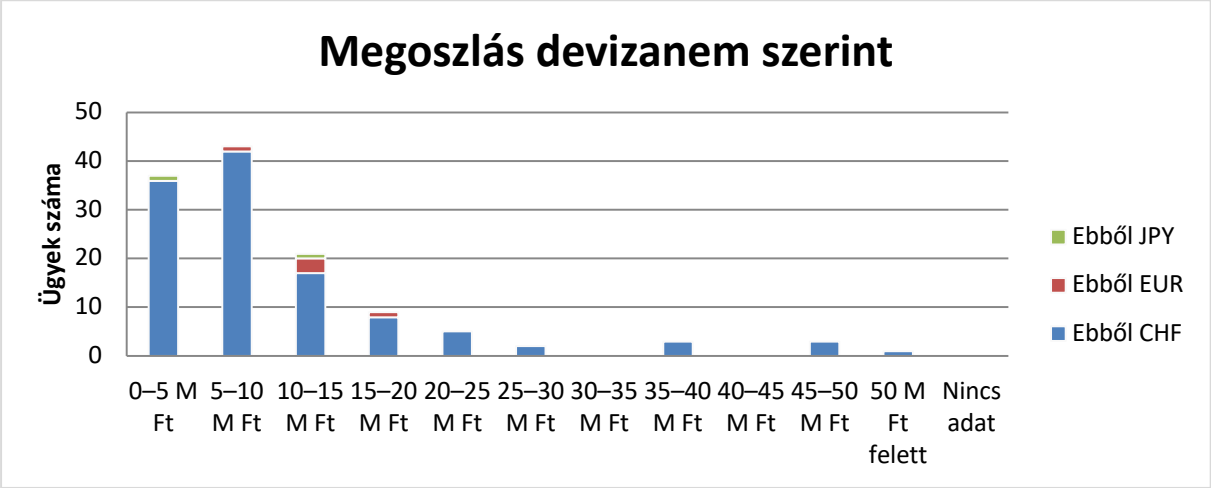
A vizsgálat 144 feldolgozott devizahiteles ügyre terjedt ki. Ezek közül 124 esetben állt rendelkezésre a szerződés szerinti finanszírozási, azaz folyósított összeg, 20 ügyben (a minta mintegy 14%-ában) ez az adat nem volt megállapítható. Több ügyben a felvett kölcsön forintösszege nem volt közvetlenül ismert, mert a szerződés vagy a rendelkezésre álló iratok csak a devizában meghatározott összeget tartalmazták. Ezekben az esetekben a deviza összegét a szerződéskötés, illetve a folyósítás idején érvényes árfolyamon számítottuk át forintra, így az összes ügy egységesen, forintban került rögzítésre. Az alábbi megállapítások a 124 ismert összegű ügyre vonatkoznak. Ezekben a folyósított összegek együttesen mintegy 1,35 milliárd forintot tettek ki. Az egyes ügyekben szereplő összegek 0,99 millió és 50,1 millió forint között szóródtak, az átlag 11,1 millió, a medián 7,7 millió forint volt. Az átlag és a medián közötti jelentős eltérés ferde eloszlásra utal: néhány kiugróan magas összegű ügy felfelé húzza a számtani átlagot. A jellemző ügyméretet ezért a medián írja le pontosabban. Az ügyek negyedében a finanszírozási összeg 4,5 millió forint alatt maradt, háromnegyedében pedig nem haladta meg a 12,8 millió forintot.

Az összegeket ötmillió forintos sávokba rendezve egyértelmű, hogy a kisebb és közepes összegű hitelek dominálnak. A 0–5 millió forintos sávba 37, az 5–10 millió forintos sávba 43 ügy esett, így az ismert összegű ügyek közel kétharmadában (65%-ában) a finanszírozási összeg legfeljebb 10 millió forint volt. Jelentős még a 10–20 millió forint közötti tartomány, amely az ügyek mintegy negyedét foglalja magában. A 20 millió forintot meghaladó összegű ügyek száma csekély (14 eset), és ezek sem egyenletesen oszlanak el: a 30–35 és a 40–45 millió forintos sávba egyetlen ügy sem tartozott. A volumen szempontjából ugyanakkor ezek a nagy összegű ügyek meghatározóak. Az ügyek mindössze 11%-át kitevő, 20 millió forint feletti esetek adják a teljes folyósított összeg mintegy 36%-át. A minta tehát darabszámát tekintve a kisebb hitelek felé súlyozott, összegét tekintve viszont jelentős koncentrációt mutat.

A devizanem szerinti megoszlás rendkívül egyoldalú: az ismert összegű ügyek 94%-a (117 eset) svájci frank alapú hitel volt. Euróalapú finanszírozás négy, japán jen alapú egy ügyben fordult elő. Az euróalapú ügyek összegei 6,6 és 18,4 millió forint között mozogtak.

A nem CHF-alapú ügyek alacsony száma miatt a devizanemek közötti összehasonlító következtetések levonására a minta nem alkalmas. Az eredmények így elsősorban a svájci frank alapú devizahitelezés jellemzőit tükrözik.

Az adatok értelmezésénél figyelembe kell venni, hogy az összegek ügyenként, és nem szerződésenként kerültek rögzítésre. Tizenhat ügyben az ügyfél több hitelszerződéssel is rendelkezett, és a táblázatban ezek (devizás) szerződéseinek együttes összege szerepel.

Ezekben az ügyekben a finanszírozási összeg átlaga 20,3 millió, mediánja 13,6 millió forint volt, szemben az egyetlen szerződést érintő ügyek 9,1 millió forintos átlagával és 6,9 millió forintos mediánjával. A 45 millió forint feletti négy ügy közül három több szerződés összevonásából adódott, egyetlen szerződés legmagasabb finanszírozási összege 48,2 millió forint volt. Az eloszlás felső tartományát tehát részben az adatrögzítés módja alakítja. Ha az egyes hitelszerződések jellemző nagyságát vizsgáljuk, a tényleges értékek a fentieknél valamivel alacsonyabbak.

Összességében megállapítható, hogy a vizsgált ügyek döntő többsége svájci frank alapú, jellemzően 5–10 millió forint közötti finanszírozási összegű hitelhez kapcsolódik. Kis számú, 20 millió forintot meghaladó, gyakran több szerződést magában foglaló ügy ugyanakkor a teljes hitelvolumen jelentős hányadát képviseli.

6. Végrehajtási eljárások

A vizsgálat célja a devizahitel-károsult ügyfelek ügyeinek áttekintése, különös tekintettel arra, hogy az érintett ügyfelekkel szemben indult-e végrehajtási eljárás, illetve milyen egyéb körülmények jellemzik az egyes ügyeket. Az adatok összegyűjtése és rendszerezése lehetőséget ad arra, hogy átfogóbb képet kapjunk az ügyfelek helyzetéről, valamint az egyes ügytípusok előfordulásáról.

A feldolgozás során összesen 144 ügy adatai kerültek rögzítésre. Az adatokat az ügyfelek rendelkezésre álló dokumentumai és az ügyekben ismert információk alapján kategorizáltuk.

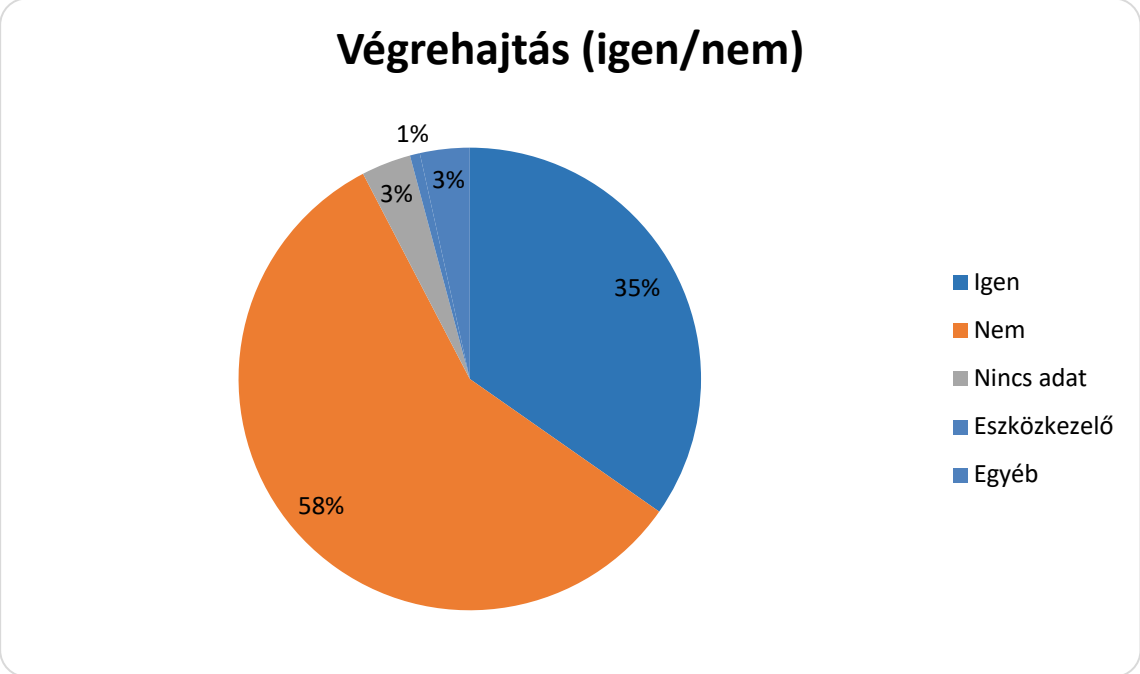
A vizsgálat során az alábbi kategóriákat különítettük el:

- *Igen: az ügyféllel szemben végrehajtási eljárás indult.*
- *Nem: az ügyféllel szemben nem indult végrehajtási eljárás.*
- *Nincs adat: a rendelkezésre álló információk alapján nem állapítható meg, hogy indult-e végrehajtás.*
- *Eszközkezelő: az ügy a Nemzeti Eszközkezelőhöz kapcsolódik.*
- *Egyéb: az ügy a fenti kategóriák egyikébe sem sorolható be egyértelműen.*

A feldolgozott adatok alapján a vizsgált ügyek közül 50 esetben (34,7%) indult végrehajtási eljárás. Ezzel szemben 83 ügyben (57,6%) nem került sor végrehajtásra.

Azoknak az ügyeknek a száma, amelyeknél nem állt rendelkezésre elegendő információ a végrehajtás megállapításához, 5, ami a vizsgált ügyek 3,5%-át teszi ki.

Az Eszközkezelő kategóriába 1 ügy (0,7%), míg az Egyéb kategóriába 3 ügy (0,025%) került.

Az adatok alapján megállapítható, hogy a vizsgált ügyek között a legnagyobb arányban a végrehajtással nem érintett kategória fordult elő. A legkisebb arányt az eszközkezelő kategória képviselte.

A vizsgálat eredményei segítséget nyújtanak a devizahitel-károsult ügyfelek ügyeinek áttekintéséhez, valamint a végrehajtással érintett és az attól nem érintett ügyek arányának meghatározásához.

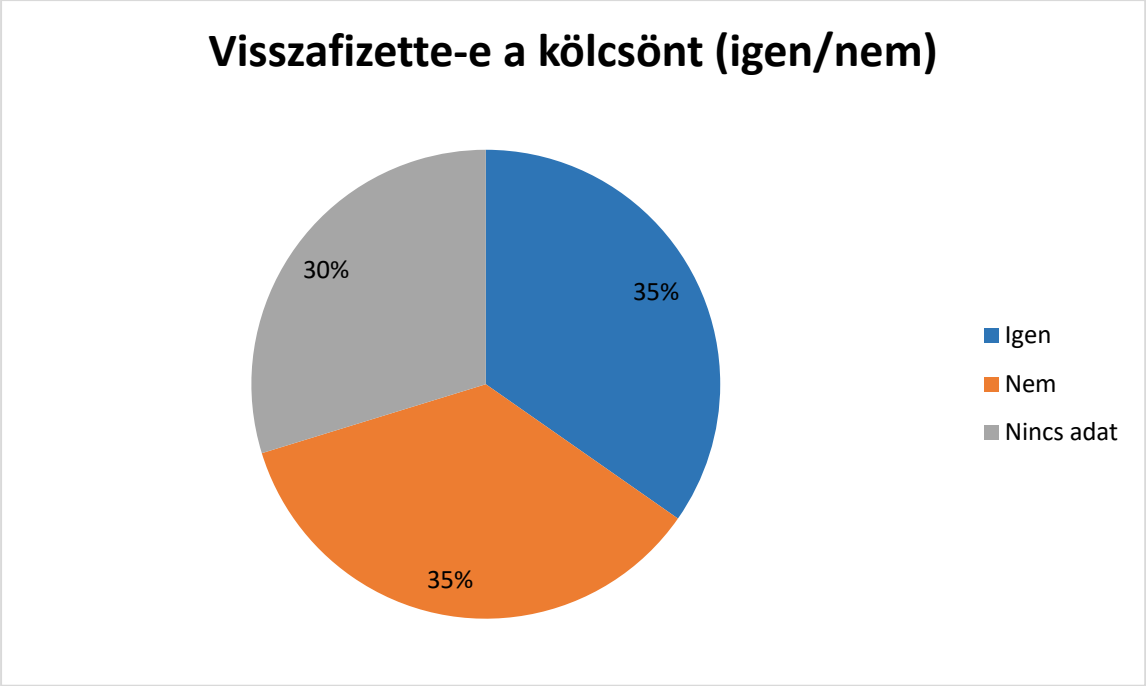
Az eredmények értékelésekor figyelembe kell venni, hogy a nem besorolható esetek, illetve a hiányos adatok befolyásolhatják a levonható következtetéseket. A megállapítások ezért elsősorban a vizsgált ügyfélkörre vonatkoznak, és önmagukban nem feltétlenül alkalmasak valamennyi devizahitel-károsult helyzetének általános jellemzésére.

7. Az adós visszafizette-e a követelt összeget?

Jelen vizsgálat tárgyát 144 egyedi, régi típusú devizahitel-szerződés teljesítésének utólagos felülvizsgálata képezi. A lakossági devizaalapú eladósodás történeti tapasztalatai alapján ismert, hogy az árfolyamváltozások és a törlesztőrészletek drasztikus megugrása súlyos visszafizetési válságot idézett elő. Az elemzés célja annak feltárása, hogy ezen a konkrét, 144 ügyből álló mintán mekkora arányban sikerült a hitelfelvevőknek ténylegesen „lezárniuk", illetve visszafizetniük a kötelezettségeiket, és milyen mértékű volt a fizetésképtelenség vagy a mulasztás.

A vizsgálat során rögzített adatállomány teljes körű, a nyilvántartásban nem maradt kezeletlen tétel. Ugyanakkor az adatok megbízható értelmezése érdekében elengedhetetlen a teljes adatállomány és az igazolt sorsú (tisztított) ügyek két külön szinten történő, strukturált bemutatása.

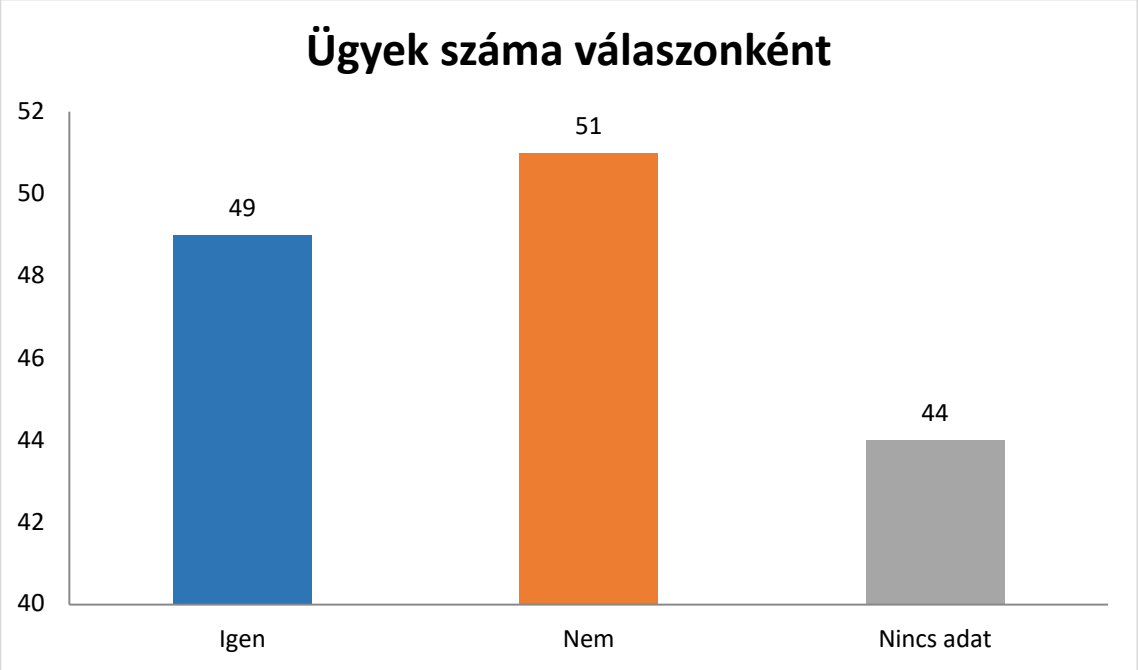
A teljes vizsgált állomány egészét szemlélve a megoszlás viszonylag kiegyenlített képet mutat a lehetséges három kimenetel között:

Nem fizette vissza (Nem): A minta relatív többségét a tartozásukat nem teljesítő ügyfelek alkotják 51 esettel, ami a teljes minta 35,4%-át teszi ki.

Visszafizette a kölcsönt (Igen): A teljes hitelösszeget sikeresen rendezők köre szorosan mögöttük található: 49 adós, azaz az összes eset 34,0%-a.

Nincs adat: Kiemelkedően nagy csoportot képviselnek azok a szerződések, amelyeknél a rendelkezésre álló dokumentáció nem tartalmaz egyértelmű kimenetelt a visszafizetés tényéről: ez 44 ügy, vagyis a teljes állomány 30,6%-a.

A teljes halmazban tehát a visszafizetések és a mulasztások aránya szinte teljesen azonos szinten mozog, miközben a portfólió mintegy háromtizedénél az információs hiány jelenleg ellehetetleníti a végleges jogi vagy pénzügyi záróstátusz megállapítását.

A devizahitelek valós teljesítési hajlandóságának és sikerességének mélyebb megértéséhez az elemzést elvégeztem a „Nincs adat" típusú tételek kiszűrésével is. Ezzel a módszertani korrekcióval egy 85 fős, igazolt sorsú almintához jutunk, amely már közvetlenül a valós adósi magatartást és a banki megtérülést tükrözi.

A tisztított minta vizsgálata alapján az alábbi arányok figyelhetők meg:

- *Nem fizette vissza: 43 ügy, ami az ismert kimenetelű esetek 50,6%-a.*
- *Visszafizette: 42 ügy, ami az ismert kimenetelű esetek 49,4%-a.*

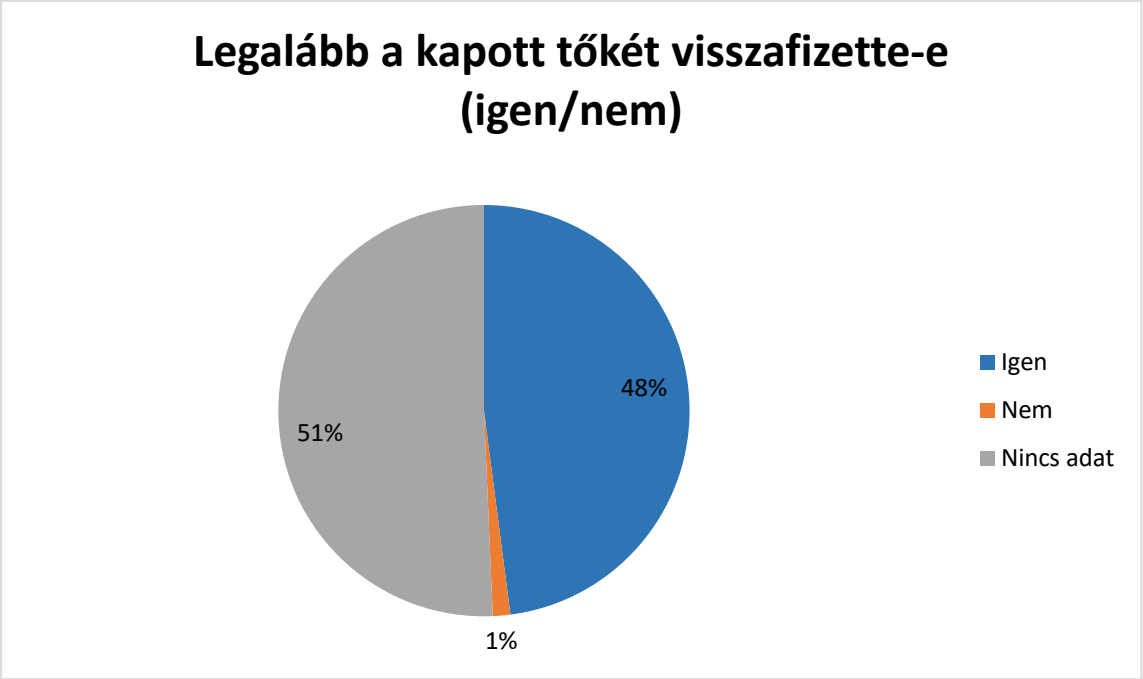
Ebben az összevetésben a nem teljesítők aránya lélektani szempontból átlépi a feles határt, és abszolút értelemben többségbe kerül a sikeresen törlesztőkkel szemben. Ugyanakkor a különbség rendkívül minimális: a két csoport mindössze 1,2 százalékpontos eltérést mutat, ami a gyakorlatban egyetlen ügy különbségéből fakad.

A rendelkezésre álló adatsor alapján megállapítom, hogy a régi devizahitelek visszafizetése a vizsgált portfólióban élesen kettészakadt: az ismert kimenetelű adósok közel fele (49,4%) rendezni tudta tartozását, míg a másik fele (50,6%) nem volt képes teljesíteni a kötelezettségét.

A mulasztások enyhe többsége jól tükrözi a devizahitelek konstrukciójából fakadó strukturális sérülékenységet, mindemellett az elemzés pontosságának növeléséhez kulcsfontosságú lenne a 36 bizonytalan státuszú ügy (29,8%) hátterének tisztázása, mivel ezek kimenetele érdemben átrendezheti a végső arányokat.

8. Legalább a kapott tőkét visszafizette-e a fogyasztó?

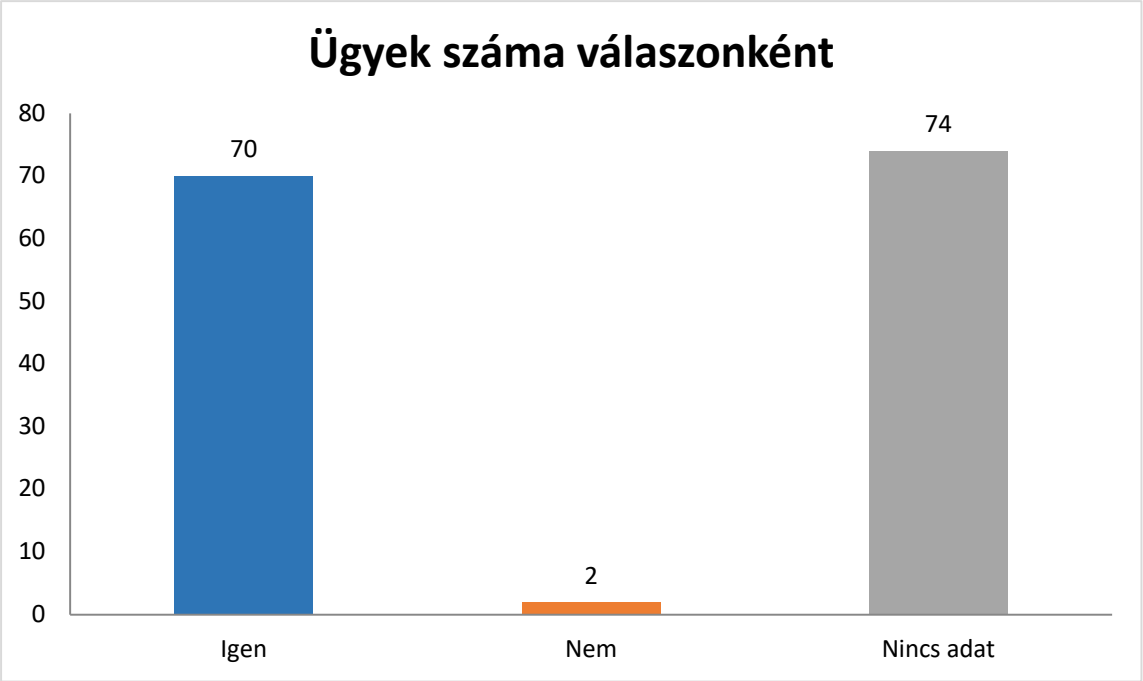
Válasz	Ügyek száma	Arány (összes kitöltött)	Arány (ismert esetek)
Igen	70	47,9%	97,2%
Nem	2	1,4%	2,8%
Nincs adat	*74*	*50,7%*	—
Összesen	**146**	**100,0%**	

Ez a legproblematikusabb esetkör, ugyanis az egyesülethez döntő részében olyan fordultak először, akik azt kérték az egyesülettől, „intézzék el" számukra a pénzösszegek visszafizetését. De látható, hogy nagyrészt nincsen is olyan adat, melyből pontosan megítélhető lenne a kapott tőke visszafizetése.

A közösségi médiában döntő részben olyan felháborodásokat lehet olvasni, hogy mindenkinek adják vissza a pénzét, holott igen gyakran pont azon megy a vita, hogy a még tőkerészt el nem érő fogyasztói befizetések elévültek vagy sem.

Összeségében olyat kijelenteni nem lehet, hogy „mindenkinek adják vissza a bankok a pénzét", mert ez így nem helytálló kijelentés.

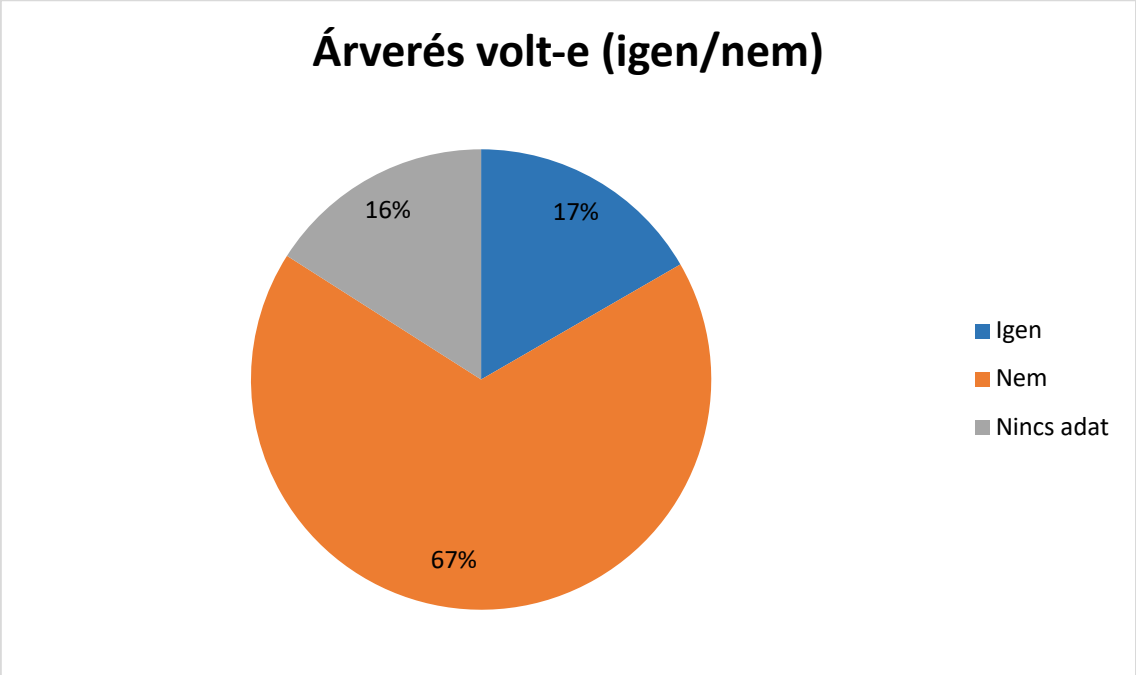

Nagyon fontos kijelenteni, hogy a pénzügyi elszámolások hitelező, engedményes és fogyasztó között nem lesz egyszerű. A törvényi szabályozás okszerűen nem lesz képes egy huszárvágással megoldani minden egyes fogyasztó problémáját.

9. A végrehajtási eljárások során volt-e ingatlan árverés?

A hitelek vizsgálata 144 deviza alapú hitelre terjedt ki, amely során az eldöntendő kérdés az volt, hogy a hitelek folytán indított végrehajtások milyen gyakorisággal végződtek árverezéssel.

A megfigyelés eredményeként megállapítható, hogy az esetek döntő többségében, azaz 144-ből 97 hitel tekintetében nem került sor árverezésre, míg 24 esetben igen, illetve 23 esetben nem állt rendelkezésre elég adat ennek megállapítására. A szemléltetett megoszlás kedvező helyzetre enged következtetni, ámbár az árverezések csekély száma mögött a magyarázat legfőképp az adósok oldalán keresendő, mégpedig ingatlanuk végső eszközként való eladásában, illetve újabb, kiváltó hitel felvételében, valamint több mint 20 éve fennálló kitartó részletfizetésben.

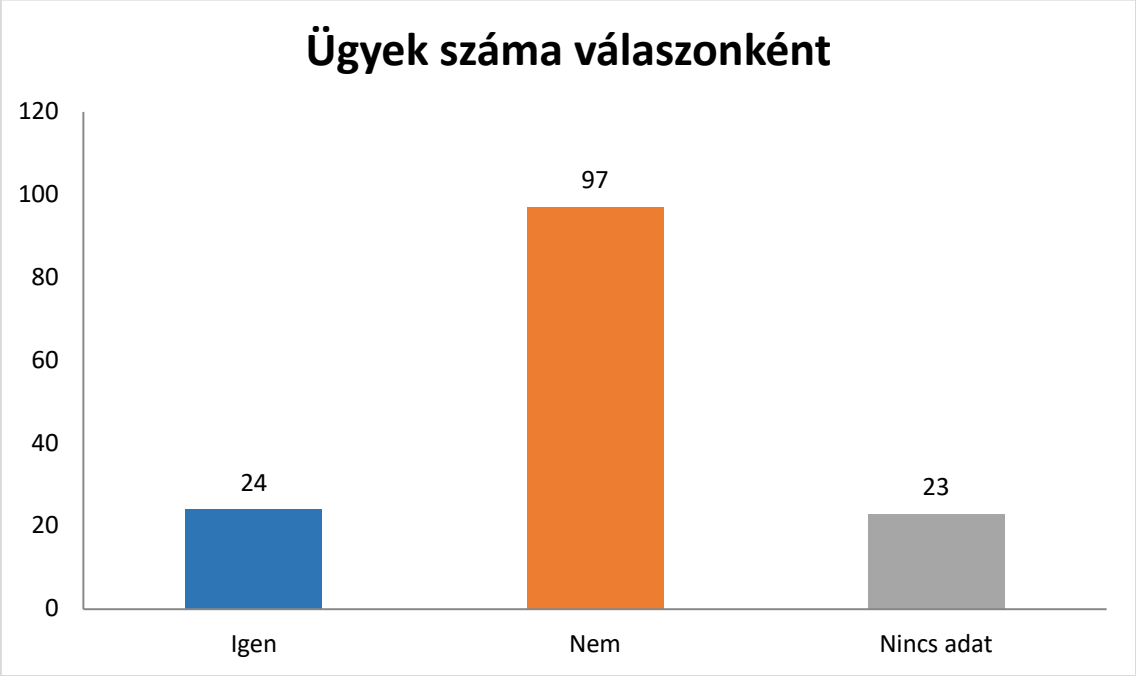

A 23 ügyben, melyben a rendelkezésre álló adatmennyiség nem bizonyult elegendőnek az árverés megállapításához, szintén erős gyanú áll fenn az árverés megtörténtére, ugyanis többségükben az ingatlanra foganatosított végrehajtást követően az ingatlan sorsa ismeretlen maradt.

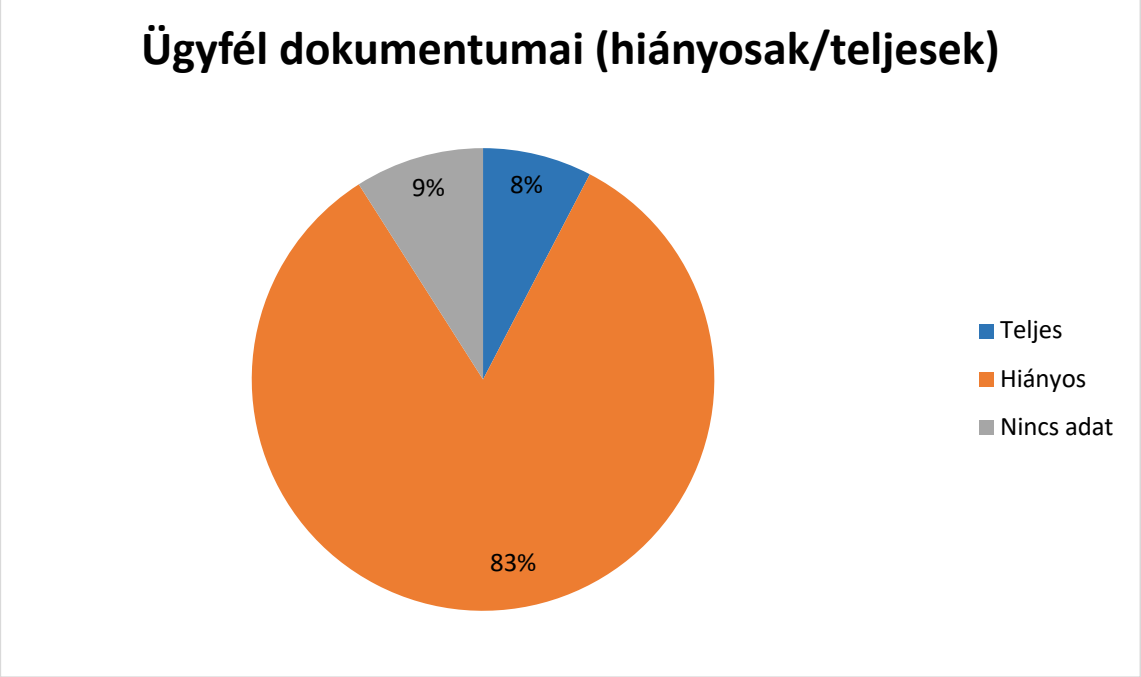
A végrehajtott árverezéssel végződött ügyekben az ismert vételárak és becsértékek alapján az ingatlanok átlagosan nagyságrendileg 20.614.786.-Ft áron kerültek elárverezésre, ám megjegyzendő, hogy a statisztikában nem szerepeltethetőek azon vételárak, amelyeknél az adós nem értesült erre vonatkozó adatról.

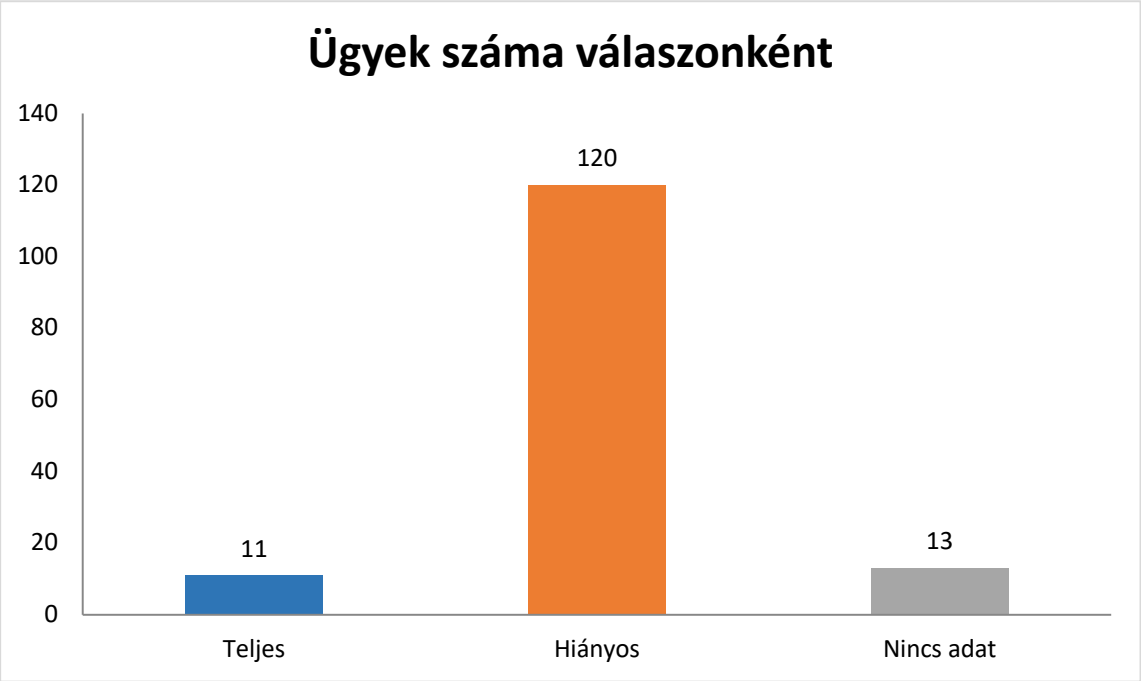
Összességében elmondható, hogy a vizsgálat alá vetett ügyek százalékos eloszlását tekintve 17%-ban volt igazolhatóan árverezés, s további szintén 16%-ban pedig az adatok rendelkezésre nem állása, ám a végrehajtás megtörténte miatt nem igazoltan, de

sejthetően történt. Végső statisztikaként pedig e 2 adatot összesítve hozzávetőlegesen 33%-ban történt meg az adósok ingatlanuktól, otthonuktól való megfosztása.

10. Fogyasztók dokumentumainak teljessége

A 144 ügyfél bevonásával végzett kutatásunk elsődleges célja az volt, hogy részletesen feltérképezzük az ügyfélfogadás hatékonyságát, valamint az ügyfelek felkészültségét a személyes ügyintézés során. A vizsgálat központi kérdésköre arra irányult, hogy az ügyfelek milyen arányban hozzák magukkal a kért dokumentumokat teljeskörűen, hiányosan, vagy esetleg iratok nélkül jelennek meg a találkozón. Az eredmények

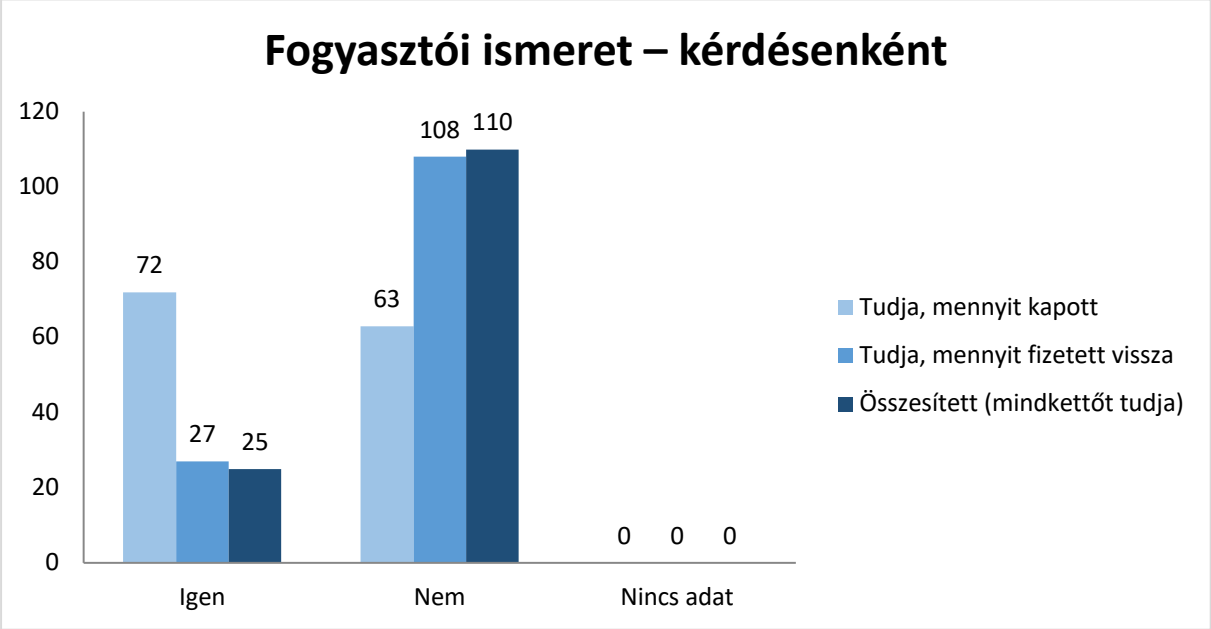
rávilágítottak arra a rendkívül tanulságos és egyben elgondolkodtató tényre, hogy a felkészültség általános szintje messze elmarad az optimálistól. A megfigyelt mintában a mindössze 8%-os arányt képviselő ügyfélkör volt az, amelyik hiánytalanul, az összes szükséges dokumentum birtokában érkezett meg, így számukra a folyamat azonnal és gördülékenyen lezárható volt és ezzel a feljegyzésben megállapítható volt az eredeti állapot helyreállításának számszerűsége is. Ezzel szemben az ügyfelek túlnyomó többsége, pontosan 83%-a hiányos iratanyaggal jelent meg, míg a maradék 9%-nál semmilyen érdemi adat vagy dokumentum nem állt rendelkezésre a megbeszélés időpontjában.

A tapasztalatok mélyebb elemzése megmutatja, hogy az ügyfelek 92%-a nem tudja egyetlen lépésben elintézni az ügyét, ami mindkét oldal számára komoly idő- és erőforrás-veszteséget jelent. A 83%-os hiányos dokumentációval érkező csoport viselkedése jól jelzi, hogy az együttműködési szándék megvan az ügyfelekben, hiszen fáradságot nem kímélve eljöttek és elhoztak bizonyos papírokat, azonban a pontos követelményekkel vagy azok fontosságával nincsenek tisztában. Ez az elhúzódó ügyintézések legfőbb forrása, mivel az utólagos hiánypótlások, a többszöri e-mailes és telefonos egyeztetések, valamint a másodlagos időpontok lefoglalása drasztikusan megnövelik a szervezetre nehezedő adminisztratív terheket. Ugyancsak figyelmeztető jel az a 9%, amely egyáltalán nem hozott magával semmilyen iratot. Ez a réteg gyakran az időpontot pusztán általános tájékozódásra használja, vagy teljesen figyelmen kívül hagyja az előzetes utasításokat, ami az értékes ügyintézői kapacitás és idősávok jelentős pazarlásához vezet.

Összességében a kutatási eredmények egyértelműen rámutatnak arra, hogy a jelenlegi tájékoztatási és ügyfélkezelési gyakorlat átfogó megújításra szorul. A felmerülő fennakadások kiküszöbölése és az ügyintézési idő érdemi lerövidítése érdekében elengedhetetlen a kommunikációs folyamatok modernizálása. Ennek hatékony eszköze az egyesület honlapján való bejegyzések, amelyben pontosan rögzítve vannak a szükséges dokumentumok, de még eszköz lehet a strukturált, könnyen értelmezhető előzetes ellenőrző listák alkalmazása, az automatizált időpont-emlékeztetők kiküldése, valamint a dokumentumok előzetes digitális feltöltésének és ellenőrzésének biztosítása. Ezen fejlesztések megvalósításával nemcsak a hiánytalan dokumentációval érkező ügyfelek aránya növelhető számottevően, hanem a szervezet működési hatékonysága és a szolgáltatási élmény is magasabb szintre emelhető.

11. Fogyasztói ismeret

Az alábbiakban a fogyasztói ismeretek statisztikai kimutatásának részletes szöveges értelmezését végzem el. Az adatgyűjtés során a 12 vizsgálandó pontok egyike volt a fogyasztói ismeret felmérése. A szempont lényege abban rejlik, hogy jogi-társadalmi kutatásunk során feltérképezzük a társadalom hajlandóságát az együttműködés magasabb szintjein, illetve, hogy képet festhessünk az általános gyakorlatról a felkészültséget és ismereteket tekintve.

Ennek a szempontnak a vizsgálata értelemszerűen nem egy tisztán objektív elemzés, tartalmának magját a személyes interakciók adják, mely magában hordozza a szubjektivitás lehetőségét, azonban ez nem vesz el a szempont jelentőségéből, sőt, annál lényegesebb a feltárása. Munkánk részét képezte a személyes ügyfélfogadás az irodahelyiségben. Ezen ügyfélfogadások során tapasztaltuk meg a devizakárosultak ismereteinek mélységét és tisztaságát. Az ismeretek főként a történetük ismeretét takarja: azt, hogy mennyire vannak tisztában saját hiteltörténetükkel, mennyire tudják- és akarják- emlékeiket felelevéníteni, milyen módon és mértékben őrizték hivatalos dokumentumaikat és mindazon iratokat melyek a banki hitelszolgáltatással összefüggésben állnak. Lényeges emellett mindazon tudás, amellyel a fogyasztó rendelkezhet a banki szolgáltatások, a jog és a fogyasztóvédelem terén.

Ezen ügyfélfogadási időpontok során az ügyfelekekel személyes beszélgetést folytattunk, valamint a dokumentumaikat felvezettük a zárt rendszerünkbe és kategorizáltuk. A beszélgetések során, mindazon elemzési pontok figyelembevételével vezettük a társalgást, amelyek mentén e tanulmányt is szövegezzük. A fogyasztói ismeret egy-egy ilyen fogadás teljes egészében történő vizsgalátát igényli.

Mindezek fényében tényszerű megállapításokat lehet tenni a fogyasztók ismereteit tekintve.

Hiteltörténet

A beszélgetések során elsőként mindig arra kértük a fogyasztókat, hogy meséljék el dióhéjban a hiteltörténetük, a bankba való első belépéstől egészen a jelenig. Ami itt többségét tekintve megfigyelhető volt az a feledékenység emberfeletti ereje: többségében nehezen tudták felelevéníteni a részleteket. Megfigyelhető az, hogy maga a hitelfelvétel folyamatát többnyire pontosan el tudták mondani, azonban az azt követő időszakot, a befizetések menetét már nem. Gyakran elhangzott mondat volt az „Én már csak el akarom felejteni, tetszik tudni, olyan rég volt már ez!" felkiáltás. Természetesen nem elhanyagolható azok száma sem, akik pontosan, akár dátumszerűen tudták végig vezetni az elmúlt általában kb. 20 év eseményeit, de ez a kisebb százalék. Lényegében a kölcsönszerződés aláírásáig jobban össze tudták foglalni az eseményeket illetve a felvett kölcsön összegét is, annak ellenére, hogy időrendben ez áll a jelentől legtávolabb.

Tehát a fogyasztói ismeret tekintetében a statisztika alapján a felvett kölcsön pontos összegének ismerete az ügyfelek 50%-a esetében valósul meg. Ez a százalék a legmagasabb a fogyasztói ismeret statisztikájának körében.

Ezzel szoros összefüggésben vizsgálható a dokumentumok megőrzésének hajlandósága, illetve azok ismerete.

Jogi háttérismeret, tudatosság

Kiemelendő vizsgálatot érdemel ezzel összefüggésben az is, hogy a fogyasztók mennyire voltak tudatos adósok, milyen mértékben értették meg azon jogi és társadalmi alapfogalmakat, amik elengedhetetlen elemeinek kéne lennie a civilek tudástárának egy tudatos kölcsönfelvétel során. Ezek a fogalmak az alapvető adós, adóstárs, kezes fogalmak jelentése mellet, a zálogjog, jelzálogjog ismeretén át egészen az engedményezés és a végrehajtás esetkörének ismeretég és az árfolyamkockázat valódi értelméig kiterjed.

Elmondható, hogy ez a statisztika a bankok által kínált tájékoztatás és kockázatfelmérés valódi, materiális megvalósulásának tökéletes görbe tükre. A felmérés alapján észrevehető tendencia volt a fogyasztók körében bizonyos alapfogalmak keverésére és rosszul használata. Az engedményezés, illetve a faktoring cégek és követeléskezelők terén nagy mértékű volt a pontatlanság és fogalmi homály. Ezenkívül gyakran a végrehajtások esetében az ügy menete, a végrehajtási papírok és azok jelentősége sem volt tisztázott a végrehajtást már átélt károsultak körében.

Az itt is kiemelendő, hogy az ügyfeleknek volt azon -kisebb- csoportja, aki láthatóan értette az elhangzó kérdések miértjét, és tisztában volt a banki és jogi fogalmak alapvető jelentőségével.

Elszámolások: a visszafizetett összegek

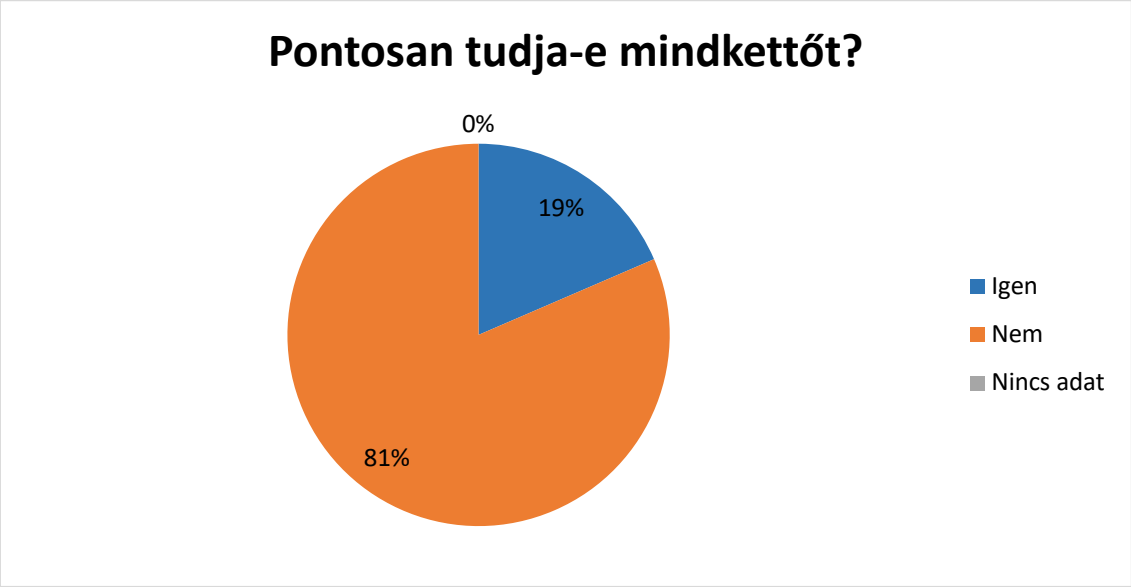
Ami talán a legszignifikánsabb részét képezi a kutatásunknak az nem más, mint a fogyasztók által visszafizetett összegek számszerűsége. Ez elkerülhetetlen amennyiben az eredeti állapot visszaállításának számszerűségét meg akarjuk határozni, annak

érdekében, hogy a devizakárosult a tőke összegén felül mindent visszakaphasson. Ennek legcélszerűbb eszköze a bank fogyasztónak megküldött banki elszámolási kivonatai, akár havi vagy éves lebontásban. Ilyen papírokkal is alapvetően minden fogyasztónak kell rendelkeznie. Ezen papírok megőrzése és ismerete megdöbbentő képet mutatott: a fogyasztók 80%-a nem tudott ilyen papírokat szolgáltatni, ennek jelentős része azt állította, hogy egyáltalán nincsenek meg ilyesfajta dokumentumai. Ennek a 80%-nak egy része hozzávetőlegesen, körülbelüli összeget tudott mondani, hogy nagyjából mekkora összeget fizetett vissza, azonban sokan még becslés szintjén sem tudták megmondani. A másik véglet azon ügyfelek voltak, akik úgy érkeztek, hogy maguk már akárcsak egy kockás füzetben pontosan összeadták és kiszámolták az elszámolások alapján, hogy mekkora összeget fizettek vissza. Ezen emberek száma elenyésző volt.

Kiemelendő a tendencia, ahogy az irodai ügyfélfogadás bővült, és a hetek teltek, valamint az emberek egyre több felvilágosítást kaptak a dokumentumok jelentőségéről, úgy nőtt azon ügyfelek száma, akik felkészülten, a szükséges papírjaikkal együtt érkeztek.
Mindezeket összefésülve látható az, hogy a fogyasztói ismeretek széles körben rendkívül hiányosak. Gyakran nincsenek tisztában alapvető fogalmakkal, dokumentumaik hollétéről nem tájékozottak, valamint azok jelentőségével sincsenek tisztában. Azzal sincsenek sokszor tisztában, hogy a visszafizetett összeg pontos száma miért jelentős, illetve ők maguk nem tartották fontosnak sokévnyi harcuk után sem tisztán vezetni befizetéseik sorát. A végrehajtásos ügyek tekintetében elmondható, hogy kimagaslóan nagy mértékű a fogyasztói ismeretek hiánya.

A tudatos és aktív károsultak, akik a felvett kölcsön összegét is pontosan tudja, illetve a visszafizetett összeget is, azok az összes 18,5%-át teszik ki.

Érdemes kiemelni azonban azt is, hogy számos általunk fogadott ember esetében elmondható az anyagi és emberi erőforrások nagymértékű hiánya, ami okozhatja azt a fajta és mélységű társadalmi problémát mely jelen tanulmány során is körvonalazódik.

ZÁRSZÓ:

Az egyesület által biztosított irodahelyiségben a gyakornokok minden adatvédelmi szempontot figyelembe véve és a lehető legnagyobb objektivitással mérték fel a fogyasztók beszámolói és iratai alapján a jogérvényesítési lehetőségeket.

Azonban a helyzet lehangoló és ennek kapcsán nem feltétlenül a fogyasztókat kell hibáztatni, ugyanis:

a) *Valóban rendkívül hosszú idő telt a kölcsönök felvétele óta és ezernyi okból enyészhetnek el az iratok. A fogyasztók iratpótlását a bankok, faktorcégek kifejezetten gátolják.*
b) *Ez azonban nem jelenti azt, hogy a fogyasztók saját mulasztásuk miatt mást hibáztathatnának, hiszen a kisösszegű ügyletek kivételével az ember életében nem sokszor akad sokmilliós hitelfelvétel. És erre azért illő visszaemlékezni.*
c) *Abban a várt esetben, amennyiben megfelelő törvényi rendezés születik, csak a fogyasztók kisebb része lesz képes saját iratokkal, adathalmazzal fellépni az eredeti hitelezővel szemben. És ezt a törvény nem tudja személyre szabottan kezelni. Ebből fakadóan a fogyasztóknak jelentős szakmai segítségre van szükségük, melyet nem igazán tudnak megfizetni, és ezért csak és kizárólag a magyar államot terheli a felelősség, ugyanis az nonszensz, hogy csaknem két teljes évtized alatt nem lehetett a törvényes állapotokat helyreállítani.*
d) *Miként arra utaltunk, nem mindenki mondhatja el, hogy neki „visszajárt" valamilyen pénz. A tőke visszafizetése hiányának jogkövetkezményét törvényben kell szabályozni az elévülést illetően. Ehhez az EUB számos ítélete minden támpontot megadott.*
e) *A tőkén túl teljesítő fogyasztók jogainak megítélése viszonylag tisztázott az EUB ítéletek alapján. Azonban messze nem így van abban az esetben, amikor a fogyasztótól vagyont vontak el végrehajtásban, vagy önként adta el ingatlanát, tette pénzzé vagyontárgyait. Ugyanis bőven lehetséges, hogy erre semmi szükség nem volt. Márpedig ennek kapcsán a fogyasztót kár érte, és a tisztességtelen hitelezőt és jogutódját teljeskörű kártérítési felelősség terheli.*
f) *Az is látszik, hogy a fogyasztók hatékony jogvédelmet nem kaphatnak sem a bíróságoktól, sem a magyar állam egyéb szerveitől. Úgy tűnik, hogy az egész rendszer kifosztásra felépített, és az Országgyűlés illetékes vizsgálóbizottsága e kérdésben nyilván jog valamilyen okszerű következtetésre.*

A fogyasztók helyzetének vizsgálata a továbbiakban is indokolt lenne, ám az egyesület gyakornoki programja megszűnt a mai nappal. Az egyesület reménykedik, hogy találnak majd olyan megoldást, mellyel megoldható lesz a társadalmi elvárás e körben.

Budapest, 2026. november 1.

Dr. Marczingós László

Székhelye: 1083 Budapest, Práter u. 52.
Iroda: Budapest, III. kerület, Madzsar J. u. 7-9.
Telefon: +36703718543
E-mail: bkfsz.ugykezelo@gmail.com